

V Bruseli 10. 10. 2012
COM(2012) 600 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Stratégia rozširovania a hlavné výzvy v rokoch 2012 – 2013

{SWD(2012) 331 final}
{SWD(2012) 332 final}
{SWD(2012) 333 final}
{SWD(2012) 334 final}
{SWD(2012) 335 final}
{SWD(2012) 336 final}
{SWD(2012) 337 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Stratégia rozširovania a hlavné výzvy v rokoch 2012 – 2013

1. ÚVOD

Európska únia už viac ako štyri desaťročia uplatňuje politiku rozširovania. Prostredníctvom viacerých prístupí sa počet členov postupne zvýšil z pôvodných 6 na 27. Chorvátsko sa stane 28. členom 1. júla 2013. Únia od svojho vzniku prostredníctvom politiky rozširovania reagovala na oprávnenú snahu národov nášho kontinentu zjednotiť sa v rámci spoločného európskeho úsilia. Zjednotila národy a kultúry, ktoré do EÚ priniesli diverzitu a dynamiku. Viac ako tri štvrtiny členských štátov EÚ sú bývalé „prístupujúce“ krajiny.

V čase keď sa EÚ potýka so závažnými výzvami a značnou celosvetovou neistotou a získava novú iniciatívu na hospodársku, finančnú a politickú integráciu, predstavuje politika rozširovania príspevok k mieru, bezpečnosti a prosperite na našom kontinente. V rámci prísnej ale spravodlivej podmienenosti vyhládka na prístupenie urýchljuje politické a hospodárske reformy, transformáciu občianskych spoločností a pomáha vytvárať nové možnosti pre občanov a podniky. Rozširovanie okrem toho upevňuje politickú a hospodársku silu Únie. Únia má prostredníctvom politiky rozširovania vedúcu úlohu. Vďaka tomu môže využiť výhody plynúce zo silnejšieho a jednotnejšieho kontinentu a ukázať, že je naďalej schopná byť globálnym aktérom.

Najaktuálnejšie rozšírenie o krajiny strednej a východnej Európy nielenže zjednotilo Západ a Východ po desaťročiach umelého rozdelenia. Okrem toho prinieslo vzájomné výhodné prehĺbenie integrácie obchodu, širší vnútorný trh, úspory z rozsahu a rozšírenie investičných a pracovných možností. V čase od začatia rokovaní po prístupenie sa export z EÚ do prístupujúcich krajín viac ako stonásobil. Odhaduje sa, že tretina už aj tak vysokého hospodárskeho rastu v prístupujúcich krajinách v rovnakom období bola účinkom rozšírenia.

Posilnenie právneho štátu a demokratickej správy vecí verejných je kľúčovým prvkom procesu rozšírenia. Skúsenosti získané z predchádzajúcich rozšírení poukazujú na dôležitosť zvýšeného zamerania na tieto oblasti a ďalšie zvyšovanie kvality tohto procesu. Tým sa posilní stabilita v regióne, ktorý nedávno trpel konfliktom, a podporí vytvorenie prostredia v juhovýchodnej Európe, vhodného pre rast a lákajúceho investorov. Rozšírenie okrem toho prispeje k posilneniu regionálnej spolupráce a riešeniu spoločných problémov ako napríklad boj proti organizovanému zločinu a korupcii. Jeho cieľom je riešiť otázky spravodlivosti, bezpečnosti a základných práv, ktoré sa priamo týkajú občanov v štátoch EÚ a v prístupujúcich krajinách. Po schválení Radou v júni Komisia navrhla nový prístup k justícii, základným právam, spravodlivosti, slobode a bezpečnosti ako súčasť rámca rokovaní pre Čiernu Horu. Koncepcia právneho štátu je tak pevne zakotvená v jadre procesu prístupenia. Okrem toho je tým položený základ pre budúce rokovania.

Súčasnú problémy v *eurozóne* dominujú politickej agende EÚ tohto roka. Spolu so súčasnou celosvetovou finančnou krízou tieto ťažkosti poukázali na vzájomné prepojenie národných ekonomík v rámci EÚ aj mimo nej. Tieto problémy v eurozóne podčiarkujú význam ďalšieho upevňovania hospodárskej a finančnej stability a podporovania reforiem a rastu, a to aj v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania. Posilnená hospodárska, finančná a politická integrácia v dôsledku týchto problémov v EÚ bude musieť byť zohľadnená aj v rámci procesu rozširovania. Posilnenie odolnosti prístupujúcich krajín voči kríze je záležitosťou spoločného záujmu. Proces rozširovania môže na tento účel prispieť zásadným spôsobom. Silnejšia, rozšírená EÚ bude lepšie schopná riešiť tieto problémy. V kontexte perspektívy prístupenia

napríklad pre Turecko a EÚ predstavuje príležitosť dynamika tureckej ekonomiky, geopolitické postavenie Turecka, jeho príspevok k energetickej bezpečnosti a mladé obyvateľstvo.

Riešenie rizika nestability na západnom Balkáne je jednoznačne v našom spoločnom záujme vzhľadom na následky vojny a rozdelenie, ktoré poznamenali tento región. Proces rozširovania podporuje obhajcov reformy v regióne, pričom sa ďalej upevňuje povojnová demokratizácia. Pomáha predchádzať potenciálne oveľa vyšším nákladom riešenia dôsledkov nestability. Posilnenie stability a demokracie v juhovýchodnej Európe je okrem toho investíciou do hlbokaj a udržateľnej demokracie v širšom susedstve EÚ. Základom politiky rozširovania EÚ aj naďalej zostáva obnovený konsenzus v otázke rozširovania, schválený Európskou radou. V spojení so schopnosťou EÚ integrovať nové členské štáty vychádza táto politika zo zásady upevňovania záväzkov, spravodlivej a prísnej podmienenosti a lepšej komunikácie s verejnosťou. Súčasná agenda rozširovania zahŕňa západný Balkán, Turecko a Island. Európska únia dôsledne vyhlasovala, že jej politika voči krajinám západného Balkánu je inkluzívna, pričom na viacerých zasadnutiach Európskej rady bolo potvrdené, že budúcnosť celého regiónu je v rámci EÚ. Proces stabilizácie a pridruženía zostáva spoločným rámcom pre potrebné prípravy.

Kľúčom úspechu je zachovanie dôveryhodnosti procesu rozširovania. To znamená, že je potrebné zaistiť vykonanie rozsiahlych reforiem v prístupujúcich krajinách, aby splňali ustanovené kritériá, predovšetkým kodanské kritériá. Okrem toho je potrebné zabezpečiť podporu členských štátov a ich občanov. Je veľmi dôležité podporovať povedomie a informovanú debatu o vplyve politiky rozširovania, najmä v čase, keď EÚ čelí závažným problémom. V tejto súvislosti je kľúčová zásada vlastných zásluh. Tempo, ktorým jednotlivé krajiny napredujú k dosiahnutiu členstva, závisí v prevažnej miere od výsledkov, ktoré dosiahli pri plnení stanovených podmienok. Rozširovanie je preto na základe vymedzenia postupný proces založený na skutočnom a udržateľnom vykonávaní reforiem príslušnými krajinami. Nový prístup k rokovaniam v oblasti právneho štátu prináša potrebu dosahovať skutočné výsledky pri uskutočňovaní reforiem počas celého obdobia trvania rokovaní. Reformy musia byť pevne zakotvené a nezvratiteľné.

Nadchádzajúce pristúpenie Chorvátska, začatie prístupových rokovaní s Čiernou Horou v júni a udelenie statusu kandidátskej krajiny Srbsku v marci dokazujú, že EÚ plní svoje sľuby, pokiaľ sú splnené stanovené podmienky. Tieto pozitívne výsledky okrem toho prinášajú silný dôkaz o transformačnej sile rozširovania, ako aj o tom, čo je možné dosiahnuť v oblasti, ktorú počas minulej generácie poničila vojna. Slúžia ako podnet a podpora pre všetky krajiny regiónu k tomu, aby vystupňovali svoje vlastné prípravy na možné členstvo v EÚ.

Počas minulého roka dosiahli prístupujúce krajiny viaceré pozitívne výsledky. Okrem Chorvátska, Čiernej Hory a Srbska boli pozitívne výsledky dosiahnuté v bývalej Juhoslovanskej republike Macedónsko, kde dialóg o pristúpení na vysokej úrovni viedol štátne orgány k väčšiemu zameraniu na reformy. Dialóg medzi vládou a opozíciou v Albánsku umožnil do značnej miery prekonať patovú politickú situáciu prostredníctvom prijatia volebných a parlamentných reforiem. Prístupové rozhovory s Islandom napredujú. Turecko prejavilo aktívnu podporu novej pozitívnej agende, ktorú Komisia ohlásila a spustila v máji 2012.

Súčasne však vo väčšine krajín stále prebiehajú reformy. Medzi hlavné výzvy aj naďalej patrí dobrá správa vecí verejných, právny štát, administratívna kapacita, nezamestnanosť, hospodárska reforma a sociálne začlenenie. Často je potrebné prijať väčšiu zodpovednosť za reformy a zmobilizovať politickú vôľu potrebnú na dosiahnutie pokroku. Posilnenie slobody

prejavu a nezávislosti médií zostáva jednou z hlavných výziev. Proces pristúpenia aj naďalej niekedy negatívne ovplyvňujú bilaterálne problémy.

Proces rozširovania je vzhľadom na svoju povahu inkluzívny a vyžaduje si širokú účasť zainteresovaných strán. Široký politický konsenzus a podpora obyvateľstva v prístupujúcich krajinách do značnej miery prispievajú k dosiahnutiu transformácie potrebnej na cestu k členstvu v EÚ.

V tomto oznámení sa posudzuje súčasný stav plnenia agendy rozširovania Európskej únie. Na základe pripojených hĺbkových analýz jednotlivých krajín¹ prináša prehľad o tom, čo tieto krajiny v rámci prípravy na členstvo dosiahli a v akej situácii sa nachádzajú, a zároveň posudzuje ich vyhliadky na nadchádzajúce roky a v tejto súvislosti uvádza rad odporúčaní. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa osobitná pozornosť venuje radu hlavných výziev, rovnako ako podpore, ktorú EÚ poskytuje prístupujúcim krajinám vrátane nástroja predvstupovej pomoci.

2. KLÚČOVÉ VÝZVY

2.1. *Právny štát ako kľúčový prvok politiky rozširovania*

Skúsenosti s nedávnym rozširovaním a problémy, ktoré riešia prístupujúce krajiny, zdôrazňujú dôležitosť právneho štátu ako kľúčového prvku politiky rozširovania. Nový prístup k rokovaniam v oblasti justície, základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti bol navrhnutý v minuloročnom strategickom dokumente a schválený Radou. Tento prístup bol zohľadnený v rámci prístupových rokovaní, ktorý bol prijatý v júni 2012 pre rokovania s Čiernou Horou, pričom princíp právneho štátu bol pevne zakotvený do jadra prístupového procesu a okrem toho boli položené základy pre budúce rokovania.

Krajiny uchádzajúce sa o členstvo v Únii musia preukázať schopnosť posilniť praktické uskutočňovanie hodnôt, na ktorých je Únia založená, počas všetkých fáz prístupového procesu. Musia vytvoriť a od skorého štádia podporovať správne fungovanie kľúčových inštitúcií nevyhnutných pre demokratickú správu vecí verejných a právneho štátu vrátane národného parlamentu, vládnych štruktúr, justičného systému, súdov, prokuratúry a orgánov presadzovania práva.

Existuje niekoľko kľúčových výziev, ktorým čelí väčšina krajín zahrnutých do procesu rozširovania v týchto oblastiach:

Pokiaľ ide o *justičný systém*, krajiny musia zaistiť, že je nezávislý, nestranný, spoľahlivý a dokáže zabezpečiť spravodlivý súdny proces. Krajiny okrem toho musia zabezpečiť, aby ich justičné systémy fungovali efektívne, bez prietahov v konaní. V tejto súvislosti má väčšina štátov vytvorené stratégie zamerané na reformu justičného systému. Dosiahol sa pokrok pri posilňovaní nezávislosti štátnych súdnych rád a v niektorých prípadoch aj pri novým postupoch vymenovávania sudcov. Mnohé problémy však pretrvávajú, najmä potreba zaistiť prísnejšie postupy vymenúvania sudcov a prokurátorov, nájsť správnu rovnováhu medzi nezávislosťou a zodpovednosťou justičného systému vrátane riešenia otázky imunity sudcov, a znížiť v mnohých prípadoch príliš veľký počet nevybavených prípadov. Výkon súdnych rozhodnutí je stále problémom. Okrem legislatívnych a administratívnych reforiem je v mnohých prípadoch potrebná zmena justičnej kultúry zameraná na zvýšenie dôrazu na poskytovanie služieb pre občanov.

Korupcia je stále rozšírená vo väčšine krajín zahrnutých do procesu rozširovania. Korupcia znižuje účinnosť právneho štátu, má negatívny vplyv na podnikateľské prostredie

¹ Zhrnutia a závery správ o jednotlivých krajinách sú začlenené do prílohy k tomuto oznámeniu.

a vnútroštátne rozpočty a ovplyvňuje každodenný život občanov v oblastiach ako sú zdravotníctvo a školstvo. Všadeprítomnosť korupcie umožňuje organizovaným zločineckým skupinám preniknúť do verejného a súkromného sektora. Krajiny musia zabezpečiť pevný rámec na prevenciu korupcie, predovšetkým so zameraním na väčšiu transparentnosť vo verejných organizáciách a využívanie verejných fondov. Je potrebné, aby orgány presadzovania práva boli iniciatívnejšie, dobre koordinované a účinné, aby prípady korupcie aj na vysokej úrovni boli náležite vyšetrené, stíhané a sankcionované. V mnohých krajinách zahrnutých do procesu rozširovania je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie v oblasti financovania politických strán a volebných kampaní, riadenia konfliktov záujmu, transparentnosti v procese verejného obstarávania, prístupu k informáciám a zhabaní a konfiškácie majetku. V niektorých prípadoch boli zriadené a dobre fungujú špecializované trestné orgány.

Na dosiahnutie potrebných výsledkov je však potrebné vynaložiť ešte veľa úsilia. Je potrebné zabezpečiť spoľahlivé štatistiky, aby bolo možné monitorovať úspech politik v oblasti boja proti korupcii.

Boj proti organizovanej trestnej činnosti zostáva kľúčovou prioritou a predstavuje veľký problém vo väčšine krajín zahrnutých do procesu rozširovania. Cezhraničný charakter mnohých trestných činností si vyžaduje úzku spoluprácu orgánov presadzovania práva a súdnych orgánov v regióne, s členskými štátmi EÚ, ako aj na medzinárodnej úrovni. Orgánom presadzovania práva je potrebné poskytnúť účinné právne a vyšetrovacie nástroje, aby boli schopné účinne bojovať proti organizovanej trestnej činnosti a sankcionovať ju. Predovšetkým je potrebné zlepšiť ich schopnosť vykonávať finančné vyšetrovania. Pri zaisťovaní proaktívneho vyšetrovania, účinného trestného stíhania a posilňovaní vnútroštátnej a medzinárodnej spolupráce bol dosiahnutý pokrok, vo väčšine krajín je však potrebné urobiť oveľa viac. Komisia naďalej podporuje regionálnu sieť prokurátorov, ktorej budú pomáhať vyslaní odborníci z členských štátov. Mala by pokračovať operatívna spolupráca s príslušnými európskymi agentúrami, najmä s Europolom.

Reforma verejnej správy je naďalej kľúčovou prioritou v rámci politických kritérií vo väčšine krajín zahrnutých do procesu rozširovania. Cieľom tejto reformy, ktorá je dôležitou súčasťou demokratickej správy vecí verejných a právneho štátu, je zvýšiť transparentnosť, zodpovednosť, efektívnosť a klásť väčší dôraz na potreby občanov a podnikov. Primerané administratívne postupy, vrátane hľadiska ľudských zdrojov a riadenia verejných financií, vrátane výberu daní, ako aj spoľahlivé a nezávislé štatistické systémy majú zásadný význam pre fungovanie štátu a na zavedenie reforiem potrebných pre integráciu do EÚ. Jednotlivé krajiny musia zvýšiť úsilie o zlepšenie svojej verejnej správy na základe celkových národných stratégií. Komisia uznáva problémy, ktorým čelia krajiny zahrnuté do procesu rozširovania, a preto posilní svoje posudzovacie a monitorovacie kapacity, pričom budú identifikované najdôležitejšie nedostatky, a bude poskytnutá pomoc pri plánovaní, stanovovaní priorít a vykonávaní reforiem.

Občianske, politické, sociálne a hospodárske práva, ako aj práva národnostných menšín sú hlavnými problémami vo väčšine krajín zahrnutých do procesu rozširovania. Tieto *základné práva* sú vo všeobecnosti zaručené v právnych predpisoch, avšak v mnohých prípadoch pretrvávajú otázky týkajúce sa vykonávania. V niektorých prípadoch pretrvávajú legislatívne nedostatky napríklad v súvislosti s rámcom pre antidiskriminačnú legislatívu. Vnútroštátne inštitúcie pre ľudské práva ako sú ombudsmani si často vyžadujú značné posilnenie, rovnako ako aj orgány presadzovania práva, ktoré riešia otázky ako napríklad trestné činy spáchané z nenávisťi a násilie založené na rodovej príslušnosti. Aj naďalej sú bežným problémom všeobecné spoločenské postoje k zraniteľným skupinám ako sú etnické menšiny, osoby so zdravotným postihnutím, lesbičky, gayovia, bisexuáli a transsexuáli.

Celkove možno konštatovať, že pre krajiny zahrnuté do procesu rozširovania je charakteristická pluralistická mediálna scéna. V niektorých krajinách bol dosiahnutý pokrok pri dekriminalizácii urážky na cti. V mnohých krajinách pretrvávajú vážne obavy o *slobodu prejavu*, pričom medzi problémy patria zásahy zo strany politikov, hospodársky tlak, autocenzúra a nedostatočná ochrana novinárov pred zastrašovaním alebo dokonca násilnými útokmi. Predovšetkým v Turecku právny rámec dostatočne nezaručuje slobodu prejavu, pričom vážne obavy vyvoláva vysoký počet súdnych konaní, vyšetrovaní proti novinárom a neprímeraný tlak na médiá.

Komisia vzhľadom na výzvy, ktoré pretrvávajú v tejto oblasti, plánuje v prvom polroku 2013 usporiadať konferenciu v nadväznosti na konferenciu „Speak up!“, ktorá sa uskutočnila v máji 2011. Na tejto konferencii by sa mali stretnúť zainteresované strany z radov médií a občianskej spoločnosti zo západného Balkánu a Turecka s cieľom diskutovať o rozsahu, v akom vlády riešia kľúčové priority pri dosahovaní európskych noriem v oblasti slobody prejavu. Komisia bude v tejto oblasti naďalej úzko spolupracovať s Európskym parlamentom. Tieto otázky budú v rámci prístupového procesu aj naďalej mať prioritu.

Vzhľadom na existujúce problémy a dlhodobější charakter reforiem budú kapitoly týkajúce sa justície, základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti riešené na začiatku rokovaní, aby na zavedenie nevyhnutných predpisov, vytvorenie inštitúcií, a dosiahnutie potrebných výsledkov pri vykonávaní bolo k dispozícii čo najviac času pred ukončením rokovaní. Tieto kapitoly budú otvorené na základe akčných plánov, ktoré je potrebné prijať zo strany vnútroštátnych orgánov. Komisia bude vo svojich správach o preverovaní poskytovať dôležité usmernenia na podporu vypracovávania týchto akčných plánov kandidátskymi krajinami. Inováciou je zavedenie dočasných referenčných hodnôt, ktoré budú stanovené, keď sa začnú rokovania. Až po ich splnení Rada stanoví záverečné referenčné hodnoty.

Týmto spôsobom budú rokovania prebiehať v štruktúrovanom rámci, ktorý berie do úvahy čas potrebný na riadne vykonanie reforiem a na dosiahnutie potrebných výsledkov. Tento postup bude sprevádzaný zárukami a nápravnými opatreniami, ktoré umožnia napríklad aktualizáciu referenčných hodnôt a zabezpečia celkovú rovnováhu medzi kapitolami v priebehu rokovaní. Nový prístup okrem toho predpokladá väčšiu transparentnosť a inkluzívnosť rokovaní a reformného procesu, pričom sa kandidátske krajiny vyzývajú, aby rozvíjali svoje priority v oblasti reforiem prostredníctvom procesu konzultácií s príslušnými zainteresovanými stranami, aby sa zabezpečila maximálna podpora pri ich plnení. Komisia bude naďalej zameriavať svoju monitorovaciu činnosť na pokrok dosiahnutý v týchto oblastiach. Prostriedky z nástroja predvstupovej pomoci budú naďalej zamerané na podporu implementácie reforiem.

Posilnenie právneho štátu a verejnej správy je kľúčové, aby sa krajiny zahrnuté do procesu rozširovania mohli priblížiť k EÚ a v konečnom dôsledku plne prevziať záväzky vyplývajúce z členstva. Už pred začatím rokovaní sa v duchu nového prístupu kladie väčší dôraz na právny štát. Komisia začala monitorovať kľúčové kapitoly v súvislosti s právnym štátom ešte pred otvorením celkových rokovaní s Čiernou Horou. Ostatné kandidátske krajiny, bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko a Srbsko, boli takisto pozvané na vysvetľujúce stretnutia v súvislosti s monitorovaním. Kľúčové priority stanovené ako podmienky pre otvorenie prístupových rokovaní s Albánskom sú v kľúčovej miere zamerané na právny štát. Otázky týkajúce sa právneho štátu sú hlavným prvkom rôznych osobitných iniciatív pre jednotlivé krajiny, ktoré Komisia spustila minulý rok, a ktoré sú uvedené v časti 3 tohto oznámenia.

2.2. *Regionálna spolupráca a uzmierenie na západnom Balkáne*

Regionálna spolupráca a dobré susedské vzťahy sú základnými prvkami procesu stabilizácie a pridruženia. Komisia ich ako také starostlivo sleduje vo všetkých etapách prístupového procesu. V minulom roku sa v tejto súvislosti dosiahol ďalší pokrok. Bilaterálne a multilaterálne kontakty medzi predstaviteľmi a politikmi v regióne sa naďalej rozvíjajú aj v citlivých oblastiach, ako sú napr. vojnové zločiny, hranice, návrat utečencov, organizovaný zločin a policajná spolupráca. Tieto kontakty sú rozvíjané aj v rámci regionálnych fór, ako napr. Energetické spoločenstvo, Spoločný európsky letecký priestor, Stredoeurópske združenie voľného obchodu (CEFTA) a Regionálna škola verejnej správy. Bol vymenovaný nový generálny tajomník Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC). Komisia víta snahu Rady pre regionálnu spoluprácu ďalej rozvíjať svoju úlohu v rámci regionálnej spolupráce ako platformy na podporu záležitostí dôležitých pre celý región a perspektívy regiónu v súvislosti s EÚ. Tým sa v politickej agende krajín ďalej presadzuje regionálna spolupráca. Regionálna spolupráca by mala byť presadzovaná a prehĺbovaná v rámci príslušného regiónu.

Spory týkajúce sa vzťahov medzi etnickými skupinami alebo otázok statusu, najmä v Bosne a Hercegovine a Kosove* tvoria aj naďalej prekážku fungovania inštitúcií, bránia reformnému procesu, pričom niekedy majú aj širšie regionálne dôsledky. Snaha o integráciu do EÚ je najlepšia cesta pre krajiny na riešenie týchto problémov. Komplikované otázky súvisiace s etnickým pôvodom možno úspešne riešiť prostredníctvom dialógu a kompromisu, čo dokazuje prebiehajúce vykonávanie Ochridskej rámcovej dohody v bývalej Juhoslovanskej republike Macedónsko. Spory v otázke statusu Kosova aj naďalej prekážali rozvíjaniu užších vzťahov s EÚ. Otázka severného Kosova je naďalej veľkou výzvou. Pokrok v týchto otázkach si bude vyžadovať, aby všetky zúčastnené strany spolupracovali v konštruktívnom duchu.

Nové výsledky sa dosiahli v rámci *dialógu medzi Belehradom a Prištinou*, pričom boli uzatvorené dohody v oblasti regionálnej spolupráce, zastúpenia, ako aj v oblasti integrovaného riadenia hraníc. Poslednú uvedenú dohodu je ešte potrebné vykonať. Srbský výklad dohody o regionálnej spolupráci a zastúpení Kosova bol nakoniec objasnený a na základe počiatočného vykonávania už nie je prekážkou inkluzívnosti regionálnej spolupráce. Vykonávanie ostatných dohôd dosiahnutých v súvislosti so slobodou pohybu, katastrom nehnuteľností, občianskym registrom, colnými pečiatkami a vzájomným uznávaním diplomov bolo nerovnomerné a doteraz malo na mieste obmedzený vplyv. Ďalší pokrok v tomto procese sa musí dosiahnuť čo najskôr.

Hlasy volajúce po *uzmierení* nachádzajú medzi obyvateľstvom širšiu podporu. Tým sú položené pevnejšie základy pre riešenie dôsledkov vojenského konfliktu, ako sú napríklad vojnové zločiny, utečenci a napätie medzi etnikami. Pri prehĺbovaní uzmierenia medzi občanmi tohto regiónu zohrávajú významnú úlohu iniciatívy mimovládnych organizácií a občianskej spoločnosti, ako je Iniciatíva mladých za ľudské práva, Komisia pravdy a uzmierenia (RECOM) a Igmanská iniciatíva, ktoré je potrebné podporiť. Napriek tomu bude aj v nasledujúcich rokoch potrebná obozretnosť s cieľom chrániť sa proti nacionalistickým tendenciám. Vlády a predovšetkým politickí lídri musia urobiť viac na podporu prostredia priaznivého na riešenie otázok minulosti. Tieto otázky vyplývajúce z minulých konfliktov, spolu s ďalšími otvorenými dvojstrannými otázkami aj naďalej predstavujú kľúčové problémy pre stabilitu na západnom Balkáne a je potrebné ich naliehavo riešiť. Vyriešením týchto otázok sa odstráni hlavná prekážka na ceste západného Balkánu do EÚ.

Pokiaľ ide o *vojnové zločiny*, má pre trvalé uzmierenie zásadný význam zavŕšenie procesu spravodlivého potrestania za trestné činy spáchané počas vojen na území bývalej Juhoslávie.

* Toto označenie sa nedotýka stanovísk k štatútu a je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu o nezávislosti Kosova.

Spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) pokračovala. Spolupráca nadväzuje na predchádzajúce rozhodné kroky, ktorými krajiny tohto regiónu poskytli dobrý základ pre ICTY na dokončenie svojej práce, aj keď niektoré procesy môžu pokračovať dlhšie, ako bol pôvodne uvedený dátum ukončenia v decembri 2014. S postupným ukončovaním činnosti ICTY príslušné vlády stále čelia veľkým výzvam v boji proti beztrestnosti za vojnové zločiny v rámci ich vlastnej jurisdikcie. Prostredníctvom politickej vôle, zvýšeného sústredenia zdrojov, pokračujúcej regionálnej spolupráce a riešenia problémov pri vydávaní vlastných štátnych príslušníkov môžu krajiny regiónu zabezpečiť, aby bola vykonaná spravodlivosť pre tisíce obetí vojen. Stále je potrebné úplne vyriešiť problém nezvestných osôb. Komisia v plnej miere podporuje vyšetrowanie prebiehajúce pod dohľadom misie EULEX s ohľadom na obvinenia zo zločinov vrátane odoberania ľudských orgánov, ku ktorým údajne došlo v období konfliktu v Kosove aj po jeho ukončení, ako je uvedené v Martyho správe, ktorú schválilo Parlamentné zhromaždenie Rady Európy.

V súvislosti s *utečencami* bolo v novembri 2011 v Belehrade podpísané vyhlásenie ministrov Srbska, Chorvátska, Bosny a Hercegoviny a Čiernej Hory, ktorým sa obnovil politický záväzok dokončiť Sarajevský proces. Na medzinárodnej konferencii darcov v apríli roku 2012 bol schválený a prezentovaný regionálny program v oblasti bývania. Európska únia a medzinárodné spoločenstvo prisľúbili ďalšiu značnú finančnú podporu. Vnútroštátne orgány musia zabezpečiť vykonávanie tohto programu, ktorého cieľom je uľahčiť udržateľný návrat najzraniteľnejších utečencov do ich domovov alebo miestnu integráciu v mieste útočiska. To by umožnilo uzatvorenie konečných prijímacích centier, v ktorých sú ubytovaní utečenci a vnútorne presídlené osoby s pôvodom v regióne, a dokončenie formálneho odhlásenia súčasných 74 000 zostávajúcich utečencov. Komisia víta tento vývoj a vyzýva krajiny, aby rázne vyriešili zostávajúce otázky v súvislosti s utečencami a vnútorne presídlenými osobami.

Otázky týkajúce sa *menšín* zostávajú kľúčovou výzvou na západnom Balkáne. Vo všeobecnosti boli zavedené vhodné a komplexné právne rámce na ochranu menšín. Uplatňovanie v praxi je však často zložité, najmä v prípade spojitosti s nedávnymi konfliktmi. Všeobecnú kultúru akceptovania menšín je potrebné podporovať prostredníctvom vzdelávania, podnecovania širokej verejnej diskusie a zvyšovania povedomia. Je potrebné aktívne riešiť prípady trestných činov z nenávisťi, ako aj prípady diskriminácie. Rómovia sú aj naďalej obzvlášť znevýhodnení v celom regióne. Komisia bude naďalej podporovať opatrenia v tejto oblasti, a to aj na základe iniciatívy Desaťročie integrácie Rómov. Krajiny by mali vykonávať operačné závery, ku ktorým sa zaviazali na seminároch k rómskej otázke, usporiadaných Komisiou v roku 2011.

V duchu dobrých susedských vzťahov musia byť otvorené dvojstranné otázky riešené dotknutými stranami s odhodlaním a čo najskôr počas procesu rozširovania, pri zohľadnení celkových záujmov EÚ. V týchto otázkach sa v priebehu minulého roka dosiahol len malý pokrok. Komisia naliehavo vyzýva strany, aby vyvinuli maximálne úsilie na vyriešenie otvorených sporov v súlade so zavedenými zásadami a prostriedkami vrátane prípadného postúpenia otázok Medzinárodnému súdному dvoru alebo iným existujúcim alebo *ad hoc* orgánom na urovnávanie sporov. Dvojstranné otázky by nemali brzdiť prístupový proces. Komisia je pripravená pomôcť vytvoriť potrebný politický impulz na hľadanie riešení a podporiť s tým súvisiace iniciatívy. Dohoda medzi Slovinskom a Chorvátskom o arbitrážnom vymedzení spoločnej hranice, ktorej vykonávanie sa začalo v priebehu roka 2012, pripravuje pôdu pre riešenie tejto bilaterálnej otázky a je dobrým príkladom cesty vpred. Komisia zdôrazňuje dôležitosť vyhlásenia Chorvátska, že bude podporovať európske hodnoty v juhovýchodnej Európe a najmä záväzok Chorvátska, že bilaterálne otázky by nemali prekážať v prístupovom procese kandidátskych krajín. Komisia v súvislosti s bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko zdôrazňuje, že v spore o názov krajiny má naďalej

klúčový význam vzájomne prijateľné riešenie dosiahnuté prostredníctvom rokovaní pod záštitou OSN. Je potrebné nájsť riešenie bez ďalšieho odkladu.

2.3. Hospodárske a sociálne problémy

Posilňovanie hospodárskej obnovy v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania

Z hľadiska sociálno-ekonomického rozvoja panujú v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania rôzne podmienky. Všetky krajiny zahrnuté do procesu rozširovania si udržali celkovú makroekonomickú stabilitu. Fiškálne riziká sa však v mnohých z nich výrazne zvýšili. Vplyv hospodárskej krízy sa prejavuje v celom regióne, pričom oblasť západného Balkánu upadla do recesie v podmienkach nízkej úrovne konkurencieschopnosti, príjmov, investícií a vysokej miery nezamestnanosti, ktorá sa naďalej zvyšuje.

Rast výkonnosti tureckého hospodárstva možno pripísať vo veľkej miere obozretným makroekonomickým politikám a reformám, ktoré sa začali uskutočňovať určitý čas pred celosvetovou krízou. Napriek tomu je na udržanie rastu a ďalšie posilnenie hospodárstva potrebné vyvinúť oveľa vyššie úsilie. Pozitívny vývoj tureckého hospodárstva poskytuje príležitosť uskutočniť ďalšie štrukturálne reformy, najmä v oblasti vzdelávania, infraštruktúry a politiky trhu práce.

Islandské hospodárstvo po kolapse bankového systému zaznamenalo pokles celkovo o 12%. Obnova, založená na vývoze a silnom domácom dopyte, sa začala v roku 2011 a pokračovala aj v tomto roku. Stabilizácia hospodárstva bola dosiahnutá prostredníctvom rozhodujúcej reštrukturalizácie a posilnenia bankového sektora, konsolidácie verejných financií a rozvážnej kombinácie politík, aj keď pod ochranou kontrol kapitálu, ktorých odstránenie je stále problémom.

Po miernom oživení v roku 2010 a 2011 väčšina ekonomík západného Balkánu zaznamenala v roku 2012 pokles v súvislosti s negatívnym vývojom v Európskej únii. Chorvátsko, Bosna a Hercegovina a Srbsko sú opäť v recesii. Albánsko, Kosovo a bývalá Juhoslovanskej republika Macedónsko znášajú nepriaznivé podmienky lepšie. Naďalej dosahovali rast, keďže boli schopné udržať si domáci dopyt a sú menej ovplyvnené znížením objemu obchodovania. Finančný sektor zostal stabilný vo všetkých krajinách, aj keď sa kvalita úverového portfólia naďalej zhoršovala.

Pretrvávajúca kríza sa najviditeľnejšie prejavila zhoršením už aj tak ťažkých sociálnych podmienok. Nezamestnanosť sa naďalej zvyšuje a na západnom Balkáne v súčasnosti dosahuje v priemere 21%. V Bosne a Hercegovine, Srbsku, bývalej Juhoslovanskej republike Macedónsko a v Kosove je však oveľa vyššia. Najviac postihnutou skupinou sú mladí ľudia. Znepokojujúcejšie je však narušenie priaznivých výsledkov pri znižovaní chudoby z obdobia pred krízou. Najmä rozvíjajúca sa stredná vrstva sa stala zraniteľnejšou, keďže domácnosti si vyčerpali finančné rezervy a úspory. Rôzne prieskumy verejnej mienky naznačujú, že nespokojnosť ľudí s hospodárskou a sociálnou situáciou narastá, pretože mnohí si často nemôžu dovoliť základné tovary a služby. Tieto trendy spolu s nižším rastom počas tohto roka alebo aj ďalšia recesia poukazujú na potrebu oveľa aktívnejšej politickej reakcie na zmiernenie zhoršujúcich sa sociálnych podmienok vrátane nezamestnanosti a chudoby, napríklad prostredníctvom podpory investícií zameraných na tvorbu pracovných miest a prostredníctvom cielených lepších investícií do sociálneho sektora.

Je zrejmá potreba prioritných reforiem a opatrení na podporu rastu a zamestnanosti. Politický záväzok vykonať tieto reformy je však často príliš krehký. Výber daní, rozpočtové plánovanie a plnenie rozpočtu sa v posledných rokoch dostatočne nezlepšili. Rozpočtové presuny sú naďalej zamerané nevhodne a neprispievajú k zlepšeniu sociálnej situácie. Trhy práce vo veľkej väčšine stále neboli zreformované a odborné vzdelávacie systémy neprispievajú k

zníženiu nepomeru medzi existujúcimi a požadovanými zručnosťami. V dôsledku toho si pracovníci často hľadajú zamestnanie v zahraničí, čo v krátkodobom horizonte prospieva hospodárstvám prostredníctvom posielania peňazí a znižovania nezamestnanosti; v dlhodobom horizonte to však obmedzuje potenciál rastu v dôsledku menšieho počtu pracovných síl a úniku mozgov. Na mikroekonomickej úrovni mnohé štáty vykonali reformy s cieľom uľahčiť zakladanie spoločností alebo zaviedli investičné stimuly s cieľom prilákať zahraničných investorov. Podnikateľské prostredie však naďalej brzdí nízka úroveň uplatňovania zásad právneho štátu a rozsiahly tieňový sektor.

Európska únia sa zaviazala pokračovať v poskytovaní pomoci krajinám prostredníctvom politického poradenstva a finančnej pomoci a úzko spolupracuje s medzinárodnými finančnými inštitúciami pri zabezpečení priaznivých pôžičiek určených pre prioritné oblasti.

Komisia bude aj naďalej integrovať krajiny zahrnuté do procesu rozširovania v rámci stratégie Európa 2020. Preskúma možnosť cielenejšie využívať stretnutia v rámci dohody o stabilizácii a pridružení na riešenie problematiky konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Na tento účel a v súlade s prístupom v rámci stratégie Európa 2020 sa krajinám zahrnutým do procesu rozširovania odporúča zväziť národné ciele v oblasti zamestnanosti, inovácie, zmeny klímy, energetiky, vzdelávania, zmiernenia chudoby a sociálneho začlenenia. Komisia okrem toho od roku 2013 postupne začne dialóg s krajinami zahrnutými do procesu rozširovania o programoch zamestnanosti a sociálnej reformy v rámci komplexného prístupu k zamestnanosti a sociálnej politike. Komisia bude okrem toho presadzovať zlepšenie účasti na programoch EÚ, aby krajiny zahrnuté do procesu rozširovania mohli spolupracovať s členskými štátmi v oblasti hlavných iniciatív stratégie Európa 2020.

Regionálne politické zoskupenia a Rada pre regionálnu spoluprácu dosiahli značný pokrok v rámci prispôbovania procesu Európa 2020 regionálnym potrebám a podmienkam. Tento rok sa ministri zodpovední za obchod a investície zaviazali pravidelne referenčne porovnávať politiky v oblastiach regionálneho obchodu, súkromného výskumu, podnikania a tvorby pracovných miest. Komisia bude podporovať toto spoločné reformné úsilie a prístup zameraný na regionálne monitorovanie okrem iného prostredníctvom finančných prostriedkov v rámci nástroja predvstupovej pomoci.

Posilnená regionálna hospodárska spolupráca môže prispieť k zmierneniu následkov krízy. Regionálny obchod predstavuje v priemere okolo 17 % celkového obchodu v regióne. Obchodné toky medzi krajinami CEFTA boli menej ovplyvnené krízou a v súčasnosti sa obnovujú rýchlejšie ako obchod s EÚ. Obchodu však dominujú potraviny a komodity, pričom tovar s vyššou pridanou hodnotou tvorí len malý podiel obchodných tokov. Organizácia CEFTA sa zapojila do procesu liberalizácie vybraných služieb, ktoré môžu všetkým stranám priniesť značné prínosy. Integrácia energetických a dopravných trhov zvyšuje konkurencieschopnosť regiónu a vytvára podmienky na prilákanie investorov.

Investičný rámec pre západný Balkán (WBIF) bol vytvorený s cieľom spojiť vnútroštátnych darcov a medzinárodné finančné inštitúcie s cieľom vypracovať celý rad projektov v krajinách. Podpora Komisie, bilaterálnych darcov a medzinárodných finančných inštitúcií v rámci WBIF dosahuje 8 miliárd EUR. Tieto prostriedky sú určené na investície v oblasti dopravy, energetiky, životného prostredia, zmeny klímy, sociálneho a súkromného sektora a na rozvoj malých a stredných podnikov. Tento rámec bude zohrávať dôležitejšiu úlohu pri príprave a podpore investícií, ktoré sú najviac potrebné na podporu rastu a tvorby pracovných miest.

Hospodárske riadenie EÚ a krajiny zahrnuté do procesu rozširovania

Vzhľadom na prebiehajúce ďalekosiahle zmeny hospodárskeho riadenia v EÚ je dôležité pokračovať v informovaní a zapojení krajín zahrnutých do procesu rozširovania aj vzhľadom na ich súčasnú vysokú úroveň hospodárskej integrácie s EÚ.

Európska komisia má k dispozícii niekoľko nástrojov na to, aby krajiny zahrnuté do procesu rozširovania informovala o vývoji hospodárskych politík EÚ. Tieto zahŕňajú pravidelný dvojstranný politický a hospodársky dialóg ako aj multilaterálny hospodársky dialóg medzi Komisiou, členskými štátmi EÚ a kandidátskymi krajinami v súvislosti s predvstupovým fiškálnym dohľadom.

Komisia bude postupne prispôsobovať hospodársky dohľad v krajinách zapojených do procesu rozširovania posilnenému hospodárskemu riadeniu v EÚ. Na tento účel budú krajiny vyzvané, aby posilnili svoje strednodobé hospodárske programy kladením väčšieho dôrazu na udržateľnosť ich vonkajšej pozície a na hlavné štrukturálne prekážky, ktoré bránia rastu v súlade so stratégiou Európa 2020. Väčší dôraz bude okrem toho kladený aj na ďalšie posilnenie vnútroštátnych fiškálnych rámcov, ktoré sú potrebné na dosiahnutie súladu s normami kvality. Kandidátske krajiny budú vyzvané aby prijali rozhodné politické záväzky na uskutočnenie následných opatrení na základe odporúčaní dohodnutých na výročných spoločných zasadnutiach Rady ECOFIN. Spoločné zasadnutie Rady ECOFIN a prípravy vedúce k tomuto zasadnutiu, ako aj fóra v rámci DSP budú okrem toho použité na zameranie sa na hospodársky a fiškálny dohľad s cieľom podľa potreby informovať kandidátske krajiny o iných udalostiach, ktoré formujú hospodárske riadenie v EÚ.

Budúce vysvetľujúce stretnutia v súvislosti s monitorovaním sa okrem toho využijú na oboznámenie krajín so zmenami povinností v rámci legislatívy v súvislosti s hospodárskou a menovou úniou, ako aj s novou štruktúrou finančného dohľadu. Komisia preskúma možnosť pozvať na tieto stretnutia kandidátske krajiny, s ktorými sa ešte nezačali rokovania. Komisia môže organizovať aj ďalšie stretnutia v súvislosti s monitorovaním v priebehu prístupových rokovaní v prípade prijatia zásadných nových *acquis*.

3. ZACHOVANIE DYNAMIKY ROZŠÍRENIA A REFORIEM

Krajiny zahrnuté do procesu rozširovania čelia mnohým výzvam, a to predovšetkým v oblastiach ako je právny štát, korupcia, organizovaný zločin, ale aj hospodárska a sociálna súdržnosť. Okrem toho v kontexte hospodárskej stagnácie existujú riziká sklznutia k populizmu a odporu voči zásadným reformám. Na západnom Balkáne je obzvlášť dôležité, aby krajiny rozhodne pokračovali v procese reforiem, odpúťali sa od dedičstva minulosti a investovali do svojej európskej budúcnosti. EÚ má záujem na úspešnom vykonaní reforiem. Rozšírenie je spoločným úsilím. Zachovanie dynamiky v procese rozširovania, ako aj pri reformách sú dve strany tej istej mince.

Komisia v zvýšenej miere hľadá inovatívne prístupy k riešeniu problémov, ktoré sa objavujú v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania a v rámci prístupového procesu. Kritériá a podmienky členstva zostávajú rovnaké. V mnohých oblastiach sú však na riešenie zložitých situácií vrátane prekážok v prístupovom procese potrebné na mieru prispôsobené prístupy, špecifické pre jednotlivé krajiny. To platí nielen pre právny štát a reformu verejnej správy, ale aj pre posilnenie demokracie, dobrú správu vecí verejných a hospodárske a sociálne otázky. Takéto iniciatívy poskytujú impulz na vykonanie reforiem. Nemajú nahradiť prístupové rokovania, ale vytvoriť k nim cestu.

Na základe strategického dokumentu o rozšírení z roku 2011 a záverov Rady z decembra 2011 bol v máji 2012 spustený pozitívny program zameraný na vzťahy medzi EÚ a Tureckom

s cieľom podporiť prístupové rokovania v súlade s rokovacím rámcom, ako aj súvisiacimi závermi Rady. Tento program zahŕňa širokú škálu oblastí spoločného záujmu vrátane politických reforiem, dialógu o zahraničnej politike, zosúladenia s *acquis* EÚ, problematiky víz, mobility a migrácie, obchodu, energetiky, boja proti terorizmu a účasti Turecka na programoch EÚ.

V marci 2012 bol s bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko začatý dialóg na vysokej úrovni o prístupení. Na základe dialógu na vysokej úrovni o prístupení sa integrácia do EÚ dostala do popredia domácej agendy, pričom bol poskytnutý nový impulz prostredníctvom zabezpečenia štruktúrovanej diskusie na vysokej úrovni o hlavných reformných výzvach a príležitostiach. Medzi kľúčové otázky patrí sloboda prejavu, právny štát a etnické vzťahy, problémy reformy volebného systému, reforma verejnej správy, posilnenie trhového hospodárstva a dobré susedské vzťahy. Vláda napreduje pri riešení ambiciózných cieľov reformy zahrnutých v jej pláne, ktorý vymedzuje konkrétne opatrenia a časový rámec na ich vykonanie.

Komisia úzko spolupracovala s vládou a opozíciou v Albánsku s cieľom pomôcť tejto krajine prekonať politické prekážky ďalším volebným a parlamentným reformám a vytvoriť prostredie, ktoré povedie k ďalšiemu pokroku, najmä pri podpore agendy EÚ. Tým sa umožnila revízia akčného plánu riešiaceho kľúčové priority v súvislosti s transparentným a účastníckym procesom, uvedené v stanovisku Komisie. Program zameraný na EÚ je jednou z priorit činnosti vlády, pričom sú dosahované konkrétne výsledky stanovené v pláne, okrem iného v oblasti parlamentnej reformy a reformy volebného systému, právneho štátu a ľudských práv.

Dialóg na vysokej úrovni o prístupení s Bosnou a Hercegovinou bol začatý v júni 2012 v Bruseli. Cieľom uvedenej iniciatívy je pomôcť tejto krajine pokročiť v procese prístupu k EÚ prostredníctvom vysvetlenia požiadaviek a metodológie prístupových rokovaní, a konkrétne očakávaní od krajiny v procese prístupu k EÚ. Jej úlohou je udržať politickú dynamiku v rámci agendy EÚ napriek prebiehajúcej politickej kríze. Na júnovom zasadnutí boli prijaté spoločné závery a plán pre integráciu do EÚ zameraný na splnenie podmienok pre nadobudnutie platnosti dohody o stabilizácii a pridružení (DSP) a na to, aby žiadosť o členstvo v EÚ bolo možné považovať za vierohodnú. To si vyžadovalo vytvorenie koordinačného mechanizmu medzi všetkými príslušnými orgánmi v súvislosti so záležitosťami EÚ, aby krajina dokázala v tejto súvislosti reagovať jednotne. Komisia vyjadruje poľutovanie nad tým, že doterajšie výsledky sú nižšie ako očakávania. Štruktúrovaný dialóg o spravodlivosti s Bosnou a Hercegovinou bol začatý v roku 2011 a má pozitívny vplyv na uplatňovanie stratégie pre reformu justície na roky 2009 – 2013.

Európska komisia a Kosovo začali štruktúrovaný dialóg o právnom štáte v máji 2012. Tento dialóg má Kosovo pomôcť riešiť problémy v oblasti právneho štátu, ktorý je kľúčovou otázkou na celom západnom Balkáne. V tejto fáze sa Komisia zameria na justíciu, boj proti organizovanej trestnej činnosti a korupcii.

Komisia bude naďalej presadzovať tieto a ďalšie iniciatívy s cieľom udržiavať dynamiku a transformačnú silu procesu prístupu, a zabezpečiť schopnosť reakcie v rámci politiky rozširovania.

4. POKROK V KRAJINÁCH ZAHRNUTÝCH DO PROCESU ROZŠIROVANIA A POSTUP NA ROKY 2012 – 2013

4.1. *Západný Balkán*

Chorvátsko

Komisia súčasne s týmto oznámením prijala oznámenie o hlavných zisteniach v rámci súhrnnej monitorovacej správy o stave pripravenosti Chorvátska na členstvo v EÚ. Komisia bude pokračovať v monitorovaní záväzkov prijatých v priebehu prístupových rokovaní s Chorvátskom až do dátumu pristúpenia, pričom na jar roku 2013 sa predpokladá prijatie oznámenia o záverečnej monitorovacej správe.

Čierna Hora

Európska rada 29. júna 2012 schválila rozhodnutie Rady na základe správy Komisie o začatí prístupových rokovaní s Čiernou Horou. Rokovania boli otvorené na prvej medzivládnej konferencii ten istý deň. Prístupové rokovania budú vedené v súlade s rámcom rokovaní, ktorý prijala Rada. V tomto rámci je integrovaný nový prístup pre kapitoly o súdnictve, základných právach, spravodlivosti, slobode a bezpečnosti, čím je posilnené zameranie na právny štát v priebehu rokovaní.

Otvorenie prístupových rokovaní bolo reakciou na pokračujúci pokrok Čiernej Hory pri uskutočňovaní kľúčových reforiem. Čierna Hora dostatočne splňa politické kritériá. Právny a inštitucionálny rámec a politiky boli zlepšené s cieľom posilniť fungovanie parlamentného systému, súdnictva, politiky v oblasti boja proti korupcii, ako aj ochrany ľudských práv a ochrany menšín. Bol dosiahnutý pokrok v rámci prebiehajúcej reformy ústavy a v oblasti reformy verejnej správy. Čierna Hora vo všeobecnosti naďalej bez problémov vykonávala záväzky vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení. Zohráva konštruktívnu úlohu v regióne a pokračuje v dodržiavaní svojich medzinárodných záväzkov.

Čierna Hora musí venovať viac úsilia, aby dosiahla ďalšie výsledky v oblasti právneho štátu s cieľom nezvratne uskutočniť reformy. To je potrebné najmä s ohľadom na prípady organizovanej trestnej činnosti a korupcie aj na najvyššej úrovni. Čierna Hora musí zavrieť proces zmeny ústavy v záujme zabezpečenia nezávislosti súdnictva. Zodpovednosť súdnictva je aj naďalej otázkou, ktorá vyvoláva obavy. Vzhľadom na malú veľkosť čiernohorskej verejnej správy bude zabezpečenie potrebných administratívnych kapacít na implementáciu *acquis* prierezovou úlohou.

Komisia na jar 2012 v súlade s novým prístupom a na základe výzvy Európskej rady z decembra 2011 začala preskúmanie kapitol o súdnictve, základných právach, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Preskúmanie ďalších kapitol sa začalo v septembri 2012 a očakáva sa, že bude ukončené v lete roku 2013.

Komisia bude naďalej podporovať Čiernu Horu v uskutočňovaní reforiem v súvislosti s EÚ.

Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko

Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko získala štatút kandidátskej krajiny v decembri 2005. Komisia v roku 2009 zhodnotila, že táto krajina dostatočne splňa politické kritériá a odporučila otvoriť rokovania. Komisia toto odporúčanie zopakovala v rokoch 2010 a 2011 a aj v súčasnosti v roku 2012. Komisia je pevne presvedčená, že je potrebné posunúť proces pristúpenia tejto krajiny na vyššiu úroveň, aby bolo možné upevniť tempo a udržateľnosť reforiem, najmä pokiaľ ide o právny štát, ako aj posilniť vzťahy medzi etnikami. Bolo by to prínosom pre región ako celok.

Krajina aj naďalej plní záväzky vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení. Komisia trvá na svojom návrhu na prechod do druhej etapy pridruzenia a vyzýva Radu, aby v tejto súvislosti konala bez ďalších prietáhov v súlade s príslušným ustanovením o stabilizácii a pridružení.

Krajina aj naďalej dostatočne plní politické kritériá. Vláda postavila program EÚ do jadra svojej činnosti. Dialóg na vysokej úrovni o pristúpení s Komisiou slúžil ako katalyzátor na urýchlenie reforiem a prispel k výraznému pokroku vo viacerých kľúčových politických oblastiach. Vláda predložila parlamentu návrhy na zlepšenie legislatívneho rámca volieb a v oblasti slobody prejavu návrh na dekriminalizáciu urážky na cti. Prvé vládne hodnotenie vykonávania Ochridskej rámcovej dohody predstavuje užitočný nástroj na posilnenie dialógu medzi komunitami.

Je potrebné udržať dynamiku reforiem vo všetkých oblastiach politických kritérií, najmä na zabezpečenie vykonávania. Predovšetkým je potrebné posilniť právny štát, okrem iného z hľadiska slobody prejavu. Proces dialógu pri okrúhlym stole medzi vládou a združením novinárov by mal naďalej predstavovať užitočné fórum na riešenie kľúčových výziev v súvislosti s médiami. Napätie medzi komunitami po násilných incidentoch v prvom polroku 2012 vyvolalo obavy. Vláda reagovala na tento problém rozvážne a takto aj musí pokračovať pri ďalšom posilňovaní vzťahov medzi etnikami a presadzovaní uzmierenia, aj vzhľadom na diskusie, ktoré sa týkajú statusu obetí konfliktu z roku 2001.

Blíži sa termín 20. výročia vstupu bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko do OSN. Spor o názov krajiny s Gréckom však naďalej nie je vyriešený. Od deväťdesiatych rokov sa v tejto veci pod záštitou OSN vedie dialóg, ktorý počnúc rokom 2009 dopĺňajú dvojstranné rozhovory, a to aj na úrovni predsedov vlád. Tieto postupy však doteraz nepriniesli žiadne výsledky. Medzinárodný súdny dvor v decembri skonštatoval, že Grécko porušilo predbežnú dohodu s krajinou tým, že vznieslo námietku voči prijatiu bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko do NATO na samite v Bukurešti v roku 2008. Je aj naďalej veľmi dôležité udržiavať dobré susedské vzťahy, a to aj úsilím o dosiahnutie obojstranne prijateľného riešenia v otázke názvu krajiny pod záštitou OSN. Je potrebné nájsť riešenie bez ďalšieho odkladu. Malo by sa zabrániť prijímaniu opatrení a vydávaniu vyhlásení, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na dobré susedské vzťahy.

Srbsko

Európska rada na svojom zasadnutí v marci 2012 udelila Srbsku status kandidátskej krajiny.

Stabilita a fungovanie inštitúcií boli zabezpečené v rámci príprav na voľby na prezidentskej, parlamentnej a miestnej úrovni, ako aj vo Vojvodine, a to aj po ich ukončení. Napriek spomaleniu legislatívnej aktivity v súvislosti s voľbami bol zaznamenaný určitý pokrok pri uskutočňovaní reforiem vo väčšine oblastí. Srbsko naďalej plne spolupracovalo s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Srbsko plne dodržiava svoje záväzky v rámci dočasnej dohody, resp. dohody o stabilizácii a pridružení. Dosiahli sa výsledky v rámci dialógu s Prištinou, ale proces vykonávania dosiahnutých dohôd bol nerovnomerný. K dvom najaktuálnejším udalostiam v tomto smere patrí podpis technického protokolu IBM Srbskom a objasnenie srbského výkladu dohody o regionálnej spolupráci a zastúpení Kosova a na základe počiatočného vykonávania už nie je prekážkou inkluzívnosti regionálnej spolupráce. Nové vedenie Srbska zdôraznilo svoj záväzok vykonávať všetky dohody, ktoré už boli dosiahnuté v rámci dialógu s Prištinou, ako aj začať s riešením širších politických otázok. Splnenie tohto záväzku je kľúčom k prechodu do ďalšej fázy integrácie Srbska do EÚ.

Srbsko pokračuje na ceste k dostatočnému plneniu politických kritérií a podmienok stanovených v rámci procesu stabilizácie a pridruženía. Srbsko však musí venovať osobitnú pozornosť právnemu štátu a najmä súdnictvu, kde nedávne neúspechy zdôrazňujú potrebu obnoveného záväzku uskutočňovať reformy a zabezpečiť jeho nezávislosť, nestrannosť a efektívnosť, aj s prihliadnutím na nedávne rozhodnutia ústavného súdu a potrebu obnoviť dôveru občanov najmä v súvislosti s nedostatkami pri opätovnom vymenovávaní sudcov. Na základe nedávnych udalostí sa okrem toho musí osobitná pozornosť venovať právam zraniteľných skupín a nezávislosti kľúčových inštitúcií, ako napríklad centrálnej banky. Srbsko by sa malo aj naďalej konštruktívne podieľať na regionálnej spolupráci a posilňovať vzťahy so susednými krajinami. Je potrebné obnoviť tempo reforiem a dosiahnuť ďalší pokrok na ceste k viditeľnému a trvalému zlepšeniu vzťahov s Kosovom.

Komisia predloží správu s cieľom odporučiť, aby boli so Srbskom začaté rokovania o pristúpení k Európskej únii v súlade so závermi Rady z 5. decembra 2011. Táto správa bude predložená po posúdení potrebného stupňa súladu krajiny s kritériami vyplývajúcimi z členstva a podmienkami stanovenými pre proces stabilizácie a pridruženía, a najmä s hlavnou prioritou v súvislosti s Kosovom, ako je uvedené v záveroch Rady. Je potrebné viditeľné a trvalé zlepšenie vzťahov medzi Srbskom a Kosovom, aby obidve krajiny mohli pokračovať na ich ceste do EÚ. Je však potrebné zabrániť, aby sa v tomto úsilí mohli navzájom blokovať.

Albánsko

Politická dohoda z novembra 2011 medzi vládnucou väčšinou a opozíciou ukončila dlhé obdobie patovej situácie v politike, ktorá vznikla na základe parlamentných volieb v roku 2009. Táto dohoda stanovila riešenie volebnej a parlamentnej reformy a vytvorila politické prostredie pre spoločné reformné úsilie v iných oblastiach. V dôsledku toho sa výrazne zlepšili politický dialóg a spolupráca, čo umožňuje pokrok v kľúčových oblastiach reforiem. Prezidentské voľby sa uskutočnili v súlade s ústavou, avšak politický proces v súvislosti s voľbami nebol tak inkluzívny ako sa očakávalo. Napriek následnému dočasnému spomaleniu reforiem sa politická dohoda vykonáva.

Albánsko dosiahlo značný pokrok na ceste k splneniu politických kritérií pre členstvo v EÚ, pričom vykonalo viacero reforiem vo vzťahu k dvanástim kľúčovým prioritám uvedeným v stanovisku Komisie v roku 2010. Albánsko všeobecne aj naďalej bez problémov vykonáva dohodu o stabilizácii a pridružení a zohráva konštruktívnu úlohu v regióne. Albánsko splnilo štyri kľúčové priority. Tie sa týkajú riadneho fungovania parlamentu, prijatia návrhov zákonov požadujúcich zavedenie kvalifikovanej väčšiny, vymenovanie ombudsmana a vypočúvacích a hlasovacích postupov kľúčových inštitúcií, ako aj úpravy legislatívneho rámca volieb.

Albánsko je na dobrej ceste k splneniu dvoch kľúčových priorít týkajúcich sa reformy verejnej správy a zlepšenia zaobchádzania so zadržanými osobami. Dobrá koordinácia procesu integrácie do EÚ zo strany vlády a efektívna spolupráca opozície umožnili mierny pokrok v rámci kľúčových priorít týkajúcich sa reformy súdnictva a boja proti korupcii, napríklad prostredníctvom reformy systému imunity verejných činiteľov a sudcov a prijatím zákona o správnych súdoch. Okrem toho bol dosiahnutý pokrok aj pri zostávajúcich kľúčových prioritách v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti, majetkovej reformy, ako aj antidiskriminačných politík, najmä práv žien, vrátane niektorých významných krokov, najmä zvýšenia počtu zhabaní majetku získaného z trestnej činnosti, prijatia komplexnej stratégie pre majetkovú reformu a zmeny a doplnenia trestného zákonníka, pričom boli posilnené sankcie za domáce násilie.

Albánsko musí rozvíjať dosiahnutý pokrok a podniknúť konkrétne kroky s cieľom urýchliť boj proti korupcii a reformu v oblasti súdnictva, aby bola zabezpečená jeho nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť. Je potrebné dokončiť reformu verejnej správy a súdnictva a upraviť parlamentný rokovací poriadok. Viac pozornosti je potreba venovať realizácii záväzkov v oblasti ľudských práv vrátane životných podmienok rómskej komunity. Sústavný politický dialóg o reforme je naďalej potrebný s cieľom zabezpečiť bezproblémové fungovanie a ďalšie posilňovanie demokratických inštitúcií krajiny. Parlamentné voľby v lete roku 2013 budú dôležitou skúškou nového volebného zákona a pokračujúceho záväzku všetkých strán uskutočniť reformu. Bude dôležité udržať doterajšie tempo reforiem s osobitným zreteľom na uplatňovanie právnych predpisov a politik v oblasti právneho štátu.

Bosna a Hercegovina

Vytvorenie výkonných a zákonodarných orgánov bolo ukončené prostredníctvom uzatvorenia dohody o vládě na ústrednej úrovni po šiestnástich mesiacoch politickej patovej situácie od uskutočnenia všeobecných volieb v októbri 2010. Vymenovanie novej Rady ministrov a prijatie dvoch kľúčových právnych predpisov týkajúcich sa EÚ pôvodne malo za následok presun pozornosti smerom k integrácii v rámci EÚ. Tento impulz však nebol zachovaný. Dosiahnutý politický konsenzus nebol dodržaný a postup v súvislosti s agendou integrácie do EÚ uviazol na mŕtvom bode. Začala sa reforma štátnych, federatívnych a kantonálnych úradov, ktorú však zablokovali politické a právne spory. Bosna and Hercegovina dosiahla pri plnení politických kritérií obmedzený pokrok. Bol dosiahnutý len obmedzený pokrok v ustanovení funkčnejších, viac koordinovaných a udržateľných inštitucionálnych štruktúr. Je potrebné vyvinúť značné úsilie na posilnenie súdnictva v súlade s prioritami stanovenými v súvislosti so štruktúrovaným dialógom o spravodlivosti medzi EÚ a Bosnou a Hercegovinou. Okrem toho je potrebné vystupňovať úsilie v boji proti korupcii a organizovanému zločinu, ako aj pri uskutočňovaní reformy verejnej správy.

Chýba však spoločná vízia politických predstaviteľov o celkovom smerovaní krajiny, o jej budúcnosti a inštitucionálnom usporiadaní pre kvalitatívny krok vpred na ceste krajiny do EÚ.

Je potrebné prioritne riešiť potrebu účinného mechanizmu koordinácie medzi rôznymi úrovňami vlády, určeného na transpozíciu, implementáciu a presadzovanie právnych predpisov EÚ, aby krajina mohla vystupovať jednotlivo v súvislosti so záležitosťami týkajúcimi sa EÚ a účinne využívať predvstupovú pomoc EÚ. Na tento účel bol 27. júna v Bruseli začatý dialóg na vysokej úrovni o prístupení.

Bol dohodnutý Interný plán v oblasti integrácie EÚ, zameraný na splnenie podmienok pre nadobudnutie platnosti dohody o stabilizácii a pridružení a na to, aby žiadosť o členstvo, bola dôveryhodná, ako je ustanovené v príslušných záveroch Rady. Do 31. augusta však nebol splnený časový plán pre politickú dohodu o zmene a doplnení ústavy tak, aby bola v súlade s rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva o etnickej diskriminácii, pokiaľ ide o zastúpenie v inštitúciách (prípád Sejdic-Finci). Pretrvávajúce oneskorenie harmonizácie ústavy s rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Sejdic-Finci je problémom, ktorý stále vzbudzuje vážne obavy. Na splnenie povinností podľa dočasnej dohody/dohody o stabilizácii a pridružení je potrebné ustanoviť dôveryhodný proces na riešenie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva. Okrem toho je potrebné vykonávať povinnosti krajiny v súvislosti so štátnou pomocou.

Súčasťou systému správy Bosny a Hercegoviny je aj naďalej prítomnosť medzinárodných síl s výkonným mandátom. Riadiaci výbor Rady pre nastolenie mieru v máji schválil rozhodnutie úradu vysokého predstaviteľa o pozastavení dohľadu a zatvoril úrad v Brčku 31. augusta na základe značného pokroku, ktorý sa dosiahol pri vykonávaní konečného rozhodnutia

arbitrážneho tribunálu vo veci oblasti Brčko. Úrad v Brčku bol následne 31. augusta zatvorený. EÚ otvorila úrady v Brčku, Mostare a posilnila existujúci úrad v Banje Luke.

Po oddelení mandátu osobitného zástupcu Európskej únie (OZEÚ) od Úradu vysokého predstaviteľa EÚ prostredníctvom posilnenej prítomnosti prijala vedúcu úlohu v mnohých oblastiach pri podpore orgánov v rámci plnenia cieľov agendy EÚ. V tejto súvislosti bude EÚ naďalej posilňovať svoju podporu inštitúciám krajiny.

Je potrebné vyvinúť značné úsilie, aby sa splnili zostávajúce požiadavky a uľahčil sa tak prechod z krajiny s medzinárodným systémom vlády a bezpečnosti ku krajine s domácimi inštitúciami, ktoré budú v súlade s požiadavkami stanovenými pre krajinu, ktorá aspiruje na členstvo v EÚ, plne zodpovedať za politické a legislatívne procesy. Spoločnou pre všetky tieto otázky je potreba stabilného politického prostredia s agendou integrácie do EÚ na poprednom mieste politického procesu. Kľúčom k uskutočneniu ambície krajiny a jej občanov vstúpiť do EÚ je politická vôľa dosiahnuť dohodu na základe kompromisu.

Kosovo

Komisia súčasne s týmto oznámením prijala oznámenie o štúdiu uskutočniteľnosti v súvislosti s dohodou o stabilizácii a pridružení s Kosovom.

4.2. Turecko

Turecko je pre EÚ kľúčovou krajinou vzhľadom na jeho dynamické hospodárstvo, strategickú polohu a významnú úlohu v regióne, ktoré sú prínosom pre zahraničnú politiku EÚ a jej energetickú bezpečnosť. Turecko je už do veľkej miery integrované do EÚ prostredníctvom colnej únie a stalo sa dôležitou súčasťou stratégie konkurencieschopnosti Európy. EÚ je naďalej kľúčovým cieľom hospodárskej a politickej modernizácie Turecka. Obe strany by mali úžitok z ďalšieho rozvoja týchto vzťahov.

Potenciál vzťahov medzi EÚ a Tureckom sa môže naplno využiť iba v rámci aktívneho a dôveryhodného procesu pristúpenia. Prístupový proces je najvhodnejším rámcom na podporu reforiem súvisiacich s EÚ, rozvoj dialógu o otázkach zahraničnej a bezpečnostnej politiky, posilnenie hospodárskej konkurencieschopnosti a zvýšenie spolupráce v oblasti energetiky, spravodlivosti a vnútorných vecí. Tento proces musí rešpektovať záväzky EÚ a stanovené podmienky.

Komisia v tejto súvislosti v máji 2012 vo vzťahoch s Tureckom spustila pozitívny program s cieľom oživiť proces pristúpenia po období stagnácie a priniesť nový impulz do vzťahov medzi EÚ a Tureckom. Pozitívny program nie je alternatívou k prístupovým rokovaniam, ale skôr spôsobom, ako ich podporovať. V jeho rámci sa úsilie zameriava na oblasti spoločného záujmu ako je napríklad zosúladenie právnych predpisov, posilnená spolupráca v oblasti energetiky, víza, mobilita a migrácia, colná únia, zahraničná politika, politická reforma, boj proti terorizmu a vyššia účasť v rámci medziludských programov. Šesť z ôsmich pracovných skupín, ktoré boli vytvorené v rámci pozitívneho programu na podporu zosúladenia s *acquis* sa zišlo na svojom prvom zasadaní. Aj naďalej je dôležité, aby Turecko aktívne podporovalo pozitívny program a jeho európsku perspektívu. Je v záujme EÚ aj Turecka, aby prístupové rokovania získali nový impulz, okrem iného aj preto, aby EÚ aj naďalej bola základným kritériom reforiem v Turecku.

Rada okrem toho vyzvala Komisiu, aby vytvorila širší dialóg a rámec spolupráce medzi EÚ a Tureckom s cieľom riešiť celé spektrum otázok v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí. Rada takisto vyzvala Komisiu, aby podnikla kroky na liberalizáciu vízového režimu v rámci postupnej a dlhodobej perspektívy, súbežne s podpísaním dohody o readmisii medzi Tureckom a EÚ. Dohoda bola parafovaná v júni a teraz je rozhodujúce, aby Turecko

podpísalo dohodu o readmisii s cieľom umožniť začatie vykonávania plánu liberalizácie vízového režimu.

Komisia a Turecko sa okrem toho rozhodli posilniť svoju spoluprácu vo viacerých dôležitých energetických otázkach, vzhľadom na ďalší vývoj Turecka ako potenciálnej križovatky v oblasti dodávok energie, ako aj vzhľadom na spoločné výzvy.

Politický dialóg s EÚ v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky sa výrazne zintenzívnil. Vývoj v spoločnom susedstve Turecka a EÚ potvrdil dôležitú úlohu a cenný príspevok Turecka pre zahraničnú politiku EÚ a jej energetickú bezpečnosť. Turecko aj naďalej zohrávalo pozitívnu úlohu pri podpore reformných hnutí v krajinách v severnej Afrike a na Blízkom východe. Spolupráca v otázke Sýrie je intenzívna. Na zasadnutiach v rámci politického dialógu, okrem iného aj na ministerskej úrovni sa riešili otázky zahraničnej politiky, ktoré patria do oblasti spoločných záujmov EÚ a Turecka, ako je napríklad severná Afrika, Blízky východ, západný Balkán, Afganistan, Pakistan a južný Kaukaz.

Hospodárstvo Turecka naďalej vykazuje stabilný rast. Značná vonkajšia nerovnováha a zásadné inflačné tlaky však aj naďalej predstavujú najväčšie hrozby pre makroekonomickú stabilitu. Častý výskyt nelegálneho zamestnávania, segmentované pracovné trhy a dokončenie reformy právnych predpisov v súvislosti s odborními sú aj naďalej výzvou. Komisia skúma spôsoby, ako reagovať na obavy Turecka týkajúce sa colnej únie, ako aj v súvislosti s dohodami o voľnom obchode, ktoré EÚ uzavrela s tretími krajinami. Zároveň zdôrazňuje potrebu modernizovať colnú úniu a odstrániť prekážky, ktoré bránia obchodu medzi Tureckom a EÚ. Komisia požiadala Svetovú banku, aby uskutočnila hodnotenie fungovania colnej únie, s cieľom zmodernizovať ju.

Komisia bude aj naďalej vykonávať pozitívny program s cieľom dodať nový impulz prístupovému procesu a zlepšiť konštruktívnosť vzťahov.

Narastajú obavy v súvislosti s nedostatočným pokrokom Turecka pri plnení politických kritérií. Situácia v súvislosti s dodržiavaním základných práv je aj naďalej zdrojom vážnych obáv, napriek nedávnym zlepšeniam rôznych právnych predpisov v tejto oblasti. Opakovane dochádza k porušovaniu práva na slobodu, práva na bezpečnosť a na spravodlivý proces, ako aj k porušovaniu slobody prejavu, zhromažďovania a združovania prostredníctvom neprimeraného uplatňovania právnych predpisov pre boj proti terorizmu a organizovanej trestnej činnosti. Je dôležité, aby Turecko vyriešilo všetky otázky, pokiaľ ide o jeho nezávislosť, nestrannosť a efektívnosť súdnictva. Aj naďalej sú vážnymi problémami pokračujúce obmedzovanie slobody médií v praxi a rastúci počet súdnych procesov proti novinárom a spisovateľov. V dôsledku toho sa aj naďalej rozširuje autocenzúra. Komisia víta záväzok tureckej vlády urýchlene predložiť štvrtý balík reformy súdnictva a vyzýva ju, aby riešila všetky kľúčové otázky, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú uplatňovanie slobody prejavu v praxi.

Kurdská otázka zostáva kľúčovou výzvou pre demokraciu v Turecku a je naliehavo potrebné jej politické riešenie. Turecko musí celkovo vynaložiť ďalšie značné úsilie, aby dosiahlo najvyššie štandardy demokracie a dodržiavania ľudských práv. V tejto súvislosti poskytuje významnú príležitosť prebiehajúca príprava novej ústavy.

Teroristické útoky organizácie PKK, ktorá je na zozname teroristických organizácií EÚ, výrazne zosilneli, najmä v priebehu niekoľkých posledných mesiacov. Európska únia opakovane a rozhodne teroristické útoky odsúdila. EÚ a Turecko naďalej udržiavajú aktívny dialóg v súvislosti s bojom proti terorizmu, ktorý je dôležitým aspektom pozitívneho programu pre Turecko.

Turecko zmrazilo svoje vzťahy s rotujúcim *predsedníctvom* Rady EÚ v druhej polovici roka 2012, okrem iného prostredníctvom odmietnutia účasti na zasadnutiach, ktorým predsedalo cyperské predsedníctvo. Komisia opätovne vyjadruje vážne obavy v súvislosti s vyjadreniami a hrozbami Turecka a vyzýva na úplné rešpektovanie úlohy predsedníctva Rady, ktoré je základným inštitucionálnym znakom EÚ, ustanoveným v zmluve.

Rozhovory pod záštitou generálneho tajomníka OSN s cieľom dosiahnuť komplexné riešenie cyperskej otázky uviazli na jar 2012 na mŕtvom bode. Komplexné riešenie je v záujme všetkých strán, keďže by zlepšilo stabilitu v južnom Stredozemí, ponúklo nové hospodárske možnosti členským štátom EÚ a Turecku a značne posilnilo pozíciu Turecka v rámci prístupových rokovaní s EÚ. Turecko sa preto vyzýva, aby pozitívne spolupracovalo so všetkými stranami s cieľom uľahčiť úspešné dokončenie procesu.

EÚ okrem toho dôrazne pripomenula všetky suverénne práva členských štátov EÚ, medzi ktoré patrí právo uzatvoriť dvojstranné dohody, a využívať svoje prírodné zdroje v súlade s *acquis* EÚ a s medzinárodným právom vrátane Dohovoru OSN o morskom práve. V súlade so stanoviskami, ktoré Rada a Komisia v uplynulých rokoch opakovane vydali, Komisia pripomína, že je nevyhnutné, aby Turecko splnilo svoju povinnosť v plnej miere vykonávať dodatkový protokol a aby dosiahlo pokrok smerom k normalizácii dvojstranných vzťahov s Cyperskou republikou. Zároveň vyzýva, aby sa predišlo akýmkoľvek hrozbám, zdrojom nezhôd alebo činnostiam, ktoré by mohli poškodiť dobré susedské vzťahy a ohroziť mierové vyriešenie sporov. EÚ bude v súlade s príslušnými rozhodnutiami Rady aj naďalej sledovať a hodnotiť pokrok, ktorý sa v týchto otázkach dosiahol.

Turecko musí vyvinúť väčšie úsilie na vyriešenie otvorených dvojstranných otázok so svojimi susedmi vrátane hraničných sporov. Grécko a Cyprus predložili značný počet formálnych sťažností na porušovanie teritoriálnych vôd a vzdušného priestoru zo strany Turecka.

4.3. Island

Pristúpenie Islandu je naďalej predmetom vzájomného prospechu. Rozsah spoločných záujmov EÚ a Islandu rastie, okrem iného aj v oblasti obnoviteľnej energie a zmeny klímy, ako aj s ohľadom na strategický význam politiky EÚ pre Arktídu. Európska únia bude obohatená výrazným demokratickým charakterom Islandu.

Pristupové rokovania s Islandom napredujú dobre, pričom celková miera zosúladenia s *acquis* EÚ je na dobrej úrovni vzhľadom na členstvo v Európskom hospodárskom priestore (EHP) a plnú účasť v schengenskom priestore od roku 2001. Viac ako polovica rokovacích kapitol je už otvorená, pričom 10 z nich bolo predbežne uzatvorených. Pristúpenie k EÚ je na Islande aj naďalej predmetom živej verejnej diskusie. Komisia bude naďalej podporovať komunikačné aktivity v tejto súvislosti, ako aj medziľudské kontakty. Komisia je presvedčená, že EÚ bude schopná predložiť balík pre rokovania Islandu, ktorý zohľadňuje špecifiká a očakávania Islandu v dohodnutom rámci pre prístupové rokovania, pri plnom uplatňovaní zásad a *acquis* Únie. Vo vhodnom čase tak bude umožnené plne informované rozhodnutie islandských občanov.

Island aj naďalej plní politické kritériá. Je dobre fungujúcou demokraciou so silnými inštitúciami, kde má zastupiteľská demokracia hlbokú tradíciu. Islandský systém súdnictva má vysokú úroveň a krajina zabezpečuje neustále zvyšovanie už aj tak vysokého stupňa ochrany základných práv.

Po hlbokej a dlhotrvajúcej recesii sa rozbehla hospodárstva obnova, pričom v období rokov 2011 – 2012 bol zaznamenaný dobrý rast a zlepšenie makroekonomických podmienok krajiny.

Celkovo je bilancia dodržiavania povinností vyplývajúcich z Dohody o EHP do značnej miery uspokojujúca. Je potrebné uviesť aj určité nedostatky v oblastiach ako sú finančné služby, bezpečnosť potravín a voľný pohyb kapitálu. Dočasné obmedzenia voľného pohybu kapitálu prijaté v dôsledku finančnej krízy v roku 2008 zostávajú v platnosti. Dozorný orgán EZVO (ESA) začal konanie proti Islandu na Súde EZVO v prípade týkajúcom sa banky Icesave.

5. PODPORA A POMOC KRAJINÁM ZAHRNUTÝM DO PROCESU ROZŠIROVANIA

5.1. *Finančná pomoc*

Komisia prostredníctvom finančnej a technickej pomoci podporuje krajiny zahrnuté do procesu rozširovania v rámci ich prípravy na prístupenie. Na tento účel je určený finančný nástroj predvstupovej pomoci (IPA). Na obdobie rokov 2007 – 2013 boli pre tento nástroj vyčlenené prostriedky vo výške 11,6 mld. EUR. Medzi hlavné výsledky patrí zvýšenie kapacity a reformy v prijímajúcich krajinách v oblasti právneho štátu, spravodlivosti a vnútorných vecí, reforma verejnej správy, základných práv a rozvoj občianskej spoločnosti a dialógu. Tieto okrem iného prispeli k úspešnému uzatvoreniu rokovaní o prístupení Chorvátska k EÚ a otvoreniu prístupových rokovaní s Čiernou Horou v júni 2012. Sú podporované investície do hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ako aj do rozvoja vidieka. Okrem toho je podporovaná regionálna spolupráca na západnom Balkáne. Príklady konkrétnej projektovej podpory zahŕňajú výcvik policajtov v Čiernej Hore v oblasti organizovaného zločinu a korupcie, grantovú schému na podporu zamestnanosti žien v Turecku a financovanie obnovy železníc v rámci európskeho koridoru Corridor X v Chorvátsku, čím bolo vytvorené spojenie so srbskou železničnou sieťou.

Komisia pre budúci viacročný finančný rámec na obdobie rokov 2014 – 2020 navrhla v rámci nového nástroja IPA II finančné prostriedky vo výške 14,1 mld. EUR, čo v porovnaní so súčasným finančným rámcom v stálych cenách predstavuje podobnú úroveň financovania.

Komisia predložila svoj návrh nového nariadenia IPA II v decembri 2011 ako súčasť balíka nástrojov v budúcom viacročnom finančnom rámci. Zlepšené strategické zameranie predvstupovej finančnej pomoci prostredníctvom vytvorenia silnejšieho prepojenia s prioritami stanovenými v stratégii rozširovania, ako aj viacročné plánovanie patria medzi hlavné inovácie IPA II. Lepšie strategické plánovanie pomoci v rámci nástroja IPA sa okrem toho premietne do spoločného strategického rámca a do strategických dokumentov pre jednu krajinu (alebo viacero krajín) pre celé obdobie trvania nasledujúceho finančného rámca, pričom bude súvislejším spôsobom pokrytý obmedzený počet oblastí politiky, čím sa nahradia dnešné „komponenty“. Na tento účel sa zavedie prvok výkonnosti a v strategických dokumentoch pre jednu alebo viacero krajín budú stanovené jasné *ciele* s realistickými ukazovateľmi. Prvok výkonnosti umožní oceniť krajiny s dobrými výsledkami a zvýši flexibilitu prerozdelenia finančných prostriedkov aj v prípade nedostatočnej výkonnosti. Okrem toho v rámci nástroja IPA II kandidátske krajiny aj potenciálne kandidátske krajiny budú mať prístup k rovnakým druhom pomoci, ktoré budú určené predovšetkým na základe ich potrieb a kapacít, ako aj na základe ich výsledkov pri používaní predvstupovej pomoci.

Na úrovni operačných programov a iných vonkajších nástrojov EÚ bude posilnené *spolufinancovanie sektorových stratégií* dohodnutých s prijímajúcimi krajinami, na rozdiel od financovania jednotlivých projektov, čím sa zvýši podiel pomoci financovanej prostredníctvom podpory na úrovni sektorov (vrátane sektorovej rozpočtovej podpory vybraných oblastí politiky). Systematickejšie *viacročné plánovanie* sa bude vzťahovať aj na pomoc na prechod a na budovanie inštitúcií (napr. reforma verejnej správy, reforma súdnictva atď.). Tým bude podporené účinné uplatňovanie príslušných odvetvových stratégií. Cieľom je využívať fondy EÚ aby sa zvýšil účinok rozsiahlych reforiem spôsobom, ktorý prináša lepši

pomer medzi kvalitou a cenou pri príprave krajín na členstvo, ako je možné dosiahnuť prostredníctvom individuálnych, izolovaných projektov.

Dva hlavné ciele nástroja IPA sú podporovať prístupový proces a sociálno-ekonomický rozvoj príjemcov.

Posilnenie demokratických inštitúcií a právneho štátu, reforma verejnej správy a dobrá správa zostanú kľúčovým zameraním budúcej predvstupovej pomoci vo všetkých prijímajúcich krajinách, spolu s bojom proti korupcii a organizovanému zločinu, rozvojom občianskej spoločnosti a presadzovaním a ochranou ľudských práv a základných slobôd. Ako dôsledok „nového prístupu“ ku kapitolám 23 a 24 a vzhľadom na dlhodobý charakter reforiem uskutočňovaných v týchto oblastiach a potrebu dosiahnuť výsledky pri vykonávaní pred pristúpením bude pomoc v rámci nástroja IPA II zameraná na splnenie požiadaviek prijímajúcich krajín v týchto oblastiach už od počiatočného štádia.

Pomoc sa poskytne aj na podporu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, regionálnej a územnej spolupráce (cezhraničná, medzištátna a medziregionálna spolupráca). Podpora hospodárskeho a sociálneho rozvoja bude zameraná na záležitosti ako sú rozvoj fyzického kapitálu, zlepšenie spojení s EÚ a regionálnymi sieťami, posilnenie zamestnanosti a rozvoj ľudského kapitálu, sociálne a ekonomické začlenenie.

Poskytnutie finančnej pomoci bude podmienené tým, že krajiny zahrnuté do procesu rozširovania prijímajú komplexné a udržateľné politiky a stratégie v prioritných oblastiach, ako je spravodlivosť a vnútorné veci, verejná správa, rozvoj súkromného sektora, doprava, energetika, životné prostredie a zmena klímy, sociálny rozvoj, poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Očakávaným výsledkom tohto procesu je zabezpečenie silnejšej miestnej zodpovednosti a širokého konsenzu o týchto stratégiách, zlepšenie schopnosti krajín prijímajúcich pomoc z IPA plánovať, uskutočňovať a monitorovať implementáciu týchto stratégií a integrovať ich do širších príprav na členstvo v EÚ.

5.2. Výhody užšej integrácie pred pristúpením

Značné výhody sú dnes dostupné pre občanov krajín zahrnutých do procesu rozširovania aj pred samotným pristúpením. Prostredníctvom účasti na programoch EÚ, občianskej spoločnosti a iných iniciatív, bezvízového cestovania a obchodu na základe dohôd o stabilizácii a pridružení sa občania dostávajú bližšie k EÚ.

Účasť na programoch EÚ je dostupná väčšine kandidátskych krajín a potenciálnych kandidátskych krajín, pričom Komisia v priebehu roka navrhne rozšírenie tejto možnosti aj na Kosovo. Takáto účasť krajiny oboznamuje s politikami a pracovnými postupmi EÚ a umožňuje postupné začleňovanie do sietí EÚ. Stále viac študentov napríklad využíva možnosť zúčastniť sa na programe Erasmus a Erasmus Mundus a vedeckí a výskumní pracovníci z tohto regiónu spolupracujú s partnermi z EÚ prostredníctvom 7. rámcového programu pre výskum.

Bezvízové cestovanie do EÚ je pre občanov krajín zahrnutých do procesu rozširovania jedným z najviditeľnejších prínosov užšej integrácie s EÚ. Island je už súčasťou schengenského priestoru. Na západnom Balkáne chorvátski občania už istý čas využívajú bezvízové cestovanie do celej EÚ. Pre občanov bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko, Čiernej Hory a Srbska bol bezvízový režim pre cesty do schengenského priestoru zavedený v decembri 2009. O rok neskôr bol rovnaký status udelený aj občanom Albánska a Bosny a Hercegoviny.

Tieto nedávne rozhodnutia boli založené na skutočnosti, že uvedené krajiny splnili požiadavky stanovené v kontexte rozhovorov o liberalizácii vízového režimu, ktoré viedla Komisia. Dialógy slúžili ako silné stimuly pre reformy zamerané na dosiahnutie štandardov

EÚ v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí, ako aj z hľadiska posilňovania právneho štátu a boja proti nadnárodnému organizovanému zločinu, korupcii a ilegálnej migrácii. Komisia vzhľadom na následný vývoj, ktorý poukazuje na určité zneužitie režimu bezvízového styku a azylového systému vytvorila od januára 2011 monitorovací mechanizmus pre obdobie po liberácii vízového režimu, ktorý viedol k posilneniu kontrol na mieste. Počet neopodstatnených žiadostí o azyl je v niektorých členských štátoch aj naďalej vysoký, čo si bude aj naďalej vyžadovať cieľné opatrenia jednotlivých krajín v regióne. Vo všeobecnosti boli prijaté nové návrhy, ktorými by sa umožnilo dočasné pozastavenie existujúcich bezvízových režimov s treťou krajinou v prípade náhleho prílevu osôb.

Európska komisia v januári 2012 začala s Kosovom dialóg o liberalizácii vízového režimu.

EÚ a Turecko zintenzívnili spoluprácu v otázkach migrácie a víz. Bola parafovaná dohoda o readmisii medzi EÚ a Tureckom. Jej rýchle podpísanie a účinná implementácia sú mimoriadne dôležité aj vzhľadom na ďalšie kroky k postupnej liberalizácii vízového režimu v dlhodobom časovom horizonte.

Európska únia naďalej poskytuje rozsiahlu podporu organizáciám občianskej spoločnosti (CSO) v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania, najmä prostredníctvom nástroja na podporu občianskej spoločnosti v susedstve. To pomáha organizáciám občianskej spoločnosti posilniť ich kapacity a profesionalitu, podporuje vytváranie sietí na všetkých úrovniach – európskej, vnútroštátnej a regionálnej – a umožňuje im zapájať sa do efektívneho dialógu s verejnými a súkromnými aktérmi a monitorovať vývoj v oblastiach ako je právny štát a dodržiavanie základných práv.

Činnosť občianskej spoločnosti je základom zrelej demokracie, dodržiavania ľudských práv a právneho štátu. Dynamická občianska spoločnosť prispieva k zvyšovaniu politickej zodpovednosti, prehĺbeniu porozumenia, inkluzívnosti a podpory pre reformy súvisiace s prístupím, a okrem toho podporuje uzmiernenie v spoločnostiach rozdelených konfliktom. Čierna Hora zapojila organizácie občianskej spoločnosti do prípravy rokovaní o prístupí. Vo väčšine krajín zahrnutých do procesu rozširovania sa občianska spoločnosť rozvíjala. V niektorých prípadoch je potrebné viac podporovať prostredie akceptujúce organizácie občianskej spoločnosti, a vytvoriť prostredie na zlepšenie politického dialógu. Otázky týkajúce sa financovania pretrvávajú, a to aj pokiaľ ide o podporu z verejných zdrojov a problému udržateľnosti. Kým podpora z nástroja IPA sa zaoberá týmito otázkami v rámci CSF, zmeny predpokladané v rámci nariadenia o rozpočtových pravidlách umožnia Komisii, aby spolupracovali s väčšími organizáciami občianskej spoločnosti v regióne pri poskytovaní menších grantov miestnym organizáciám, čím sa umožní posilnenie demokratickej kontroly a riešenie otázok priamejšie súvisiacich s občanmi.

5.3. Informácie a komunikácia

Politika rozšírenia a najmä prístupenie nových členských štátov si vyžaduje verejné porozumenie a podporu verejnosti, aby bola účinná a udržateľná. To je problematické v prostredí, v ktorom najmä v kontexte prebiehajúcej finančnej krízy štátneho dlhu je čoraz viac spochybňovaná úloha verejných orgánov vrátane Európskej únie. Komisia sa domnieva, že s cieľom reagovať na tieto výzvy musí byť proces rozširovania transparentnejší, súdržnejší a dôveryhodnejší pre občanov a kľúčové zainteresované strany v členských štátoch a v prístupujúcich krajinách. Tak ako v iných oblastiach politiky verejnosť očakáva jasný dôkaz o účinnosti rozšírenia EÚ a jej transformačnej sile pre príslušné krajiny, ako aj pridanú hodnotu pre EÚ ako celok.

Všetky inštitúcie EÚ budú preto ešte viac ako v minulosti musieť poskytovať informácie o procese rozširovania, zúčastnených krajinách, ako aj o jeho dôsledkoch pre EÚ, čo prispeje

k informovanej verejnej diskusii o rozšírení. Nepodložené mýty alebo obavy z procesu rozširovania musia byť rozptýlené, kým oprávnené obavy občanov budú musieť byť zodpovedané.

Členské štáty a krajiny zahrnuté do procesu rozširovania zohrávajú hlavnú úlohu v informačnom a komunikačnom úsilí voči svojim občanom, pričom príspevky vlád do diskusie v danom štáte musia dopĺňať oznámenia od inštitúcií EÚ. Členské štáty musia oznamovať a vysvetľovať publiku v rámci konkrétneho štátu rozhodnutia, ktoré spoločne prijímajú v orgánoch EÚ v otázkach týkajúcich sa rozširovania. Politickí lídri v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania musia vysvetliť, ako sa prijímajú rozhodnutia, ktoré sa týkajú reforiem zameraných nielen na pristúpenie, ale ktoré sú cenné aj pre lepšie fungovanie štátu. Môže to pomôcť získať späť podporu v krajinách, kde sa prehĺbil rozdiel medzi vládnu politiku a názormi občanov na rozšírenie EÚ. Týmto spôsobom okrem toho môže byť budovaná široká verejná podpora pre reformu, ktorá je potrebná na to, aby krajiny zahrnuté do procesu rozširovania splnili prísne, ale spravodlivé podmienky pre členstvo v EÚ.

6. ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Na základe uvedenej analýzy Komisia predkladá tieto **závery a odporúčania**:

I

1. Európska únia prostredníctvom svojej politiky rozširovania od svojho vzniku reagovala na legitímne úsilie obyvateľstva nášho kontinentu **zjednotiť sa v rámci spoločného európskeho úsilia**. Z pôvodného počtu šesť členských štátov sa EÚ rozšírila tak, že 1. júla 2013 privíta Chorvátsko ako svojho 28. člena.
2. V čase, keď EÚ čelí vážnym problémom a značnej globálnej neistote a získava nový impulz pre hospodársku, finančnú a politickú integráciu, politika rozšírenia naďalej prispieva k **mieru, bezpečnosti a prosperite** na našom kontinente. Blížiace sa pristúpenie Chorvátska, začiatok prístupových rokovaní s Čiernou Horou a status kandidátskej krajiny pre Srbsko vysielajú jasný signál o **transformatívnej sile** rozšírenia a o tom, čo je možné dosiahnuť v oblasti, ktorú počas minulej generácie poničila vojna. Rozšírenie do juhovýchodnej Európy pomáha vyhnúť sa oveľa vyšším nákladom na zvládanie následkov nestability. Je investíciou do udržateľnej demokracie a dokazuje, že EÚ je aj naďalej globálnym aktérom.
3. Problémy, ktorým čelí eurozóna spolu s nedávnou celosvetovou finančnou krízou, zvýraznili vzájomnú prepojenosť vnútroštátnych ekonomík tak v rámci EÚ, ako aj mimo nej. Tieto udalosti podčiarkujú význam ďalšieho **upevňovania hospodárskej a finančnej stability** a podpory reforiem a rastu, a to aj v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania. Účinným nástrojom v tejto súvislosti je práve proces rozširovania.
4. V rámci prísnych, ale spravodlivých **podmienok**, v rámci ktorých je kľúčovou zásada vlastných zásluh, perspektíva pristúpenia urýchľuje politické a hospodárske reformy, transformáciu spoločnosti, upevňuje právny štát a vytvára nové príležitosti pre občanov a podnikateľské subjekty. V čase ekonomickej stagnácie znižuje riziko odporu voči zásadným reformám.
5. Kľúčom úspechu je zachovanie **dôveryhodnosti** procesu rozširovania. Zachovanie impulzu v procese rozširovania, ako aj pri reformách sú dve strany tej istej mince. Základom politiky rozširovania EÚ aj naďalej zostáva obnovený konsenzus v otázke rozširovania, schválený Európskou radou. Rozširovanie je na základe vymedzenia postupný proces založený na skutočnom a udržateľnom vykonávaní reforiem

príslušnými krajinami. Politika rozširovania bola upravená na základe poznatkov získaných pri jednotlivých pristúpeniach, aby sa zabezpečila plynulá integrácia nových členských štátov a lepšie riešenie potrieb krajiny v transformácii, najmä v oblasti právneho štátu.

6. **Posilnenie právneho štátu a demokratickej správy je pre proces rozširovania kľúčové.** Komisia navrhla nový prístup k rokovaniam o justícii, základných právach, v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, právneho štátu vrátane spoločných výziev, akými sú napríklad boj proti organizovanému zločinu a korupcii, ktorý je po schválení Radou pevne zakotvený **ako súčasť politiky rozširovania**. Prístupové rokovania o týchto kapitolách budú otvorené už v počiatkovej fáze procesu a ukončené na jeho konci, aby bolo k dispozícii čo najviac času na dosiahnutie skutočných výsledkov s cieľom zabezpečiť nezvratnosť reforiem. Komisia bude naďalej uprednostňovať otázky týkajúce sa právneho štátu aj pred začatím prístupových rokovaní, a to aj prostredníctvom štruktúrovaných dialógov a sektorovej podpory v rámci nástroja IPA II.
7. V mnohých krajinách je aj naďalej dôvodom na vážne obavy **sloboda prejavu**. Komisia bude vzhľadom na problémy, ktoré pretrvávajú v tejto oblasti, aj naďalej v rámci prístupového procesu uprednostňovať túto otázku. Komisia plánuje usporiadať v prvom polroku roku 2013 konferenciu v nadväznosti na konferenciu „Speak up!“ z mája 2011. Na tejto konferencii by sa mali stretnúť zástupcovia médií a občianskej spoločnosti západného Balkánu a Turecka. Komisia zohľadní výsledky a dohodnuté závery z tejto konferencie v rámci monitorovania a podávania správ. Komisia bude v tejto oblasti naďalej úzko spolupracovať s Európskym parlamentom.
8. V mnohých oblastiach sú pre jednotlivé krajiny potrebné špecifické prístupy na riešenie zložitých situácií vrátane prekážok v prístupovom procese. Komisia začala okrem iného **pozitívny program** s Tureckom a viacero **štrukturálnych dialógov na vysokej úrovni** na západnom Balkáne. Takéto iniciatívy už poskytujú impulz reformám. Nemajú nahradiť prístupové rokovania, ale vytvoriť k nim cestu. Komisia je zaviazaná k tejto forme zapojenia a bude sa naďalej zameriavať na kľúčové oblasti ako je právny štát, demokratická správa a hospodárske reformy.
9. **Regionálna spolupráca** a dobré susedské vzťahy sú základnými prvkami procesu stabilizácie a pridruženía. Otázky vyplývajúce z predchádzajúcich konfliktov vrátane vojnových zločinov, návrat utečencov, zaobchádzanie s menšinami a zabezpečenie rovnakých práv pre všetkých občanov sú aj naďalej kľúčovými problémami pre stabilitu na západnom Balkáne a je potrebné ich naliehavo riešiť. Je potrebné zlepšiť pokrok na regionálnych fórach a inkluzívnosť regionálnej spolupráce. Spory súvisiace s otázkami vzťahov medzi etnikami alebo statusu je možné úspešne riešiť prostredníctvom dialógu a kompromisu.
10. V duchu **dobrých susedských vzťahov** musia byť dvojstranné otázky riešené dotknutými stranami s odhodlaním a čo najskôr počas procesu rozširovania, pri zohľadnení záujmov EÚ ako celku. Dvojstranné otázky by nemali brzdiť prístupový proces. Komisia naliehavo vyzýva strany, aby vyvinuli maximálne úsilie na vyriešenie otvorených sporov v súlade so zavedenými zásadami a prostriedkami vrátane prípadného postúpenia otázok Medzinárodnému súdному dvoru alebo iným existujúcim alebo *ad hoc* orgánom na urovnávanie sporov. Rámec prístupových rokovaní môže vytvoriť silnejší politický impulz pre riešenie sporov. Komisia je pripravená pomôcť pri hľadaní možných riešení.

11. Prvoradé je **posilňovanie hospodárskej obnovy** v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania. Nezamestnanosť naďalej rástla a väčšina hospodárstiev krajín západného Balkánu opäť zaznamenala pokles. Hospodárstvo Turecka naďalej rástlo, aj keď na nižšej úrovni ako predtým. Na Islande sa v roku 2011 začala obnova, ktorá pokračovala v tomto roku. Európska únia sa zaviazala pokračovať v poskytovaní pomoci krajinám prostredníctvom politického poradenstva a finančnej pomoci. Investičný rámec pre západný Balkán sa použije na pomoc pri príprave a podpore investícií najviac potrebných na podporu rastu a tvorby pracovných miest, v úzkej spolupráci s medzinárodnými finančnými inštitúciami. Komisia bude okrem toho naďalej integrovať krajiny zahrnuté do procesu rozširovania v rámci stratégie Európa 2020.
12. Komisia bude vzhľadom na prebiehajúce ďalekosiahle zmeny hospodárskeho riadenia v EÚ naďalej o tomto procese informovať krajiny zahrnuté do procesu rozširovania, pričom ich do uvedeného procesu bude ďalej začleňovať. V tejto súvislosti bude postupne prispôbovať existujúci hospodársky dohľad v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania a preskúma možnosti cieleniejšieho využívania stretnutí v rámci DSP na riešenie problematiky konkurencieschopnosti a zamestnanosti.
13. Komisia v decembri 2011 predložila návrh **nového nariadenia IPA II** na obdobie trvania viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020. Cieľom nástroja IPA II je zabezpečiť užšie prepojenie s prioritami stratégie rozširovania vrátane posilnenia demokratických inštitúcií a fungovania právneho štátu a viac sa zamerať na sociálno-ekonomický rozvoj. Zabezpečí väčšiu podporu pre sektorové stratégie, pričom bude zvýšená flexibilita a zjednodušené postupy.
14. Značné výhody sú dostupné pre občanov krajín zahrnutých do procesu rozširovania v rámci **obchodu na základe dohôd o stabilizácii a pridružení, bezvízového cestovania** a účasti na **programoch Spoločenstva**. Európska komisia začala v januári 2012 dialóg s Kosovom o liberalizácii vízového režimu. Bola parafovaná dohoda o readmisii medzi EÚ a Tureckom. V súčasnosti je potrebné rýchle podpísanie a účinné vykonávanie tejto dohody, najmä so zreteľom na ďalšie kroky k liberalizácii vízového režimu. Súčasne však krajiny musia posilniť opatrenia na boj proti zneužívaniu bezvízového cestovania.
15. Politika rozširovania potrebuje porozumenie a podporu verejnosti, aby bola úspešná a udržateľná. Členské štáty a krajiny zahrnuté do procesu rozširovania zohrávajú hlavnú úlohu v **informačnom a komunikačnom** úsilí voči svojim občanom. Je veľmi dôležité podporovať povedomie a informovanú debatu o vplyve politiky rozširovania, najmä v čase keď EÚ čelí závažným problémom. Komisia bude naďalej poskytovať informácie o procese rozširovania a prispievať k informovanej verejnej diskusii o rozšírení.
16. Proces rozširovania je vzhľadom na jeho povahu **inkluzívny** a vyžaduje si širokú účasť zainteresovaných strán. Široký politický konsenzus a podpora obyvateľstva v prístupujúcich krajinách do značnej miery prispievajú k dosiahnutiu transformácie potrebnej na cestu k členstvu v EÚ. Komisia bude okrem toho naďalej poskytovať podporu prostredníctvom **nástroja na podporu občianskej spoločnosti** v susedstve s väčším dôrazom na menšie granty miestnym organizáciám občianskej spoločnosti.

II

17. **Chorvátsko:** Komisia súčasne s týmto oznámením prijala oznámenie o hlavných zisteniach v rámci súhrnnej monitorovacej správy o stave pripravenosti Chorvátska na členstvo v EÚ. Komisia konštatuje, že Chorvátsko naďalej dosahuje pokrok pri prijímaní a vykonávaní právnych predpisov EÚ a v súčasnosti ukončuje zosúladzovanie s *acquis*. Komisia napriek tomu zdôraznila oblasti, v ktorých je potrebné ďalšie úsilie a určitý počet otázok, v ktorých bude v nasledujúcich mesiacoch potrebné zvýšené úsilie. To sa týka najmä oblasti politiky hospodárskej súťaže, justície a základných práv – najmä účinnosti súdnictva – a spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Je nevyhnutné, aby Chorvátsko zameralo pozornosť na včasné dokončenie príprav, aby to mohlo byť vyjadrené v oznámení o záverečnej monitorovacej správy o prístupových prípravách Chorvátska, ktorú má Komisia predložiť na jar roku 2013.
18. **Čierna Hora:** Politické kritériá sú aj naďalej plnené dostatočne. Otvorenie prístupových rokovaní v júni 2012 zodpovedalo pokračujúcemu pokroku krajiny v kľúčových reformách. Proces preverovania sa začal a očakáva sa, že bude ukončený v lete roku 2013. Prístupové rokovania integrujú nový prístup pre kapitoly o súdnictve, základných právach, spravodlivosti, slobode a bezpečnosti, čím sa posilňuje zameranie na fungovanie právneho štátu. Čierna Hora bude počas rokovaní musieť dosahovať ďalšie výsledky v tejto oblasti s cieľom nezvratne uskutočniť reformy, najmä v súvislosti s bojom proti organizovanému zločinu a korupcii, ku ktorej dochádza aj na vysokej úrovni.
19. **Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko:** Politické kritériá sú aj naďalej plnené dostatočne. Vláda postavila program EÚ do jadra svojej činnosti. Dialóg na vysokej úrovni s Komisiou o pristúpení slúžil ako katalyzátor na urýchlenie reforiem a prispel k výraznému pokroku vo viacerých kľúčových politických oblastiach. Dynamiku reforiem je potrebné udržať vo všetkých oblastiach najmä na zabezpečenie implementácie. Je potrebné udržať zameranie na právny štát aj v súvislosti so slobodou prejavu, vzťahmi medzi etnikami a zmierením.

Komisia po štvrtý raz odporúča, aby boli otvorené prístupové rokovania s Bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko. Komisia verí, že posunutie procesu pristúpenia tejto krajiny na vyššiu úroveň je nevyhnutné na posilnenie tempa a udržateľnosti reforiem a znižuje riziko možného zvrátenia tohto procesu, ako aj na posilnenie vzťahov medzi etnikami. Okrem toho posilní dôveryhodnosť Európskej únie a podporí reformné úsilie v regióne.

Komisia zdôrazňuje, že je aj naďalej veľmi dôležité udržiavať dobré susedské vzťahy, a to aj prostredníctvom úsilia o dosiahnutie obojstranne prijateľného riešenia v otázke názvu krajiny pod záštitou OSN.

Rozhodnutie Európskej rady o začatí prístupových rokovaní by prispelo k vytvoreniu priaznivých podmienok pre nájdenie takéhoto riešenia. Komisia je v tejto súvislosti pripravená bezodkladne predložiť návrh rokovacieho rámca, v ktorom sa okrem iného zohľadňuje potreba vyriešiť otázku názvu v počiatočnej fáze prístupových rokovaní. V tejto súvislosti sa zohľadnia predchádzajúce rámce a najmä zásady nového prístupu, ktoré Rada schválila v decembri 2011. Uvedený prístup si vyžaduje intenzívnu politickú angažovanosť zo všetkých strán pred zasadnutím Európskej rady.

20. **Srbsko:** Európska rada na svojom zasadnutí v marci 2012 udelila Srbsku status kandidátskej krajiny. Srbsko pokračuje na ceste k dostatočnému plneniu politických kritérií a podmienok stanovených v rámci procesu stabilizácie a pridruženia. Musí však venovať osobitnú pozornosť fungovaniu právneho štátu, najmä súdneho systému, kde nedávne neúspechy zdôrazňujú potrebu obnoveného záväzku uskutočňovať reformy a zabezpečiť nezávislosť, nestrannosť a efektívnosť, aj s prihliadnutím na nedávne rozhodnutia Ústavného súdu. Na základe nedávnych udalostí sa okrem toho musí osobitná pozornosť venovať právam zraniteľných skupín a nezávislosti kľúčových inštitúcií, ako napríklad centrálnej banky. Srbsko by sa malo aj naďalej konštruktívne podieľať na regionálnej spolupráci a posilňovať vzťahy so susednými krajinami. Je potrebné obnoviť tempo reforiem a dosiahnuť ďalší pokrok na ceste k viditeľnému a trvalému zlepšeniu vzťahov s Kosovom. K dvom najaktuálnejším udalostiam v tomto smere patrí podpis technického protokolu IBM Srbskom a objasnenie srbského výkladu dohody o regionálnej spolupráci a zastúpení Kosova a na základe počiatočného vykonávania už nie je prekážkou inkluzívnosti regionálnej spolupráce.

V súlade so závermi Rady z 5. decembra 2011 o podmienkach na začatie prístupových rokovaní so Srbskom, ktoré boli schválené na zasadnutí Európskej rady z 9. decembra 2011, Komisia predloží správu po posúdení, či táto krajina dosiahla potrebný stupeň súladu s kritériami vyplývajúcimi z členstva a najmä s hlavnou prioritou uskutočniť kroky smerujúce k viditeľnému a trvalému zlepšeniu vzťahov s Kosovom. Komisia vyzýva Srbsko, aby vykonalo všetky doteraz dosiahnuté dohody v dobrej viere a aby sa za pomoci EÚ konštruktívne zapojilo do riešenia celého rozsahu otázok.

Je potrebné dosiahnuť viditeľné a trvalé zlepšenie vzťahov medzi Srbskom a Kosovom, aby obidve krajiny mohli pokračovať na ich ceste k EÚ. Je však potrebné zabrániť, aby sa v tomto úsilí mohli navzájom blokovat'. Tento proces by mal postupne viesť k plnej normalizácii vzťahov medzi Srbskom a Kosovom s perspektívou, že obidve krajiny budú môcť v plnom rozsahu využívať svoje práva a budú schopné plniť svoje povinnosti v rámci EÚ. Základným prvkom tohto procesu bude riešenie problémov v severnom Kosove, pričom bude potrebné rešpektovať územnú celistvosť Kosova a osobitné potreby miestneho obyvateľstva.

Komisia zdôrazňuje, že kroky vedúce k normalizácii vzťahov medzi Belehradom a Prištinou by mali byť riešené v kontexte rámca pre budúce prístupové rokovania so Srbskom.

Komisia zdôrazňuje dôležitosť odhodlaného presadzovania tohto komplexného prístupu zmluvnými stranami, ktorý má plnú podporu EÚ.

21. **Albánsko:** Zlepšený dialóg medzi vládou a opozíciou, najmä po uzatvorení dohody z novembra 2011, umožnil Albánsku dosiahnuť určitý pokrok na ceste k splneniu politických kritérií pre členstvo v EÚ. Albánsko uskutočnilo niekoľko zásadných reforiem v súvislosti s 12 kľúčovými prioritami, ktoré Komisia uviedla v stanovisku z roku 2010, a ktoré je potrebné plniť s cieľom dosiahnuť otvorenie prístupových rokovaní s Európskou úniou. Albánsko splnilo štyri kľúčové priority. Tie sa týkajú riadneho fungovania parlamentu, prijatia návrhov zákonov požadujúcich zavedenie kvalifikovanej väčšiny, vymenovania ombudsmana, vypočúvacích a hlasovacích postupov kľúčových inštitúcií, ako aj úpravy legislatívneho rámca volieb. Albánsko je na dobrej ceste k splneniu dvoch kľúčových priorít týkajúcich sa reformy verejnej správy a zlepšenia zaobchádzania so zadržanými osobami. Pokrok v súvislosti

s ostatnými kľúčovými prioritami zahŕňal niektoré významné kroky, najmä prijatie zákona o správnych súdoch, zrušenie imunity pre vysokých štátnych úradníkov a sudcov, zvýšenie počtu zhabaní majetku získaného z trestnej činnosti, prijatie komplexnej stratégie majetkovej reformy a zmeny a doplnenia trestného zákonníka, ktorou boli posilnené sankcie za domáce násilie.

Komisia vzhľadom na tento pokrok odporúča, aby Rada udelila Albánsku status kandidátskej krajiny pod podmienkou, že budú vykonané kľúčové opatrenia v oblasti reformy justície a verejnej správy a revízie parlamentného rokovacieho poriadku. Komisia podá správu Rade hneď po tom, ako bude dosiahnutý potrebný pokrok. Komisia v tejto správe zohľadní aj záväzok Albánska bojovať proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, a to aj prostredníctvom proaktívneho vyšetřovania a stíhania takýchto prípadov.

Na to, aby Komisia mohla odporučiť začatie prístupových rokovaní, je potrebné dosiahnuť najmä trvalé plnenie už prijatých záväzkov a dokončiť zostávajúce kľúčové priority, ktoré neboli v plnom rozsahu splnené. Osobitný dôraz je kladený na: vykonanie volieb v súlade s európskymi a medzinárodnými normami; posilnenie nezávislosti, efektívnosti a zodpovednosti súdnych inštitúcií; vytrvalé úsilie v boji proti korupcii a organizovanému zločinu vrátane aktívneho vyšetřovania a stíhania; účinné opatrenia na posilnenie úrovne ochrany ľudských práv a politik boja proti diskriminácii; ako aj na vykonávanie vlastníckych práv. Úspešné vykonanie parlamentných volieb v roku 2013 bude kľúčovým testom odhodlania presahujúceho stranickosť vykonať novú reformu volebného systému a predpokladom pre akékoľvek odporúčania na začatie rokovaní. Udržateľný politický dialóg a pokračujúce úsilie vo všetkých oblastiach kľúčových priorít budú aj naďalej nevyhnutné na uskutočnenie reformy a zabezpečenie budúcnosti Albánska v EÚ.

22. **Bosna a Hercegovina** : Dosiahol sa obmedzený pokrok pri plnení politických kritérií a vytvorení funkčnejších, koordinovaných a udržateľných inštitucionálnych štruktúr. V rámci zavedeného postupu stabilizácie a pridruženía sa Bosna a Hercegovina konštruktívne zapojila do štruktúrovaného dialógu s EÚ o problematike spravodlivosti.

Dialóg na vysokej úrovni o prístupení, ktorý sa začal v júni, je kľúčovým fórom pre plnenie požiadaviek na zapojenie sa do procesu integrácie do EÚ. Komisia v tejto súvislosti s poľutovaním konštatuje, že doterajšie výsledky zaostávajú za očakávaniami. Stále chýba spoločná vízia politických predstaviteľov o celkovom smerovaní krajiny, jej budúcnosti a inštitucionálnej štruktúre. Splnenie podmienok na nadobudnutie platnosti dohody o stabilizácii a pridružení a pre dôveryhodnú žiadosť o členstvo v EÚ zostáva prioritou, spolu so zavedením účinného mechanizmu koordinácie medzi rôznymi úrovňami verejnej správy tak, aby krajina mohla vystupovať jednotne v otázkach súvisiacich s EÚ. Komisia bude naďalej spolupracovať s orgánmi krajiny. Vodcovia krajiny však musia preukázať politickú vôľu dosiahnuť konsenzus a prostredníctvom konkrétnych opatrení dosiahnuť ambície krajiny a jej občanov v súvislosti s EÚ.

Po oddelení mandátu osobitného zástupcu Európskej únie (OZEÚ) od Úradu vysokého predstaviteľa EÚ prostredníctvom posilnenej prítomnosti prijala vedúcu úlohu v mnohých oblastiach pri podpore orgánov v rámci plnenia cieľov agendy EÚ. V tejto súvislosti bude EÚ naďalej posilňovať svoju podporu inštitúciám krajiny.

23. **Kosovo**: Komisia súčasne s týmto oznámením prijala oznámenie o štúdiu uskutočniteľnosti v súvislosti s dohodou o stabilizácii a pridružení s Kosovom. Táto

štúdia potvrdzuje, že môže byť uzatvorená dohoda o stabilizácii a pridružení medzi EÚ a Kosovom v situácii, keď jednotlivé členské štáty EÚ naďalej zastávajú rozdielne názory v súvislosti so statusom krajiny. Komisia navrhne smernice na rokovania o dohode o stabilizácii a pridružení, pokiaľ Kosovo dosiahne pokrok pri plnení množstva krátkodobých priorít. Je nevyhnutné, aby Kosovo aj naďalej v dobrej viere uskutočňovalo všetky doteraz dosiahnuté dohody medzi Belehradom a Prištinou a s pomocou EÚ sa konštruktívne podieľalo na riešení celej škály otázok.

Je potrebné dosiahnuť viditeľné a trvalé zlepšenie vzťahov medzi Srbskom a Kosovom, aby obidve krajiny mohli pokračovať na ich ceste k EÚ. Je však potrebné zabrániť, aby sa v tomto úsilí mohli navzájom blokovat'. Základným prvkom tohto procesu bude riešenie problémov v severnom Kosove, pričom bude potrebné rešpektovať špecifické potreby miestneho obyvateľstva.

24. **Turecko:** Turecko je pre EÚ kľúčovou krajinou vzhľadom na jeho dynamickú ekonomiku, strategickú polohu a významnú úlohu v regióne. Komisia zdôrazňuje dôležitosť pokračujúcej spolupráce a dialógu o otázkach zahraničnej politiky v spoločnom záujme EÚ a Turecka, ako je severná Afrika a Blízky východ.

Potenciál vzťahov medzi EÚ a Tureckom môže byť naplno využitý iba v rámci aktívneho a dôveryhodného prístupového procesu, ktorý bude rešpektovať záväzky EÚ a stanovené podmienky. Je v záujme EÚ aj Turecka, aby prístupové rokovania získali nový impulz, okrem iného aj preto, aby EÚ aj naďalej bola základným kritériom reforiem v Turecku. Komisia preto zastáva názor, že je dôležité, aby v súlade so stanovenými usmerneniami a príslušnými závermi Rady pokračovala práca na rokovaní o kapitolách, prerušená už niekoľko rokov v dôsledku nedostatku konsenzu medzi členskými štátmi.

Komisia bude pokračovať v pozitívnom programe vo vzťahoch s Tureckom, ktorý bol spustený v máji 2012 a už prináša prvé výsledky. Cieľom tohto programu je oživenie procesu pristúpenia a zvýšenie dynamiky vzťahov medzi EÚ a Tureckom. Aj naďalej je dôležité, aby Turecko aktívne podporovalo pozitívny program a jeho európsku perspektívu.

Narastajú obavy v súvislosti s nedostatočným pokrokom Turecka pri plnení politických kritérií. Aj napriek nedávnym zlepšeniam legislatívy je naďalej zdrojom vážnych obáv situácia v oblasti dodržiavania základných práv v praxi vrátane slobody prejavu. Je dôležité, aby Turecko vyriešilo všetky otázky, pokiaľ ide o jeho nezávislosť, nestrannosť a efektívnosť súdnictva. Komisia víta záväzok tureckej vlády urýchlene predložiť štvrtý balík reformy súdnictva a vyzýva ju, aby riešila všetky kľúčové otázky, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú uplatňovanie slobody prejavu v praxi.

Turecko zmrazilo svoje vzťahy s rotujúcim *predsedníctvo* Rady EÚ v druhej polovici roku 2012. Komisia opätovne vyjadruje vážne obavy v súvislosti s vyhláseniami a hrozbami Turecka a vyzýva na úplné rešpektovanie úlohy predsedníctva Rady.

EÚ okrem toho dôrazne pripomenula všetky suverénne práva členských štátov EÚ, medzi ktoré patrí právo uzatvoriť dvojstranné dohody a využívať svoje prírodné zdroje v súlade s *acquis* EÚ a s medzinárodným právom vrátane Dohovorom OSN o morskom práve. V súlade so stanoviskami, ktoré Rada a Komisia v uplynulých rokoch opakovane vydali, Komisia pripomína, že je nevyhnutné, aby Turecko splnilo svoju povinnosť v plnej miere vykonávať dodatkový protokol a aby dosiahlo pokrok smerom k normalizácii dvojstranných vzťahov s Cypruskou republikou. To by mohlo

poskytnúť nový impulz v rámci prístupového procesu. Komisia odporúča, aby EÚ zachovala opatrenia z roku 2006, keďže nedošlo k pokroku. Zároveň vyzýva, aby sa predišlo akýmkoľvek hrozbám, zdrojom nezhôd alebo činnostiam, ktoré by mohli poškodiť dobré susedské vzťahy a ohroziť mierové vyriešenie sporov.

Turecko sa vyzýva, aby reálne zvýšilo svoj záväzok a príspevok k rokovaniam pod záštitou generálneho tajomníka OSN s cieľom dosiahnuť komplexné riešenie cyperskej otázky.

25. Pokiaľ ide o **cyperskú otázku**, rokovania o komplexnom riešení medzi vodcami komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov pod záštitou OSN uviazli na mŕtvom bode. Na základe dosiahnutého pokroku je potrebné opätovne začať rokovania s cieľom dosiahnuť ich rýchle ukončenie. To si bude vyžadovať vytvorenie priaznivého prostredia, ktoré umožní ukončiť proces a prípravu verejnosti na nevyhnutné kompromisy. Komisia je pripravená naďalej poskytovať silnú politickú podporu a technické poradenstvo vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti EÚ.
26. **Island:** Rozsah spoločných záujmov EÚ a Islandu rastie, okrem iného aj v oblasti obnoviteľnej energie a zmeny klímy, ako aj s ohľadom na strategický význam politiky EÚ pre Arktídu. Prístupové rozhovory s Islandom napredujú. Pristúpenie k EÚ je na Islande aj naďalej predmetom živej verejnej diskusie. Komisia je presvedčená, že EÚ bude na rokovania schopná predložiť balík, ktorý berie do úvahy osobitosti Islandu a zaručuje zásady a *acquis* EÚ, čím sa v pravý čas umožní aj plne informované rozhodnutie Islandských občanov.

PRÍLOHA

Závery týkajúce sa Čiernej Hory, Bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko, Srbska, Albánska, Bosny a Hercegoviny, Turecka a Islandu

Čierna Hora

Čierna Hora dostatočne spĺňa **politické kritériá** na členstvo v EÚ. **Právny a inštitucionálny rámec a politiky boli zlepšené s cieľom posilniť fungovanie parlamentného systému, súdnictva, politiky v oblasti boja proti korupcii, ako aj ochrany ľudských práv a ochrany menšín. Bol dosiahnutý pokrok v rámci prebiehajúcej reformy ústavy a v oblasti reformy verejnej správy. Je potrebné dosiahnuť ďalšie výsledky pri presadzovaní práva.** Je potrebné pokračovať v práci v oblasti právneho štátu, a najmä dokončiť prebiehajúcu ústavnú reformu, ktorej cieľom je posilniť nezávislosť súdnictva a ďalej rozvíjať výsledky vykonávania, najmä v boji proti korupcii a organizovanému zločinu. **Čierna Hora aj naďalej zohráva konštruktívnu úlohu v regióne, dodržiava svoje medzinárodné záväzky a podmienky stanovené pre proces stabilizácie a pridruženia.**

Pokiaľ ide o *demokraciu a právny štát*, Čierna Hora dosiahla pokrok v posilňovaní zákonodarnej a dozornej úlohy *parlamentu*, a to aj v oblasti právneho štátu. Začalo sa s vykonávaním nedávno prijatých právnych predpisov o voľbách, a bola posilnená administratívna a odborná kapacita parlamentu. Zvýšila sa transparentnosť a boli ustanovené samostatné výbory pre európsku integráciu a v oblasti boja proti korupcii. Je potrebné pokračovať v úsilí vynaloženom na zlepšenie legislatívnych a kontrolných kapacít parlamentu.

Vláda pokračovala v zlepšovaní tvorby politiky. Postupne sa vytvárajú štruktúry pre prístupové rokovania, ktoré zahŕňajú zástupcov občianskej spoločnosti. Je potrebné ďalej posilniť administratívne kapacity na koordináciu európskej integrácie, vrátane finančnej pomoci, aby boli splnené požiadavky v rámci prístupových rokovaní. Je potrebné rozšíriť celkovú kapacitu ministerstiev, aby boli schopné pripravovať kvalitné právne predpisy a hodnotenia vplyvu. V súvislosti s miestnou samosprávou je potrebné ďalšie úsilie, aby sa vykonali najnovšie právne predpisy a vytvorila transparentná, účinná a zodpovedná administratíva.

Čierna Hora prijala ďalšie kroky na riešenie problémov týkajúcich sa *reformy verejnej správy*. Je potrebné zlepšiť legislatívny rámec a uplatňovanie nedávnych právnych predpisov finančne udržateľným spôsobom a s použitím primeraných kontrolných mechanizmov. Kapacity úradu ombudsmana boli posilnené, ale je potrebné ich ďalej rozširovať.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v súvislosti so *súdnym systémom*. Začalo sa uplatňovanie nedávno prijatých právnych predpisov. Bol dosiahnutý pokrok v súvislosti s uverejňovaním súdnych rozhodnutí a počtom nevyriešených prípadov. Proces ústavnej reformy na posilnenie nezávislosti súdnictva v súlade s európskymi normami zostáva nedokončený. Ďalšie úsilie je potrebné na zaistenie uplatňovania zásad menovania a kariérneho rozvoja na základe zásluh, ako aj na posilnenie zodpovednosti a integrity bezpečnostných opatrení v rámci súdnictva.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *boja proti korupcii*. Začalo sa s uplatňovaním nedávno prijatých právnych predpisov v kľúčových oblastiach financovania politických strán, predchádzania konfliktu záujmov a verejného obstarávania. Je potrebné rozšíriť kapacity orgánov dohľadu, najmä Štátnej volebnej komisie, Štátneho kontrolného úradu a Komisie na predchádzanie konfliktu záujmov. Čierna Hora dosiahla ďalšie úspechy pri vyšetrowaní, trestnom stíhaní a usvedčovaní v prípadoch korupcie, avšak ich počet je aj naďalej na nízkej úrovni a stále nedochádza k zhabaniu alebo konfiškácii majetku, uloženým za trestné činy

korupcie. Korupcia je naďalej rozšírená a predstavuje závažný dôvod na obavy, pričom bráni vyšetrovaniu organizovanej trestnej činnosti orgánmi presadzovania práva.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *boja proti organizovanej trestnej činnosti*. Naďalej boli dosahované výsledky, je však potrebné dosiahnuť ďalší pokrok. Boj proti organizovanému zločinu prostredníctvom všetkých prostriedkov právneho systému predstavuje pre krajinu osobitnú výzvu. Regionálna a medzinárodná spolupráca sa posilnila prostredníctvom podpísania dohôd a vykonania spoločných operácií. Je však potrebné aktívne konsolidovať dosiahnuté výsledky vrátane administratívnych kapacít a spolupráce medzi agentúrami v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti, predovšetkým v oblasti finančného vyšetrovania. Okrem toho je potrebné dokončiť právny rámec. Je potrebné vytvoriť vnútroštátny systém kriminálnej spravodajskej služby. Jeho neexistencia obmedzuje účinnosť orgánov presadzovania práva, ktorú je potrebné posilniť. Je potrebné posilniť vedúcu úlohu prokurátora pri vyšetovaní. Vyžaduje sa zvýšené úsilie v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a obchodu s ľuďmi vrátane identifikácie a reintegrácie obetí.

Čierna Hora aj naďalej zlepšovala existujúci právny a inštitucionálny rámec pre ochranu *ľudských práv a ochranu menšín*. Orgány aj na najvyššej úrovni preukázali pozitívnejší postoj k ochrane ľudských práv. Dokončenie príslušného legislatívneho a inštitucionálneho rámca musí pokračovať. Okrem toho je potrebné posilniť administratívne a finančné kapacity v tejto oblasti vrátane štátneho prokurátora a ombudsmana.

Pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní právneho a administratívneho rámca pre *občianske a politické práva* v Čiernej Hore, ako aj pri ich presadzovaní. Je potrebné posilniť právomoc ombudsmana, podniknúť kroky proti zlému zaobchádzaniu a zlepšiť životné podmienky vo väzniciach. Je potrebné zintenzívniť úsilie pri vyšetovaní a stíhaní starých prípadov násilia voči novinárom.

Čierna Hora dosiahla pokrok v oblasti *sociálnych a hospodárskych práv* prostredníctvom konsolidácie príslušného právneho a inštitucionálneho rámca. Pozitívnejší postoj orgánov prispel k presadzovaniu týchto práv. Je však potrebné vynaložiť ďalšie finančné prostriedky a kvalifikované ľudské zdroje na zabezpečenie ich uplatňovania. Je potrebné zlepšiť spracovanie porušení sociálnych a hospodárskych práv.

Čierna Hora dosiahla pokrok v oblasti *ochrany menšín a kultúrnych práv*. Prijatie stratégie na zlepšenie situácie rómskeho, aškalského a egyptského obyvateľstva, ako aj príslušný akčný plán predstavujú pozitívny vývoj v tejto oblasti. Začlenenie Rómov, Aškalov a Egypťanov sa však musí zlepšiť, a to najmä prostredníctvom uplatňovania príslušných politických dokumentov, keďže stále čelia diskriminácii. Pokrok v poskytovaní právneho statusu presídleným osobám pokračoval, stále však pretrvávajú nedostatky v prístupe k hospodárskym a sociálnym právam pre týchto ľudí.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Čierna Hora aj naďalej spĺňa podmienku stabilizačného a asociačného procesu o spolupráci s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) a o regionálnej spolupráci. Niektoré bilaterálne otázky so susednými krajinami stále nie sú nevyriešené, najmä v oblasti vymedzenia hraníc.

Významný pokrok sa dosiahol v oblasti procesu vyplývajúceho zo Sarajevského vyhlásenia. Bosna a Hercegovina, Chorvátsko, Čierna Hora a Srbsko pokračovali v spolupráci pri hľadaní udržateľných riešení pre utečencov, ktorí boli presídlení v dôsledku ozbrojených konfliktov v 90. rokoch 20. storočia. Tieto štyri krajiny podpísali vyhlásenie ministrov a dohodli sa na regionálnom programe bývania, ktorý pomôže približne 27 000 domácnostiam alebo 74 000 jednotlivcom. Na medzinárodnej konferencii darcov, ktorá sa konala v Sarajeve v apríli 2012,

sa na podporu tohto programu vyzbieralo približne 265 mil. EUR. Dobrá spolupráca musí pokračovať vo všetkých nevyriešených otázkach v rámci tohto procesu.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, dvojstranná dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločnými pozíciami EÚ a s jej smerodajnými zásadami. Je potrebné, aby Čierna Hora zosúladiła svoje stanovisko so stanoviskom EÚ.

Hospodárstvo Čiernej Hory po miernom oživení v roku 2011 zaznamenalo v prvej polovici roka 2012 pokles. Domáci dopyt zoslabol v dôsledku nízkeho rastu poskytovania úverov a stále veľkého previsu dlhu súkromného sektora. V absencii štandardných nástrojov menovej politiky² sa hospodárska politika naďalej orientovala na posilnenie hospodárskej a finančnej stability prostredníctvom fiškálnej konsolidácie a štrukturálnych reforiem. Podmienené záväzky vyplývajúce zo štátnych záruk sa však stali významným rizikom pre stabilitu verejných financií. Nezamestnanosť je stále vysoká, pričom nedostatky týkajúce sa právneho štátu, ľudských zdrojov a infraštruktúry pretrvávajú.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Čierna Hora dosiahla určitý pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Nedokončená reštrukturalizácia metalurgického priemyslu, rozsiahle problémy s likviditou a slabé podmienky na trhu práce však stále bránia účinnému pridelovaniu zdrojov. Krajina by mala v strednodobom časovom horizonte znova získať schopnosť čeliť konkurenčným tlakom a trhovým silám pôsobiacim v Únii za predpokladu, že bude prostredníctvom vhodných makroekonomických politik a štrukturálnych reforiem pokračovať v odstraňovaní súčasných nedostatkov.

Makroekonomická stabilita bola vo všeobecnosti zachovaná. V bankovom sektore pokračuje obnova, pričom vklady postupne plynú späť do systému. Ďalšie zlepšenia nastali v konkurznom konaní a v rámci postupu vstupu na trh. Efektívnosť občianskeho vymáhania pohľadávok sa zlepšila. Liberalizácia telekomunikačných a energetických odvetví priemyslu uľahčila otvorenie príslušných trhov a ich regulačné orgány sú dôraznejšie. Účasť na výskumných programoch EÚ bola aktívnejšia. Čierna Hora je aj naďalej vo vysokej miere integrovaná na trhoch EÚ a CEFTA.

Pretrvávajú však rozsiahla vonkajšia nerovnováha. Výsledky na trhu práce sú stále slabé s veľmi vysokou mierou nezamestnanosti. Inflačné tlaky sa zvyšujú. Pokračuje znižovanie dlhového investovania vo finančnom sektore, ktoré spôsobuje problémy s likviditou a následnú akumuláciu nedoplatkov daní a iných poplatkov v hospodárstve. Stabilita verejných financií bola navyše narušená tlakmi vyplývajúcimi z podmienených záväzkov a nezaplatených príspevkov. Verejný dlh sa naďalej zvyšoval. Je potrebné riešiť ťažkú hospodársku situáciu výrobcov hliníka. Krajina potrebuje prilákať ďalšie investície do rozvoja svojej infraštruktúry. Nedostatky vo fungovaní právneho štátu a rozsiahly tieňový sektor však naďalej oslabujú podnikateľské prostredie.

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok pri zlepšovaní svojej **schopnosti prevziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**. Bol dosiahnutý pokrok v oblasti verejného obstarávania, dopravnej politiky, štatistiky a vedy a výskumu. Pokrok bol obmedzený v iných oblastiach, ako je voľný pohyb pracovníkov, voľný pohyb kapitálu, právo obchodných spoločností, bezpečnosť potravín, veterinárna a fytoosanitárna politika, dane, podnikanie a priemyselná politika, životné prostredie, zmena klímy a finančné a rozpočtové ustanovenia. Obmedzené administratívne kapacity Čiernej Hory predstavujú problém v mnohých oblastiach a je potrebné ich posilniť vzhľadom na prístupové rokovania a zabezpečiť účinné vykonávanie *acquis*. Čierna Hora vo všeobecnosti naďalej bez problémov plnila záväzky vyplývajúce

z dohody o stabilizácii a pridružení. Pretrvávajú niektoré nedostatky v súvislosti so štátnou pomocou, kde je potrebné ďalšie úsilie na zabezpečenie súladu.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *voľného pohybu tovaru*. Je potrebné ďalšie úsilie, lepšia koordinácia a väčšia zodpovednosť na zosúladenie s *acquis*. Celkovo sú prípravy v oblasti voľného pohybu tovaru v pomerne pokročilom štádiu.

Len malý pokrok sa dosiahol v oblasti *voľného pohybu pracovníkov*, kde zosúladovanie s *acquis* je stále v počiatočnom štádiu. Určitý pokrok bol dosiahnutý pokiaľ ide o *právo usadiť sa a slobodu poskytovať služby*. Čierna Hora dosiahla značný pokrok v zosúladení právnych predpisov s *acquis* v oblasti poštových služieb. Je potrebné uskutočniť legislatívne reformy v súvislosti s právom usadiť sa. Značné úsilie je potrebné pokiaľ ide o zosúladenie právnych predpisov so smernicou o službách, o vzájomnom uznávaní odbornej kvalifikácie a pokiaľ ide o spoluprácu medzi inštitúciami. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Je možné pozorovať len malý pokrok v oblasti *voľného pohybu kapitálu*, hoci sú prípravy na správnej ceste. Bude potrebné ďalej prehlbovať úplný súlad s *acquis* pokiaľ ide o platobné systémy a posilniť administratívne kapacity, najmä v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí. Čo sa týka boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu sú prípravy v pomerne skorom štádiu. Veľké úsilie je potrebné vynaložiť na presadzovanie právnych predpisov, zlepšenie medzirezortnej koordinácie a dosiahnutie výsledkov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a finančnej trestnej činnosti. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú.

V oblasti *verejného obstarávania* sa dosiahol určitý pokrok. Vykonávanie nových právnych predpisov je stále problematické. Legislatívny rámec pre koncesie je potrebné zosúladiť s *acquis*. Úloha a právomoci budúcich inšpekčných služieb musia byť vyjasnené a je potrebné zabezpečiť dostatočný počet zamestnancov. Len malý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *práva obchodných spoločností*. Je potrebné prijať nové zmeny a doplnenia zákona o účtovníctve a audite, na základe ktorých bude vytvorený nezávislý verejný orgán dohľadu pre audítov a s ním súvisiaci systém kontroly kvality. Určitý pokrok možno konštatovať v oblasti *duševného vlastníctva*. Je potrebné ďalej pracovať na zosúladovaní s *acquis* v tejto oblasti a jeho efektívnom vykonávaní. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v týchto oblastiach mierne pokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *politiky hospodárskej súťaže*. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zosúladenie predpisov Čiernej Hory s *acquis* a zabezpečiť prevádzkovú nezávislosť orgánu na ochranu hospodárskej súťaže. Je potrebné venovať osobitnú pozornosť presadzovaniu pravidiel štátnej pomoci, najmä v oblastiach ako je štátna pomoc pre citlivé sektory. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti politiky hospodárskej súťaže mierne pokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *finančných služieb*. Pokrok sa dosiahol pri prijímaní právnych predpisov o zverejnení informácií a údajov zo strany bánk, o výpočte veľkej majetkovej angažovanosti a v súvislosti s PKIPCP. Je potrebné vyvinúť značné úsilie na zosúladenie s existujúcim *acquis* a jeho implementáciu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto kapitola. Celkovo úroveň zosúladenia mierne pokročila.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Avšak, nezávislosť regulačných orgánov bola narušená zmenou a doplnením právnych predpisov. Prípravy celkovo mierne pokročili.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*. Úsilie je potrebné vynaložiť na vytvorenie vhodného právneho rámca na naplnenie cieľov národného akčného plánu pre akreditáciu riadenia prostriedkov na rozvoj vidieka. Obmedzený pokrok sa dosiahol

v oblasti *bezpečnosti potravín a politiky vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti*. Je potrebné vynaložiť úsilie vo všetkých oblastiach, najmä pokiaľ ide o ďalšie zosúladovanie s *acquis*, posilnenie kontrolnej kapacity vo veterinárnej oblasti, a hodnotenie hygienických noriem v potravinárskych a krmivárskych podnikoch. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *rybolovu*. Je potrebné vyvinúť úsilie, pokiaľ ide o zosúladenie právnych predpisov s *acquis* a zavádzanie európskych noriem, a to najmä v oblastiach riadenia zdrojov, inšpekcie a kontroly, trhovej politiky, štrukturálnej politiky a politiky poskytovania štátnej pomoci. Zosúladenie s *acquis* v každej z týchto oblastí sa stále nachádza v počiatočnom štádiu.

Pokrok bol dosiahnutý v oblasti *dopravy*, najmä pokiaľ ide o cestnú, železničnú a námornú dopravu, ale existuje potreba zabezpečiť účinné uplatňovanie *acquis*. Je potrebné dosiahnuť ďalší pokrok v oblasti železničnej dopravy pokiaľ ide o interoperabilitu, zriadenie orgánu vyšetovania nehôd, ako aj nezávislosť regulačného orgánu v oblasti železničnej dopravy. Prípravy v tejto oblasti celkovo pokročili. Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *energetiky*. Je potrebné prijať ďalšie vykonávacie právne predpisy pre vnútorný trh s energiou. Je potrebné, aby Čierna Hora prijala právne predpisy o zásobách ropy, ako aj desaťročné pracovné programy pre rozvoj obnoviteľných zdrojov energie. Proces zosúladovania s *acquis* v tejto oblasti je v počiatočnom štádiu.

Len malý pokrok sa dosiahol v oblasti *dani*, pričom pokrok bol dosiahnutý predovšetkým pri zriaďovaní nových odborov v rámci daňovej správy. Ďalšie úsilie je potrebné vynaložiť v súvislosti s rozvojom celkovej obchodnej stratégie a stratégie v oblasti informačných technológií. Zosúladenie právnych predpisov Čiernej Hory s *acquis* v oblasti zdanenia sa celkovo nachádza v počiatočnom štádiu.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *hospodárskej a menovej politiky*. Značné úsilie sa ešte musí vyvinúť na úplné zosúladenie s *acquis*, najmä pokiaľ ide o nezávislosť centrálnej banky, menové financovanie a privilegovaný prístup verejného sektora k finančným inštitúciám. Je potrebné posilniť kapacity v oblasti tvorby a koordinácie hospodárskej politiky. Používanie eura v Čiernej Hore, o ktorom rozhodli čiernohorské orgány za výnimočných okolností, je úplne oddelené od členstva v eurozóne. Celkovo bol dosiahnutý mierny pokrok v tejto etape zosúladovania v oblasti hospodárskej a menovej politiky. Dobrý pokrok možno pozorovať v oblasti *štatistiky*. Čierna Hora však ešte musí vyvinúť značné úsilie na zosúladenie s *acquis*, pokiaľ ide o poľnohospodárske, obchodné a makroekonomické štatistiky. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci. Je potrebné posilniť kapacity verejnej služby zamestnanosti spolu s aktivačnými prístupmi s cieľom riešiť nízku úroveň činnosti a mieru zamestnanosti a nesúlad medzi dostupnými znalosťami a potrebami. Je potrebné posilniť opatrenia a politiky na znižovanie chudoby Rómov a ich začleňovanie. Stav verejných financií naďalej nepriaznivo ovplyvňujú reformy v sociálnej oblasti. Je potrebné zvýšené úsilie s cieľom uskutočniť plánované reformy v oblasti dôchodkov. Čierna Hora vo všeobecnosti začala s plnením svojich priorít v tejto oblasti.

Len malý pokrok sa dosiahol v oblasti *podnikania a priemyselnej politiky*. Existujú rôzne stratégie a inštitúcie. Ďalšie úsilie je potrebné vynaložiť s cieľom zabezpečiť rozvoj a implementáciu tejto politiky.

V oblasti *transeurópskych sietí* sa dosiahol určitý pokrok. V súvislosti s infraštruktúrami v doprave je potrebné ďalej pracovať na zlepšení cestných a železničných prepojení. Je potrebné rozvíjať plynovodné prepojenia so susednými krajinami a je potrebné modernizovať národné prenosové systémy. Prípravy v tejto oblasti sa však stále nachádzajú len v počiatočnom štádiu. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie*

štrukturálnych nástrojov, najmä pokiaľ ide o inštitucionálny rámec a plánovanie. Čierna Hora musí posilniť administratívne kapacity v zavedených štruktúrach programu IPA a primerane ich pripraviť na budúcnosť. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti už začali.

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok v oblasti *justície a základných práv*. Začalo sa uplatňovanie nedávno prijatých právnych predpisov. Bol dosiahnutý pokrok v súvislosti s uverejňovaním súdnych rozhodnutí a počtom nevyriešených prípadov. Reforma ústavy zameraná na posilnenie nezávislosti sudcov ešte nebola dokončená. Je potrebné vytvoriť jednotný systém prijímania sudcov pre celú krajinu, ako aj systém na monitorovanie dĺžky súdnych procesov. Okrem toho je potrebné zracionalizovať siete súdov a zvýšiť spoľahlivosť súdnych štatistík. Ďalšie úsilie je potrebné na zaistenie uplatňovania zásad menovania a kariérneho rozvoja na základe zásluh, ako aj na posilnenie zodpovednosti a integrity bezpečnostných opatrení v rámci súdnictva. Čierna Hora posilnila právny rámec v oblasti boja proti korupcii a ďalej dosahovala výsledky pri vyšetrovaní, trestnom stíhaní a vynášaní rozsudkov v prípadoch korupcie. V tomto smere je však potrebné vyvinúť väčšie úsilie. Korupcia ostáva aj naďalej rozšírená a predstavuje vážny dôvod na obavy. Okrem iného umožňuje prenikanie skupín organizovaného zločinu do verejného a súkromného sektora. Počet konečných rozsudkov zostáva nízky, pričom stále neexistujú žiadne prípady korupcie, v ktorých bolo nariadené zhabanie alebo konfiškácia majetku.

Je potrebné ďalej posilňovať existujúci právny a inštitucionálny rámec na ochranu základných práv. Dekriminalizácia urážky na cti prispela k zlepšeniu mediálneho prostredia v krajine. Proces udeľovania právneho postavenia vysídlených osôb pokročil. Sociálne začlenenie Rómov, Aškalov a Egyptanov musí pokračovať, a to najmä prostredníctvom uplatňovania príslušných politických dokumentov. Pretrvávajú nedostatky v ochrane ľudských práv zo strany súdnych orgánov a orgánov presadzovania práva. Je potrebné zintenzívniť úsilie pri vyšetrovaní a stíhaní starých prípadov násillia voči novinárom. Ďalšie úsilie bude potrebné vynaložiť na to, aby boli zosúladené právne predpisy s *acquis* EÚ a medzinárodnými normami v tejto oblasti. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Zosúladenie s *acquis* v oblasti azylu, migrácie a víz sa už začalo. Stavba centra pre cudzincov a pre žiadateľov o azyl sa ukončuje. Implementácia integrovanej stratégie správy hraníc a príslušného akčného plánu je na dobrej ceste. V oblasti policajnej spolupráce a boja proti organizovanému zločinu krajina aj naďalej rozširovala svoje medzinárodné a regionálne siete, a posilňovala svoj právny rámec a administratívne kapacity. Spoločné vyšetrovacie operácie s inými krajinami regiónu, ako aj s členskými štátmi EÚ, Europolu a Interpolu viedli k zvýšenému počtu zatknutí a odsúdení v oblasti organizovaného zločinu. Politický a právny rámec v tejto oblasti sa zlepšil. Ďalšie úsilie bude potrebné vynaložiť na zosúladenie právnych predpisov s *acquis* v tejto kapitole, najmä v oblasti azylu, víz, vonkajších hraníc a Schengenu, boja proti organizovanému zločinu, ako aj na dosiahnutie spoľahlivých výsledkov pri vyšetrovaní, usvedčovaní a pri zhabaní drog. Je potrebné posilniť schopnosť vykonávať právny rámec v oblasti súdnej spolupráce v občianskoprávných a trestných veciach. V oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a v boji proti obchodovaniu s ľuďmi sa vyžaduje zvýšené úsilie. Krajina v tejto oblasti mierne pokročila.

Dobrý pokrok sa dosiahol v zosúladení právnych predpisov s *acquis* v oblasti *vedy a výskumu*. Je potrebné vynaložiť viac úsillia na posilnenie výskumnej a inovačnej kapacity na vnútroštátnej úrovni a uľahčenie integrácie do Európskeho výskumného priestoru. Úroveň investícií do výskumu je potrebné ďalej zvýšiť najmä zo súkromného sektora, ako aj prostredníctvom stimulácie verejných a súkromných investícií do vedeckých výskumných činností. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre. Určitý

pokrok bol dosiahnutý v oblasti *vzdelávania a kultúry*. Je potrebné ďalej riešiť reformu vysokoškolského vzdelávania a modernizáciu systému odborného vzdelávania a prípravy. Realizácia reformy vzdelávania je naďalej problémom. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Čierna Hora dosiahla len malý pokrok v oblasti *životného prostredia a zmeny klímy*. Existujú prvé náznaky zlepšenia, a to prijatím právnych predpisov o kvalite ovzdušia, odpadovom hospodárstve a chemických látkach a pokiaľ ide o administratívne kapacity a úsilie, ktoré sa vyvíja na zosúladenie s *acquis* v oblasti klímy. Ďalšiu pozornosť je potrebné venovať oblasti odpadového hospodárstva a kvality vody. Musí byť zabezpečené účinné vykonávanie posudzovania vplyvov na životné prostredie a *acquis* v súvislosti so strategickým environmentálnym hodnotením. Je potrebné vyvinúť značné úsilie na zosúladenie a implementovanie *acquis* v oblasti životného prostredia a klímy, ako aj na posilnenie administratívnej kapacity a spolupráce medzi inštitúciami. Otázky v súvislosti so životným prostredím a zmenou klímy je potrebné dôslednejšie zohľadniť v rámci ostatných politík a plánovacích dokumentov. Chýbajúca politická priorita a primerané financovanie, ako aj obmedzené povedomie o požiadavkách pre životné prostredie a klímu bránia pokroku v tejto oblasti. Prípravy v tejto oblasti sa stále nachádzajú v počiatočnom štádiu.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *ochrany spotrebiteľa a ochrany zdravia*. Je potrebné pokračovať v zosúladovaní právnych predpisov v oblasti ochrany spotrebiteľa. Prípravy v tejto oblasti pokračujú pomaly. V oblasti colných právnych predpisov sa dosiahol určitý pokrok. Nový zákon o colnom sadzobníku ďalej zosúladuje vnútroštátne právne predpisy so Spoločným colným sadzobníkom. V oblasti administratívnych a operačných kapacít je potrebné posilniť vykonávanie existujúcich postupov a pracovných metód. Je potrebné naďalej pokračovať v prípravách na možné pristúpenie k Dohovoru o spoločnom tranzitnom režime. Celkovo možno konštatovať, že prípravy colnej únie mierne pokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti vonkajších vzťahov. Čierna Hora stala členom WTO. Určitý pokrok sa dosiahol aj v oblasti *zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky*. Čierna Hora zosúladiť svoj postoj so všetkými vyhláseniami EÚ a rozhodnutiami Rady a naďalej aktívne prispieva k regionálnej stabilite. *Prípravy v týchto oblastiach mierne pokročili.*

Čierna Hora dosiahla nerovnomerný pokrok v oblasti *finančnej kontroly*. Právny rámec pre *verejnú vnútornú finančnú kontrolu* (PIFC) je zavedený, praktické uplatňovanie však zaostáva, najmä na miestnej úrovni. Čierna Hora musí posilniť opatrenia zamerané na manažérsku zodpovednosť v kontexte reformy verejnej správy. Finančná nezávislosť štátneho kontrolného úradu by mala byť zaručená v praxi. Prípravy v súvislosti s finančnou kontrolou sa nachádzajú v počiatočnom štádiu. Obmedzený pokrok sa dosiahol v súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami*. V náležitom čase je potrebné ustanoviť koordinačný orgán, ktorý bude riadiť predvstupové prípravy v oblasti vlastných zdrojov. Je potrebné ustanoviť administratívny rámec pre uplatňovanie predpisov o vlastných zdrojoch. Prípravy v tejto oblasti sa nachádzajú len v počiatočnom štádiu.

Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko

Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko aj naďalej v dostatočnej miere plní **politické kritériá**. Krajina si aj naďalej plnila svoje záväzky vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení. Vláda postavila program EÚ do jadra svojej činnosti. Dialóg na vysokej úrovni o pristúpení s Komisiou slúžil ako katalyzátor na urýchlenie reforiem a prispel k výraznému pokroku vo viacerých kľúčových politických oblastiach. Vláda prijala návrhy na zlepšenie legislatívneho rámca volieb a v oblasti slobody prejavu návrh na dekriminalizáciu urážky na cti. Prvé vládne hodnotenie vykonávania Ochridskej rámcovej dohody (OFA) predstavuje nástroj na posilnenie dialógu medzi komunitami. Je potrebné udržať dynamiku reforiem vo

všetkých oblastiach politických kritérií, najmä na zabezpečenie vykonávania. Parlament posudzuje s tým súvisiace právne predpisy. Je potrebné udržať zameranie na právny štát aj v súvislosti so slobodou prejavu, vzťahmi medzi etnikami a zmierením. Integrovaný prístup s občianskou spoločnosťou je potrebné ďalej rozvíjať.

Ochridská rámcová dohoda je aj naďalej základným prvkom **demokracie a právneho štátu** v tejto krajine. *Vláda* začala preskúmanie vykonávania OFA od roku 2001, s cieľom vybudovať konsenzus o dosiahnutých výsledkoch a budúcich otázkach. Napätie medzi komunitami po násilných incidentoch v prvom polroku 2012 vyvolalo obavy. *Vláda* reagovala na túto výzvu s rozvahou a musí pokračovať v posilňovaní vzťahov medzi etnikami vrátane uzmierenia, aj v otázke statusu obetí konfliktu z roku 2001. Určitý ďalší pokrok bol dosiahnutý pri širšej implementácii zákona o jazykoch.

Fungovanie *parlamentu* sa zlepšilo a politický dialóg bol zachovaný, najmä pokiaľ ide o integráciu do EÚ. Vykonávanie rokovacieho poriadku pokročilo, a to aj s ohľadom na kľúčové požiadavky opozície. Parlament zvažuje s tým súvisiace vládne návrhy na zlepšenie volebného rámca. Prebiehajúce úsilie bude potrebné na úplné vykonanie odporúčaní OBSE/ODIHR.

Spolupráca v rámci vlády koalície pokračovala a bola úspešná pri umiestnení prístupového procesu do centra politickej agendy. *Vláda* účinne koordinovala vykonávanie HLAD na základe vlastného plánu. V oblasti miestnej správy je potrebné urýchliť pokrok v oblasti decentralizácie, najmä pokiaľ ide o finančný rámec.

V oblasti *verejnej správy* sa dosiahol určitý pokrok. Služby pre občanov sa zlepšili a postupne sa zavádza elektronická verejná správa. Stále prebiehajú konzultácie o hlavných reformách rámca administratívy. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v záujme zaručenia transparentnosti, odbornosti a nezávislosti verejnej správy. Predovšetkým je potrebné zabezpečiť rešpektovanie zásad prijímania a služobného postupu založeného na zásluhách.

Pokiaľ ide o *justíciu*, prijali sa legislatívne a inštitucionálne ochranné opatrenia, ale je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení nezávislosti a nestrannosti v praxi. Pokrok sa dosiahol najmä pri znižovaní počtu nevyriešených prípadov. Ďalšie úsilie je potrebné na vytvorenie jasných a transparentných odôvodnení pre primerané postupy pri prepúšťaní. Okrem toho je potrebné výrazne zlepšiť vykonávanie systému vymenovávania a rozvoja kariéry sudcov. Akadémia pre sudcov a prokurátorov by mala byť ďalej podporovaná v jej kľúčovej úlohe v rozvoji profesionálneho a vysokokvalifikovaného súdnictva a prokuratúry.

V oblasti politiky *boja proti korupcii*, bol zavedený právny rámec a mierne sa zvýšili kapacity, ale je potrebné vyvinúť ešte väčšie úsilie, pokiaľ ide o implementáciu existujúcich právnych predpisov. Uskutočnili sa kroky zamerané na zlepšenie overovacích kapacít a výkonu právomocí orgánov. Z hľadiska konečných výsledkov však bol viditeľný len malý pokrok. V stíhaní korupcie na vysokej úrovni je však potrebné dosiahnuť lepšie výsledky. Je nevyhnutný proaktívnejší koordinovaný prístup dozorných orgánov a orgánov presadzovania práva. Zber a analýza štatistických údajov by sa mali zlepšiť, aby sa úsilie mohlo zamerať tam, kde je najviac potrebné. Korupcia je stále rozšírená v mnohých oblastiach a naďalej predstavuje závažný problém.

Dosiahol sa určitý pokrok pokiaľ ide o *boj proti organizovanému zločinu*, a to najmä prostredníctvom vydania viac ako 100 medzinárodných zatýkacích rozkazov a dobrej spolupráce prostredníctvom Interpolu a s Europolom. Zákon o odpočúvaní komunikačných zariadení bol zmenený a doplnený, čím sa posilnila efektívnosť a transparentnosť tohto osobitného vyšetrovacieho opatrenia. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na posilnenie kapacít

orgánov presadzovania práva a zlepšenie spolupráce medzi agentúrami a výmeny informácií. Krajina pokročila v oblasti policajnej spolupráce a boja proti organizovanému zločinu.

Právny a inštitucionálny rámec pre **ľudské práva a ochranu menšín** je všeobecne zriadený. *Občianske a politické práva* sú vo všeobecnosti dodržiavané a dosiahol sa ďalší pokrok. Dialóg pri okrúhlym stole s novinármi bol dôležitým fórom pri riešení hlavných otázok v oblasti médií. Vláda prijala návrhy na dekriminalizáciu urážky na cti prostredníctvom prijatia zákona o občianskej zodpovednosti za osočovanie a urážku na cti. Trestný zákonník je potrebné upraviť v súlade s týmto prístupom. Rada pre vysielanie začala presadzovať právne predpisy proti koncentrácii vlastníctva a konfliktu záujmov s politickou sférou. Rada pre vysielanie musí preukázať presadzovanie nediskriminačného a transparentného prístupu. Stále existujú rozsiahle obavy kvôli nedostatku pluralizmu a autocenzúry. Je potrebné pokračovať v úsilí zameranom na riešenie príslušných problémov ako napríklad transparentnosť štátnej reklamy a pracovného práva novinárov.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti posilňovania sociálnych a hospodárskych práv. Hospodárska a sociálna rada zasadala pravidelne. Komisia pre ochranu pred diskrimináciou je zapojená do riešenia sťažností, hoci jej zdroje sú obmedzené. Zákon o boji proti diskriminácii je potrebné plne zosúladiť s *acquis*, najmä z hľadiska diskriminácie na základe sexuálnej orientácie. Je potrebné lepšie chrániť práva žien, okrem iného zo zraniteľných skupín, ako aj vynaložiť ďalšie úsilie s cieľom zvýšiť ich účasť na pracovnom trhu, ako aj v politickom živote. Sociálne začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím je stále na nízkej úrovni.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *kultúrnych práv a menšín*. Bolo spustené preskúmanie Ochridskej rámcovej dohody, ktoré obsahuje odporúčania pre riešenie súčasných problémov. Je potrebné pokračovať v opatreniach v súvislosti s preskúmaním a nadviazať konkrétnu etnickú spoluprácu. Podpora dôvery medzi príslušníkmi etnických spoločenstiev bude mať kľúčový význam. V súvislosti s Rómami sa prijalo niekoľko opatrení, a to najmä s cieľom riešiť otázku osôb bez dokladov a na integráciu rómskych utečencov. Je potrebné značne posilniť implementáciu existujúcich stratégií a medziinštitucionálnej spolupráce.

Pokiaľ ide o **regionálne otázky a medzinárodné záväzky**, krajina aj naďalej plne spolupracuje s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Pred tribunálom v Haagu nie sú žiadne ďalšie otvorené prípady alebo odvolania. Zo štyroch prípadov, ktoré ICTY odovzdal späť vnútroštátnym orgánom v roku 2008 bol jeden v roku 2011 domácim súdnym systémom zamietnutý a tri boli zamietnuté v roku 2012 v súlade s požiadavkou štátneho prokurátora a na základe zákona o amnestii.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, dvojstranná dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločnými pozíciami EÚ a s jej smerodajnými zásadami. Je potrebné, aby krajina svoju pozíciu zosúladiť s pozíciou EÚ.

Krajina sa naďalej aktívne zapájala do iniciatív v oblasti regionálnej spolupráce, medzi inými do procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECp), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Krajina prevzala predsedníctvo SEECp v júni 2012. Sídlo sekretariátu Zdravotnej siete juhovýchodnej Európy (SEEHN) bolo zriadené v Skopje. Krajina naďalej prispieva k misii EÚ ALTHEA v Bosne a Hercegovine.

Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko si zachovala celkovú konštruktívnu úlohu pokiaľ ide o bilaterálne vzťahy so susednými členskými štátmi a ostatnými krajinami zahrnutými do procesu rozširovania. Vzťahy s partnerskými krajinami západného Balkánu sa ďalej rozvíjali. Vzťahy s Gréckom sú aj naďalej ovplyvnené problémom v súvislosti s názvom krajiny. Medzinárodný súdny dvor vydal rozsudok v súvislosti s dočasnou dohodou

s Gréckom. Krajina sa naďalej zapájala do rozhovorov pod záštitou OSN a v priamom styku s Gréckom. Je potrebné zo zvýšeným nasadením rozvíjať rozhovory pod záštitou OSN s cieľom dosiahnuť vzájomne prijateľné riešenie, ako aj priame dvojstranné stretnutia a kontakty. Malo by sa zabrániť prijímaniu opatrení a vydávaniu vyhlásení, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na dobré susedské vzťahy.

Hospodárstvo krajiny v roku 2011 zaznamenalo nižší rast, v prvej polovici roka 2012 však zaznamenalo pokles. Rast bol založený na pružnom domácom dopyte, pričom vonkajší dopyt klesá. Štrukturálne reformy pokračovali, ale celkovo pomaly a postupne. Ďalší pokrok bol dosiahnutý pri zjednodušovaní registrovania spoločností, urýchlení súdnych konaní a prehĺbení finančného sprostredkovania. Len obmedzený pokrok sa dosiahol pri riešení veľmi vysokej nezamestnanosti, ktorá je väčšinou štrukturálna a ovplyvňuje najmä mladých ľudí a ľudí s nižším vzdelaním.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, bývalá juhoslovanská republika Macedónsko aj naďalej výrazne napreduje. V niektorých oblastiach bol dosiahnutý ďalší pokrok na ceste k fungujúcemu trhovému hospodárstvu. V strednodobom horizonte by krajina mala byť schopná čeliť konkurenčnému tlaku a trhovým silám pôsobiacim v rámci Únie za predpokladu, že bude naďalej a s dostatočným odhodlaním uskutočňovať program reforiem zameraný na odstraňovanie významných štrukturálnych nedostatkov.

V krajine panuje široký konsenzus o základných prvkoch hospodárskej politiky. K makroekonomickej stabilite prispela menová politika, ktorá sa de facto opiera o viazanosť na euro. Na základe fiškálnej politiky boli výdavky z veľkej časti v súlade s rastom príjmov. Privatizácia bola v podstate zavŕšená. Rovnako aj liberalizácia cien a obchodu. Ďalší pokrok sa dosiahol v zjednodušovaní podmienok vstupu na trh a v racionalizácii regulačného rámca. Súdne konania sa urýchlili, pričom priemerná dĺžka trvania konkurzných konaní sa skrátila. Registrácia majetku je prakticky ukončená. Finančný sektor celkom dobre odoláva výkyvom na finančnom trhu a zachoval si tendenciu smerom k zvyšovaniu sprostredkovania a prehĺbeniu trhu. Postupný pokrok pokračoval v sektore vzdelávania. Zvýšenie priamych zahraničných investícií prispelo k diverzifikácii štruktúry vývozu krajiny.

Avšak kvalita fiškálneho riadenia sa zhoršila. Strednodobé plánovanie a riadenie verejných výdavkov sa zhoršilo, a transparentnosť a spoľahlivosť účtov verejného sektora sa znížila. Okrem toho pokračovalo krátkodobé zameranie na výdavky s nízkym účinkom na posilnenie rastu. Dlh verejných financií sa výrazne zvýšil. Nezamestnanosť sa udržala na veľmi vysokej úrovni. Fungovaniu trhu práce bráni štrukturálne nedostatky. Kvalita vzdelávania a ľudských zdrojov je nízka. Podobne fyzický kapitál je potrebné modernizovať a prehľbovať. Napriek postupným zlepšeniam fungovanie trhového hospodárstva naďalej brzdia inštitucionálne nedostatky a nedostatky v súdnictve. Niektoré regulačné a dozorné orgány stále nemajú k dispozícii potrebné zdroje a vplyv, aby mohli účinne plniť svoje funkcie. Kapacita a efektívnosť verejnej správy pri poskytovaní služieb pre podniky si vyžaduje zlepšenie. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

Bývalá Juhslovanská republika Macedónsko dosiahla pokrok pri zlepšovaní svojej **schopnosti vziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**, a to najmä v oblasti voľného pohybu tovaru, hospodárskej súťaže, bezpečnosti potravín, veterinárnej politiky a transeurópskych sietí. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v ostatných oblastiach, ako napríklad životné prostredie, sociálna politika a zamestnanosť, regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov. Celkovo krajina v tejto fáze prístupového procesu dosiahla dobrú mieru zosúladenia s *acquis*. Takisto naďalej plynule uskutočňovala svoje záväzky vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení a Komisia navrhla, aby sa posunula do druhej etapy pridružení.

Pokrok bol dosiahnutý v oblasti *voľného pohybu tovaru*, najmä v oblasti normalizácie a metrológie. Prípravy v oblasti voľného pohybu tovaru pokročili. V oblasti *voľného pohybu pracovníkov* sa dosiahol určitý pokrok. Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *práva usadiť sa a slobody poskytovať služby*, najmä pokiaľ ide o poštové služby. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, pokiaľ ide o vykonávanie smernice o službách a vzájomné uznávanie odborných kvalifikácií. Krajina v tejto oblasti mierne pokročila. V oblasti *voľného pohybu kapitálu* došlo k určitému pokroku. Ďalšia liberalizácia pohybu kapitálu a platieb podlieha prechodu do druhej etapy procesu podľa dohody o stabilizácii a pridružení, o ktorej sa diskutuje v Rade. Prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *verejného obstarávania*, v ktorej úroveň zosúladenia právnych predpisov pokročila s výnimkou nápravných opatrení a obstarávania na účely obrany. Administratívne kapacity v oblasti nápravných opatrení a koncesíi sú aj naďalej nedostatočné. Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *práva obchodných spoločností*, najmä v oblasti auditu. Kvalifikácie autorizovaných audítorov získané v zahraničí ešte nie sú uznávané. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti mierne pokročili. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *duševného vlastníctva*, kde bol naďalej zlepšovaný právny rámec a administratívne kapacity. Je však potrebné vyvinúť väčšie úsilie v oblasti implementácie a presadzovania. Celkovo sa v rámci procesu zosúladzovania právnych predpisov sa dosiahol mierny pokrok.

Dobrý pokrok sa dosiahol v oblasti *politiky hospodárskej súťaže*, pričom sa zlepšilo presadzovanie právnych predpisov. Prípravy v tejto oblasti pokročili. Je potrebné zlepšiť kapacity orgánu na ochranu hospodárskej súťaže. V súvislosti s *finančnými službami* sa dosiahol pokrok v oblasti bankovníctva, poisťovníctva, trhu s cennými papiermi a v súvislosti s investičnými službami. Zosúladenie s *acquis* v oblasti kľúčovej infraštruktúry finančného trhu ešte nie je dokončené. Zosúladzovanie s *acquis* v tejto oblasti celkovo mierne pokročilo.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Pokračovalo sa v zosúladzovaní s *acquis* a začali sa uplatňovať kľúčové záruky konkurencieschopnosti. V oblasti audiovizuálnej politiky sa rozšírila činnosť Rady pre rozhlasové a televízne vysielanie, je však potrebné zabezpečiť nediskriminačný prístup. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*, kde prípravy mierne pokročili. Ďalší pokrok sa dosiahol pri zriaďovaní integrovaného administratívneho a kontrolného systému. Zosúladzovanie s *acquis* si vyžaduje ďalšie úsilie. Administratívne kapacity celého sektora sa naďalej vnímajú s obavami.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *bezpečnosti potravín a veterinárnej politiky*, najmä pokiaľ ide o posilňovanie inštitúcií a vykonávanie programov na eradikáciu chorôb zvierat. Malý pokrok bol zaznamenaný vo *fytošanitárnej* oblasti, kde sa nezlepšili administratívne kapacity a koordinácia medzi príslušnými orgánmi. Prípravy v oblasti bezpečnosti potravín a veterinárnej a fytošanitárnej politiky mierne pokročili.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *dopravnej politiky*. Určitý pokrok bol dosiahnutý pri zosúladzovaní s *acquis* v oblasti cestnej dopravy, avšak nie v oblasti bezpečnosti cestnej premávky, čo vyvoláva obavy. Právne predpisy v súvislosti so železnicami si vyžadujú ďalšie zosúladzovanie s *acquis*. Pozmeňovací návrh na uzatvorenie železničného trhu pre hospodársku súťaž do prístúpenia k EÚ zvrátil už dosiahnuté zosúladenie s *acquis*. Vyšetrovací výbor pre železničné nehody musí byť funkčný s cieľom pôsobiť ako nezávislý orgán. Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *energetiky*, najmä vypracovaní vykonávacích právnych predpisov vyplývajúcich zo zákona o energetike z roku 2011. Určitý pokrok sa dosiahol aj v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Úplná liberalizácia trhu s elektrickou energiou a zemným plynom ešte nebola dosiahnutá. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *daní*. Úsilie je stále potrebné na zosúladenie vnútroštátnych právnych predpisov s *acquis*, na posilnenie boja proti daňovým podvodom a daňovým únikom a na riešenie IT kapacít a personálnych otázok. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti daní mierne pokročili.

Prípravy v oblasti *hospodárskej a menovej politiky* sú na dobrej úrovni a ďalej bol dosiahnutý len malý pokrok. Prípravy v tejto oblasti pokročili. V oblasti *štatistiky* sa dosiahol pokrok pokiaľ ide o zosúladenie odvetvových štatistik a pri prenose údajov. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti štatistiky mierne pokročili.

V oblasti *zamestnanosti a sociálnej politiky* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Nezamestnanosť a miera chudoby sú vysoké a účasť žien na trhu práce zostáva aj naďalej nízka. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti sociálneho dialógu, ale úlohu sociálnych partnerov je potrebné ďalej posilniť. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho opčný protokol k dohovoru boli ratifikované. Pokrok pri začleňovaní Rómov, osôb so zdravotným postihnutím a iných sociálne vylúčených skupín je pomalý. Mechanizmus na prevenciu a ochranu proti diskriminácii je zavedený, no nie je v plnom rozsahu uvedený do prevádzky. Celkové administratívne kapacity je potrebné výrazne posilniť. Prípravy v tejto oblasti príliš nepokročili.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *podnikania a priemyselnej politiky*. Boli prijaté rôzne stratégie a opatrenia, pričom bolo zjavné dôrazné rozhodnutie zlepšiť podnikateľské prostredie. Implementácia je však aj naďalej rozptýlená vo viacerých nekoordinovaných a nedostatočne financovaných orgánoch. Opatrenia sa ešte musí stať plne účinnými.

Ďalší pokrok sa dosiahol v oblasti *transeurópskych sietí*. Rozvoj dopravných, energetických a telekomunikačných sietí pokračuje a krajina pôsobí aj v rámci Pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe a Energetického spoločenstva. Bola uzatvorená zmluva a začali sa práce v súvislosti s budovaním koridoru X, čiastočne financovanými z nástroja IPA zložky III. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Pokrok je možné zaznamenať v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*. Riadenie programov financovaných z nástroja IPA sa musí zlepšiť, aby sa zabezpečilo úplné a včasnú čerpanie fondov EÚ. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na riešenie nedostatkov v systémoch riadenia a kontroly. Predovšetkým je potrebné výrazne posilniť obsadenie pracovných miest a kvalifikácie v rámci operatívnych štruktúr a centrálného finančného a zmluvného oddelenia na ministerstve financií. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *súdnictva a základných práv*, najmä pri znižovaní počtu nevyriešených súdnych prípadov. Sú potrebné ďalšie zlepšenia, pokiaľ ide o vymenovanie sudcov na základe zásluh, presné a predvídateľné odôvodnenia prepustení a správne používanie štatistických nástrojov. V oblasti politiky boja proti korupcii je zavedený právny rámec a mierne sa zvýšili kapacity, ale je potrebné vyvinúť väčšie úsilie v rámci vyšetrovania, trestného stíhania a vynášania rozsudkov v prípadoch korupcie. Pokiaľ ide o základné práva, určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti slobody prejavu, najmä smerom k dekriminalizácii urážky na cti. Príslušné inštitúcie musia byť efektívnejšie pri podpore a ochrane základných práv v praxi. Ochridská rámcová dohoda je aj naďalej základným prvkom demokracie a právneho štátu v tejto krajine. Pri príprave v oblasti súdnictva a základných práv sa dosiahol mierny pokrok.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*, najmä pokiaľ ide o vonkajšie hranice a colnú spoluprácu, ako aj v súvislosti s odpočúvaním komunikačných zariadení. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zlepšenie účinnosti konania o udelení azylu,

zabezpečiť prísne zásluhový nábor pre políciu, zintenzívniť boj proti organizovanej trestnej činnosti a zlepšiť proces zabavovania drog. Prípravy v tejto oblasti celkovo pokročili.

Len malý pokrok možno pozorovať v oblasti *vedy a výskumu*. Všeobecná miera účasti na rámcových programoch EÚ sa aj naďalej dobrá. Prípravy národného programu pre vedu, výskum a vývoj a pre stratégiu inovácie pokročili. Príslušné dokumenty je však potrebné prijať. V tejto oblasti krajina čiastočne splňa svoje ciele.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *vzdelávania*, odbornej prípravy, mládeže a *kultúry*. Krajina zlepšila svoju výkonnosť vo vzťahu k spoločným hodnotiacim kritériám pre vzdelávanie a odbornú prípravu pre rok 2020. Boli obnovené prípravné opatrenia pre celoživotné vzdelávanie a program „Mládež v akcii“. Je potrebné spravodlivo uplatňovať investície vo všetkých častiach krajiny a multikultúrnej spoločnosti. V oblasti vzdelávania a kultúry krajina dosiahla mierny pokrok.

Obmedzený pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s kapitolou *životné prostredie a zmena klímy*. Ďalší pokrok sa dosiahol pri transpozícii *acquis* do vnútroštátnych právnych predpisov, najmä v oblasti kvality ovzdušia, odpadového hospodárstva a chemických látok. Je potrebné vynaložiť značné úsilie s cieľom implementovať vnútroštátne právne predpisy, najmä v oblasti vodného hospodárstva, kontroly priemyselného znečisťovania, ochrany prírody a zmeny klímy. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti životného prostredia mierne pokročili a v oblasti zmeny klímy sú stále v počiatočnom štádiu.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *ochrany spotrebiteľa a ochrany zdravia*, najmä s ohľadom na právny a inštitucionálny rámec. Ďalší pokrok však naďalej brzdia obmedzené finančné zdroje a slabé operačné štruktúry, najmä v oblasti ochrany spotrebiteľa. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú.

V oblasti *colnej únie* sa dosiahol preukázateľný pokrok, najmä pokiaľ ide o administratívne a prevádzkové kapacity. Aj naďalej sa zlepšovala medziagentúrna spolupráca, boj proti korupcii v colnej správe, ako aj kapacít na riešenie cezhraničnej trestnej činnosti. Prípravy v oblasti colnej únie sú na dobrej ceste.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *vonkajších vzťahov*, najmä pokiaľ ide o spoločnú obchodnú politiku. Inštitucionálne kapacity v krajine však stále nie sú dostatočné na to, aby sa v plnej miere zapojila do obchodných, rozvojových a humanitárnych politík EÚ. V rámci príprav v oblasti vonkajších vzťahov sa dosiahol mierny pokrok.

V oblasti *zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky* sa dosiahol pokrok. Krajina si zachovala vysoký stupeň zosúladenia svojich právnych predpisov s vyhláseniami EÚ a rozhodnutiami Rady a pokračovala v účasti na civilných a vojenských a operáciách v rámci krízového riadenia. Prípravy v oblasti zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky sú v pokročilom štádiu.

V súvislosti s *finančnou kontrolou* sa dosiahol určitý pokrok, najmä pokiaľ ide o externý audit a ochranu eura pred falšovaním. Krajina sa však stále nachádza v počiatočnom štádiu praktického uplatňovania verejnej vnútornej finančnej kontroly. Prípravy v tejto oblasti sa nachádzajú len v počiatočnom štádiu. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami*. Bude potrebné posilniť existujúce inštitúcie s cieľom splniť administratívny rámec pre správny výpočet, predpovedanie, výber, platby, monitorovanie, ako aj a podávanie správ o rámci vlastných zdrojov. Prípravy v tejto oblasti sa nachádzajú len v počiatočnom štádiu.

Srbsko

Srbsko je na dobrej ceste k dostatočnému plneniu **politických kritérií** a podmienok stabilizačného a asociačného procesu. Stabilita a fungovanie inštitúcií boli zaistené tak pred prezidentskými, parlamentnými a komunálnymi voľbami, ako aj po nich a taktiež vo Vojvodine. Napriek tomu, že legislatívna činnosť bola kvôli voľbám spomalená, pri vykonávaní reforiem sa vo väčšine oblastí zaznamenal istý pokrok. Srbsko zachovalo plnú spoluprácu s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Výsledky sa dosiahli aj v dialógu s Prištinou, vykonávanie dohôd však bolo nerovnomerné. Výklad dohody o regionálnej spolupráci a zastupovaní Kosova zo strany Srbska sa nakoniec objasnil a pokiaľ Srbsko pri tomto výklade zostane, nebude už narúšať inkluzívny charakter regionálnej spolupráce. Nové srbské vedenie zdôraznilo svoj záväzok vykonať všetky dohody uzavreté v rámci dialógu s Prištinou a začať riešiť širšie politické otázky. Splnenie tohto záväzku je kľúčom k ďalšej fáze integrácie Srbska do EÚ.

Došlo k posilneniu **demokracie a právneho štátu**. Voľby boli medzinárodnými pozorovateľskými orgánmi charakterizované ako „pluralitné, konané vo vhodnom prostredí a profesionálne zorganizované“. Parlamentné a prezidentské voľby v Kosove zabezpečovalo OBSE a prebehli usporiadane. V súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN 1244/99 neprebehli na rozdiel od minulosti miestne voľby v Kosove. Zaviedli sa právne predpisy z roku 2011 o parlamentných mandátoch a financovaní politických strán. Určitý nedostatok transparentnosti sa však zaznamenal v činnosti štátnej volebnej komisie a v správe nového registra jednotlivých voličov. Vláda musí plniť odporúčania volebnej pozorovateľskej misie OBSE/ÚDILP.

Legislatívna činnosť *parlamentu* sa znížila kvôli volebnému obdobiu, ale iné parlamentné činnosti pokračovali obvyklým spôsobom. Na zabezpečenie uplatňovania ústavných ustanovení týkajúcich sa predovšetkým justície v súlade s európskymi normami sú však potrebné ďalšie reformy. Vláda si zachovala stabilitu a ukončila plné funkčné obdobie. Nová koalíčná vláda bola zostavená v júli 2012. Nová vláda zachovala silnú strategickú orientáciu krajiny na integráciu do EÚ. Nový prezident aj nová vláda prisľúbili plniť program EÚ týkajúci sa reforiem a úzko spolupracovať s cieľom dosiahnuť zodpovedajúci pokrok. Vláda musí zlepšiť konzultácie so zainteresovanými stranami v oblasti formulovania politiky a vypracovať monitorovanie vykonávania nových právnych predpisov.

Reforma verejnej správy pokračuje pomalým tempom, bráni jej nedostatočné politické odhodlanie. Legislatívny rámec sa musí dokončiť a v plnej miere uviesť do súladu s medzinárodnými normami. Musí sa zlepšiť vykonávanie existujúcich právnych predpisov a stratégia reformy verejnej správy. Malo by sa vyvinúť a zaviesť prijímanie a služobný postup pracovníkov na základe zásluh. Je potrebné zintenzívniť kontrolu odporúčaní zo strany nezávislých regulačných orgánov.

V oblasti *civilného dohľadu nad bezpečnostnými silami* sa zaznamenal len malý pokrok. Zriadila sa osobitná parlamentná komisia, ale parlamentný dohľad zostal celkovo obmedzený. V nadväznosti na rozhodnutie Ústavného súdu sa musí objasniť právny rámec pre monitorovanie komunikácií bezpečnostnými a spravodajskými útvarmi.

V oblasti *súdnictva* sa dosiahol len malý pokrok, a to predovšetkým v súvislosti s presadzovaním nových právnych predpisov zameraných na zlepšenie efektívnosti súdneho systému. Preverenie opätovného vymenovania sudcov a prokurátorov nenapravilo existujúce nedostatky a Ústavný súd ho zamietol, pričom prikázal opätovné vymenovanie sudcov a prokurátorov, ktorí sa odvolali z dôvodu, že nedošlo k ich opätovnému vymenovaniu. Prípady, ktoré Ústavný súd vrátil, sa budú musieť spracovať starostlivo a v súlade s jeho rozhodnutiami. Ešte stále nebol zriadený systém profesionálneho vyhodnotenia a neboli

stanovené účinné disciplinárne pravidlá a záruky väčšej integrity. S cieľom obnoviť dôveru občanov budú orgány musieť zväziť dodatočné opatrenia na posilnenie nezávislosti, nestrannosti, kompetencie, zodpovednosti a efektívnosti súdnictva, predovšetkým pokiaľ ide o: transparentné kritériá na vymenovanie sudcov a prokurátorov, pôvodnú odbornú prípravu a odbornú prípravu, za ktorú zodpovedá Justičná akadémia, spolu s hodnotením sudcov a prokurátorov vrátane novozvolených z roku 2009, záruky integrity, racionalizáciu súdov. Na riešenie týchto problémov je potrebná nová stratégia pre reformu súdnictva spolu s akčným plánom na uskutočňovanie tejto stratégie založenej na funkčnom preverení súdnictva

Pokračuje zavádzanie právneho rámca pre *boj proti korupcii*. Počet činností Orgánu na boj proti korupcii vzrástol, predovšetkým v súvislosti s financovaním politických strán. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje závažný problém. Stále sa očakáva nová protikorupčná stratégia a protikorupčný akčný plán. Významne sa musí zlepšiť uplatňovanie právneho rámca a efektívnosť protikorupčných inštitúcií. Je potrebné vyvinúť viac úsilia na prijatie proaktívnejšieho prístupu k vyšetrovaniu a súdnemu stíhaniu korupcie a súdnych potrieb na postupné budovanie solídnych výsledkov v oblasti rozsudkov vrátane prípadov korupcie na vysokých miestach, predovšetkým v prípadoch zneužitia verejných prostriedkov. Aby sa významne zlepšila činnosť v oblasti boja proti korupcii je potrebné pevnejšie politické smerovanie a účinnejšia medziagentúrna koordinácia.

V *boji proti organizovanej trestnej činnosti* je právny rámec vo všeobecnosti primeraný a naďalej sa uplatňuje. Zlepšená medziagentúrna koordinácia a regionálna a medzinárodná spolupráca viedli v boji proti organizovaným zločineckým skupinám ku konkrétnym výsledkom. Organizovaná trestná činnosť zostáva v Srbsku aj naďalej závažným problémom, a to predovšetkým pokiaľ ide o pranie špinavých peňazí a pašovanie drog. Musí sa ďalej pracovať na výsledkoch v oblasti vyšetrovania a rozsudkov.

Ludské práva sa aj naďalej vo všeobecnosti dostatočne dodržiavajú a v tejto oblasti, ako aj v oblasti **ochrany menšín** sa dosiahol ďalší pokrok. Legislatívny a inštitucionálny rámec *dodržiavania ľudských práv* existuje. V súvislosti s uplatňovaním medzinárodných nástrojov je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie.

Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *občianskymi a politickými právami*. Sloboda zhromažďovania a združovania je ústavne garantovaná a vo všeobecnosti dodržiavaná, pochod „Pride parade“ bol však v októbri 2012 opäť zakázaný. Vládny úrad pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou bol veľmi aktívny. Právny rámec pre slobodu prejavu síce existuje, no násilie a hrozby voči novinárom aj naďalej predstavujú problém. Je potrebné urýchliť zavedenie mediálnej stratégie. Sloboda myslenia, svedomia a vierovyznania sa vo všeobecnosti dodržiavajú, ale registračný postup pre náboženské spoločenstvá naďalej vykazuje nedostatok transparentnosti a konzistentnosti. Národný mechanizmus na predchádzanie mučenia spustil svoju činnosť, potrebuje však podporu. Preplnenie väzníc zostáva naďalej závažným problémom väzenského systému napriek tomu, že bolo otvorené jedno nové zariadenie. V súvislosti s prístupom k spravodlivosti je potrebné vyvinúť účinný systém bezplatnej právnej pomoci.

Právne predpisy o ochrane *sociálnych a hospodárskych práv* existujú. Sú potrebné ďalšie opatrenia na boj proti všetkým formám diskriminácie, ako aj efektívne mechanizmy na zlepšenie ochrany žien a detí proti všetkým formám násilia. Najdiskriminovanejšie skupiny sú Rómovia, osoby so zdravotným postihnutím a sexuálne menšiny. V záujme lepšej inklúzie lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov je nutný proaktívny prístup a v spoločnosti je nutné nájsť pre túto problematiku väčšie pochopenie. Je potrebné zlepšiť sociálny dialóg a vyriešiť otázku kritérií zastúpenia sociálnych partnerov. Pokiaľ ide o vlastnícke práva, začal sa uplatňovať zákon z roku 2011 o reštitúcii.

Právny rámec poskytujúci *ochranu menšín* existuje a vo všeobecnosti sa dodržiava. Na zlepšenie situácie menšín vrátane rómskej sa podniklo niekoľko krokov. Zaviedlo sa pravidelné podávanie finančných správ zo strany rád pre národnostné menšiny. Dodatočné úsilie je potrebné vyvinúť na zabezpečenie účinného uplatňovania právnych predpisov o menšinách v celom Srbsku a na riešenie zistených nedostatkov. Srbsko musí urobiť viac pre podporu socioekonomického rozvoja v oblastiach Sandžak a Presevo, Bujanovac a Medvedja. Rómovia, ako aj utečenci a osoby presídlené v rámci krajiny naďalej čelia ťažkej situácii.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Srbsko pokračuje v plnej spolupráci s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu. Srbsko aj naďalej poskytuje bezproblémový a rýchly prístup k dokumentom a svedkom, čím podporuje prebiehajúce a plánované súdne konania v rámci Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu. Vnútroštátne konanie vo veci vojnových zločinov pokračovalo a regionálna spolupráca a výmena informácií sa zintenzívnili. Aby však Srbsko dosiahlo viditeľné výsledky, musí ešte zintenzívniť svoje vyšetrovania sietí, ktoré poskytovali pomoc osobám hľadaným týmto tribunálom.

Politika Srbska týkajúca sa Medzinárodného trestného súdu je aj naďalej v súlade s hlavnými zásadami EÚ a spoločnými pozíciami EÚ o integrite Rímskeho štatútu. Srbsko nemá žiadnu dvojstrannú dohodu o imunitě.

K zásadnému pokroku došlo v súvislosti s procesom vyplývajúcim zo Sarajevského vyhlásenia. Bosna a Hercegovina, Chorvátsko, Čierna hora a Srbsko naďalej spolupracujú pri hľadaní udržateľných riešení pre utečencov, ktorí boli presídlení v dôsledku ozbrojených konfliktov z 90-tych rokov 20. storočia. Štyri krajiny podpísali ministerské vyhlásenie a dohodli sa na regionálnom programe v oblasti bývania, ktorý pomáha 27 000 domácnostiam a 74 000 jednotlivcov. Na medzinárodnej konferencii darcov konanej v Sarajeve v apríli 2012 sa na podporu tohto programu prisľúbilo približne 265 miliónov EUR. Je potrebné naďalej udržiavať dobrú spoluprácu v súvislosti so všetkými neuzavretými otázkami v tomto procese.

Srbsko musí dosiahnuť väčší pokrok na ceste k viditeľnému a udržateľnému zlepšeniu vzťahov s Kosovom. Táto otázka predstavuje kľúčovú prioritu v stanovisku Komisie k žiadosti Srbska o prístupenie. Nové výsledky sa dosiahli v dialógu s Prištinou v súvislosti s dohodou o regionálnej spolupráci a zastúpení Kosova a dohodou o integrovanom riadení hraníc. Výklad dohody o regionálnej spolupráci a zastupovaní Kosova zo strany Srbska sa nakoniec, čoskoro po vytvorení novej vlády, objasnil a pokiaľ Srbsko pri tomto výklade zostane, nebude už narušovať inkluzívny charakter regionálnej spolupráce. Srbsko takisto v septembri 2012 podpísalo technický protokol IBM, ktorý ešte musí zaviesť. V súvislosti s vykonávaním iných dohôd podpísaných v oblasti voľného pohybu, katastra, civilných registrov, colných pečiatok a vzájomného uznávania diplomov sa celkovo zaznamenal posun vpred. Po voľbách a po zostavení novej vlády je potrebné, aby sa Srbsko naďalej konštruktívne zapájalo do novej fázy dialógu s cieľom dosiahnuť ďalší pokrok smerom k viditeľnému a udržateľnému zlepšeniu vzťahov s Kosovom.

Srbsko si uchovalo dobrú úroveň vzťahov so svojimi susedmi a ďalej sa aktívne zapája do regionálnej spolupráce, predovšetkým vďaka predsedníctvu v procese spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), v Regionálnom centre iniciatívy pre migráciu, azyl a utečencov (MARRI), Jadransko-iónskej iniciatívy (AII) a v Čiernomorskom regióne hospodárskej spolupráce (BSEC). Naďalej zohráva aktívnu úlohu aj v Rade pre regionálnu spoluprácu (RCC) a v Stredoeurópskej dohode o voľnom obchode (CEFTA).

Hospodárstvo Srbska pokračovalo v raste, pričom v roku 2011 narástlo o 1,6 %, ale oživenie významne oslabilo v druhej polovici roka a v prvej polovici roka 2012 došlo k poklesu. Nezamestnanosť sa prudko zvýšila na 25 %. Rozpočtový deficit dosiahol 5 % v roku 2011 a

bol ešte vyšší v prvom semestri 2012. Srbsko podpísalo v septembri 2011 preventívnu dohodu o poskytnutí pohotovostného úveru s Medzinárodným menovým fondom, ale dokončenie prvého preskúmania sa odložilo, pretože rozpočet na rok 2012 sa odchyľil od dohodnutého fiškálneho programu. Hospodárske reformy boli v predvolebnom období poväčšine prerušené. Nezávislosť centrálnej banky bola vážne spochybnená prijatím zmien a doplnení zákona o Národnej banke Srbska v auguste. V septembri 2012 uskutočnil MMF služobnú cestu, ktorá mala za úlohu zistiť potrebné skutočnosti, doposiaľ však neboli obnovené rozhovory o pohotovostnom úvere.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Srbsko nedosiahlo počas vykazovaného obdobia žiadny ďalší pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Je potrebné, aby Srbsko vynaložilo značné úsilie pri reštrukturalizácii svojho hospodárstva, aby bolo zo strednodobého hľadiska schopné odolávať konkurenčným tlakom a trhovým silám pôsobiacim v rámci Únie.

Široký politický konsenzus v súvislosti s diskusiou o základoch trhového hospodárstva sa síce udržal, no musí sa oživiť. Krátkodobé vonkajšie finančné riziká sú miernejšie vďaka stále dostatočným devízovým rezervám a priaznivej štruktúre zahraničného zadĺženia, v rámci ktorého prevláda dlhodobý dlh. Miera obchodnej integrácie s EÚ ostala pomerne vysoká. Bankové odvetvie má k dispozícii dostatok kapitálu a likvidity. Centrálna banka zintenzívnila svoj dohľad nad bankovým sektorom. Podnikli sa niektoré kroky na zrýchlenie a uľahčenie vstupu na trh. Niekoľko obmedzených krokov sa podniklo aj na zlepšenie podnikateľského prostredia, a to predovšetkým v oblastiach práva obchodných spoločností a politiky MSP.

Vysoké rozpočtové deficity však obmedzujú účinnosť kombinácie makroekonomických politik a hlavná záťaž úprav pripadla menovej politike, ktorá je naďalej obmedzená vysokým stupňom „orientácie hospodárstva na euro. Podmienky na pracovnom trhu sa kvôli stúpajúcej nezamestnanosti prudko zhoršili. Tvorba udržateľných pracovných miest predstavuje veľký problém. Laxná fiškálna politika a zvýšenie verejného dlhu rýchlo obmedzujú fiškálny priestor a jeho schopnosť zmiernovať ďalšie otrasy. Aby sa obnovila udržateľnosť verejných financií, sú potrebné rýchle a rozhodné konsolidačné opatrenia podporené systémovými reformami verejného sektora. Oneskorenia štrukturálnych reforiem takisto obmedzujú pole pôsobnosti politických opatrení podporujúcich rast. Osobitná pozornosť je potrebná na ďalšie zlepšenie podnikateľského prostredia. V oblasti rozvoja dynamického súkromného sektora sa nedosiahol pokrok a štátne zásahy do hospodárstva sú naďalej veľmi vysoké. Privatizácia a reštrukturalizácia spoločností vo verejnom vlastníctve pokročili veľmi pomaly a v niektorých prípadoch došlo dokonca k opačnému procesu. Právna predvídateľnosť je stále nedostatočná a nejasné vlastnícke práva aj naďalej obmedzujú hospodársku činnosť. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

Pokiaľ ide o **schopnosť vzat' na seba záväzky vyplývajúce z členstva**, Srbsko pokračovalo v zosúladzovaní svojich právnych predpisov s požiadavkami právnych predpisov EÚ, aj keď pomalším tempom, pretože tak činnosť vlády, ako aj parlamentu bola počas volebného obdobia obmedzená. Značný pokrok sa zaznamenal v oblasti práva obchodných spoločností, práva duševného vlastníctva, štatistiky a colnej únie. Väčšie úsilie je potrebné vyvinúť predovšetkým v oblastiach súdnictva a základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, životného prostredia a zmeny klímy, ako aj v oblasti finančnej kontroly. Dočasná dohoda v rámci procesu stabilizácie a pridruženía sa naďalej bez problémov vykonáva a neobjavili sa žiadne nedoriešené otázky. Srbsko naďalej vykazuje dobré výsledky vo vzťahu k povinnostiam vyplývajúcim z Dohody o stabilizácii a pridružení/Dočasnej dohody (DSP/DD).

K určitému pokroku došlo v oblasti voľného pohybu tovaru, kde prípravy mierne pokročili. Normy EÚ sa naďalej uplatňujú a akreditačný orgán Srbska sa stal riadnym členom Európskej

spolupráce v oblasti akreditácie. Trhový dohľad zostáva naďalej roztrieštený a inšpekčné kontroly podniky naďalej zbytočne zaťažujú vysokým administratívnym bremenom. Je potrebné podporiť vykonávanie právnych predpisov, administratívnu kapacitu a koordináciu medzi inštitúciami. K určitému pokroku došlo v oblasti *voľného pohybu pracovníkov*, kde prípravy mierne pokročili. Je nutné zlepšiť koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia a zintenzívniť prípravy na zapojenie do siete európskych služieb zamestnanosti.

V súvislosti s *právom usadiť sa a slobodou poskytovať služby* sa zaznamenal len malý pokrok, zatiaľ čo v oblasti voľného pohybu kapitálu vrátane boja proti praniu špinavých peňazí k istému pokroku došlo. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zosúladenie právnych predpisov pre krátkodobé kapitálové operácie, nehnuteľnosti a platobné systémy s *acquis* a na zintenzívnenie boja proti praniu špinavých peňazí. Celkovo možno konštatovať, že zosúladenie v týchto oblastiach mierne pokročilo.

V oblasti *verejného obstarávania* sa dosiahol pokrok predovšetkým v oblasti verejno-súkromných partnerstiev. Srbsko musí v záujme vykonávania právneho rámca týkajúceho sa verejného obstarávania udržiavať konštantné úsilie, a predovšetkým musí predchádzať nezrovnalostiam pri využívaní rokovacieho konania. Je potrebné zabezpečiť účinnú koordináciu medzi hlavnými zúčastnenými stranami vrátane auditu a súdnych inštitúcií. Musí sa výrazne posilniť spôsob presadzovania práva a administratívnych kapacít rozpočtovej inšpekcie ministerstva financií, ktorá má na starosti verejné obstarávanie. Zosúladenie v tejto oblasti mierne pokročilo.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *práva obchodných spoločností*, kde proces zosúladenia výrazne pokročil vďaka novému právnomu predpisu, ktorý nadobudol účinnosť vo februári 2012, a jeho zmenám a doplneniam. V oblasti podnikového účtovníctva a auditu by sa malo zintenzívniť úsilie, pokiaľ ide o nezávislý verejný orgán dohľadu, zabezpečenie kvality a vyšetrovaní. Srbsko zaznamenalo značný pokrok pri zosúladení svojich právnych predpisov v oblasti duševného vlastníctva s *acquis* EÚ prostredníctvom uplatňovania stratégie 2011 – 2015 v oblasti práv duševného vlastníctva. Je však potrebné zriadiť formálny mechanizmus koordinácie a spolupráce medzi inštitúciami poverenými ochranou práv v oblasti duševného vlastníctva. Zosúladenie v tejto oblasti pokročilo.

K určitému pokroku došlo v oblasti *politiky hospodárskej súťaže*, kde prípravy mierne pokročili. Orgán pre ochranu hospodárskej súťaže posilnil svoju kapacitu a orgán pre štátnu pomoc zlepšil svoje výsledky v oblasti presadzovania práva, je však potrebné zlepšiť oznámenia *ex ante* o opatreniach štátnej pomoci. V oblasti antitrustov a fúzií, ako aj v oblasti štátnej pomoci je potrebné prijať dodatočné opatrenia. Srbsko zaznamenalo určitý pokrok v oblasti *finančných služieb*, kde sa podnikli kroky smerom k vykonávaniu požiadaviek Dohody Bazilej II. Srbské právne predpisy sa musia lepšie zosúladiť s *acquis* a v strednodobom horizonte účinne vykonávať. Zosúladenie v tejto oblasti mierne pokročilo.

K určitému pokroku došlo v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*, kde prípravy mierne pokročili. Všeobecný režim udeľovania povolení poskytovateľom telekomunikačných služieb v plnej miere nadobudol platnosť a zaviedli sa určité kľúčové opatrenia na ochranu hospodárskej súťaže. Už začal prechod z analógového vysielania na digitálne. Je však stále potrebné zlepšiť finančnú nezávislosť regulačných orgánov v oblasti telekomunikácií a zosúladiť legislatívny rámec Srbska s *acquis*.

K pokroku došlo v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, a to aj v súvislosti s poľnohospodárskou štatistikou. Pokiaľ ide o štruktúry a zdroje pre vykonávanie rozvoja vidieka v rámci nástroja IPARD, došlo k značnému pokroku, ale stále je potrebné budovať dodatočnú kapacitu. Celkovo možno konštatovať, že zosúladenie v tejto oblasti sa nachádza v počiatočnom štádiu. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *bezpečnosti potravín*,

veterinárnej a fytosanitárnej politiky, kde prípravy mierne pokročili. Je potrebné ďalšie posilnenie administratívnej kapacity inštitúcií zapojených do kontroly bezpečnosti potravinových reťazcov predovšetkým veterinárnych, fytosanitárnych a národných referenčných laboratórií. Úsilie je nutné vyvinúť aj v súvislosti s modernizáciou potravinárskych a krmivárskych podnikov, riadenia vedľajších produktov živočíšnej výroby a geneticky modifikovaných organizmov. Určitý pokrok možno konštatovať v oblasti *rybného hospodárstva*. Zbieranie údajov o trhu je potrebné zlepšiť a musí sa zriadiť vnútroštátny certifikačný systém úlovkov pre dovoz a vývoz produktov rybného hospodárstva. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *dopravnej politiky*, a to predovšetkým v súvislosti s cestnou, vnútrozemskou, vodnou a vzdušnou dopravou. Je potrebné prijať právne predpisy týkajúce sa železníc, ich bezpečnosti a interoperability. Je potrebné venovať pozornosť spravodlivému prístupu na trh. Väčšie úsilie sa musí vyvinúť v záujme oddelenia subjektu, ktorý riadi infraštruktúru, od prevádzkovateľa železničnej dopravy a od riadne definovaného regulačného orgánu. Je potrebné ďalšie posilňovanie kapacít, a to predovšetkým na presadzovanie právnych predpisov a inšpekcií. Celkovo zosúladzovanie srbských právnych predpisov v týchto oblastiach mierne pokročilo.

V oblasti *energetiky* možno konštatovať len malý pokrok. Je potrebné aj naďalej vyvíjať úsilie o dosiahnutie skutočného otvorenia trhu, oddelenia výroby a distribúcie, ako aj o zavedenie sadziieb, ktoré odrážajú náklady. Zostáva prijať rámcové právne predpisy o racionálnom využívaní energie a právne predpisy o rezervách surovín. Úloha a nezávislosť energetickej agentúry a regulačného orgánu pre jadrovú energiu sa musia posilniť. Srbsko musí čo najskôr začať riešiť otázku zapojenia Kosova do mechanizmu regionálneho prenosu elektriny, ako je uvedené v odôvodnenom stanovisku Energetického spoločenstva. Celkovo prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

V oblasti *dani* možno vďaka uplatňovaniu stratégie pre správu dane z príjmu právnických osôb v Srbsku konštatovať určitý pokrok. Je potrebné, aby sa pokračovalo v modernizácii. Boj proti tieňovej ekonomike zostáva aj naďalej výzvou. Zlepšenie systému informačných technológií, komunikácia s daňovými poplatníkmi a ďalšie zosúladzovanie právnych predpisov týkajúcich sa spotrebných daní si vyžadujú značné úsilie. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti mierne pokročili. Žiadny pokrok sa nezaznamenal v oblasti *hospodárskej a menovej politiky*, kde zosúladzovanie právnych predpisov mierne pokročilo. Nedávne zmeny a doplnenia zákona o centrálnej banke ohrozujú jej nezávislosť, a preto ich možno v procese zosúladzovania právnych predpisov s *acquis* označiť za závažný krok späť. Kapacita na vytváranie a koordináciu hospodárskej politiky sa musí ďalej zdokonaľovať. Značný pokrok sa zaznamenal v oblasti *štatistiky*, kde zosúladzovanie srbských právnych predpisov mierne pokročilo. Sčítanie ľudu, domov a bytov sa uskutočnilo podľa plánov. Kapacitu štatistického úradu bude nutné v nadchádzajúcich rokoch posilniť, aby bolo možné komplexné vykonávanie *acquis* v oblasti štatistiky.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti sociálnej politiky a zamestnanosti, a to najmä v oblasti politiky zamestnanosti, zdravia a bezpečnosti pri práci a sociálneho začleňovania. Politiky zamestnanosti sú však vo všeobecnosti postihnuté nepriaznivým hospodárskym vývojom a obmedzenými rozpočtovými prostriedkami a je potrebné ich posilniť. Väčšie úsilie je takisto potrebné na reštrukturalizáciu a reformy sociálnej ochrany a obnovenia udržateľnosti. Celkovo možno konštatovať, že Srbsko začalo plniť svoje priority v tejto oblasti.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *politiky podnikania a priemyselnej politiky*, kde sú prípravy na dobrej ceste. Srbsko vykonáva „Small Business Act“ zodpovedajúcim spôsobom.

Srbsko dosiahlo určitý pokrok aj v oblasti transeurópskych sietí, kde prípravy mierne pokročili. Krajina pokračuje v budovaní dopravných a energetických sietí a je aj naďalej aktívnym účastníkom pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe a Energetického spoločenstva. Veľké problémy pretrvávajú, pokiaľ ide o financovanie nových prepojení energetických a dopravných sietí. Pokrok sa zaznamenal v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*, kde prípravy pokročili. Srbsko dokončilo prípravnú fázu pre decentralizované riadenie nástroja predvstupovej pomoci (IPA) pre štyri zložky. Je potrebné ďalej zaistiť zodpovedajúce výkonné kapacity. Plánovanie sa musí zlepšiť, predovšetkým pokiaľ ide o prípravu solídneho súboru projektov na základe príslušných stratégií.

Skromný pokrok sa zaznamenal v oblasti *súdnictva a základných práv*. Preskúmanie opätovného vymenovania sudcov a prokurátorov nenapravilo existujúce nedostatky a bolo zamietnuté Ústavným súdom, ktorý prikázal opätovné vymenovanie sudcov a prokurátorov, ktorí sa odvolali z dôvodu, že neboli opätovne vymenovaní. Je nutná nová stratégia pre reformu súdnictva na základe funkčného preverenia. Pokračovalo vykonávanie právneho rámca pre boj proti korupcii. Stále sa však očakáva prijatie novej protikorupčnej stratégie a protikorupčného akčného plánu. Je potrebné pevnejšie politické smerovanie, účinnejšia koordinácia medzi jednotlivými orgánmi a proaktívny prístup pri vyšetrowaní a stíhaní korupcie. V oblasti základných práv sú platné predpisy všeobecne dodržiavané. Sloboda prejavu je síce vo všeobecnosti zaručená, no uplatňovanie mediálnej stratégie je potrebné urýchliť. Diskriminácia na základe etnického pôvodu, pohlavia a sexuálnej orientácie je stále široko rozšírená a sú potrebné ďalšie opatrenia v boji proti všetkým formám diskriminácie. Je potrebný proaktívnejší prístup k lepšej inklúzii lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov a v spoločnosti je potrebné väčšie pochopenie. Prijali sa niektoré pozitívne kroky na zlepšenie situácie menšín vrátane rómskej, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa dosiahlo jednotné vykonávanie právnych predpisov na celom území Srbska. Celkovo možno konštatovať, že Srbsko začalo plniť svoje priority v tejto oblasti.

Srbsko zaznamenalo pokrok v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Srbsko sa aktívne zapája do policajnej a justičnej spolupráce a orgány presadzovania práva majú obvykle dostatočnú kapacitu na vykonávanie štandardných vyšetrowaní. Dodatočné úsilie je potrebné na účely zvýšenia kapacity v záujme realizovania zložitých vyšetrowaní a posilnenia koordinácie medzi orgánmi presadzovania práva a justíciou. Je potrebné začať dosahovať výsledky, pokiaľ ide o aktívne vedené vyšetrowania a konečné rozsudky v prípade organizovanej trestnej činnosti. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Skromný pokrok sa zaznamenal v oblasti *vedy a výskumu*. Verejné aj súkromné investície do výskumu sú stále malé a Srbsko vo všeobecnosti potrebuje posilniť kapacity v oblasti výskumu. Celkovo prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre. Len skromný pokrok sa dosiahol v oblasti *vzdelávania a kultúry*, kde zosúlaďovanie právnych predpisov mierne pokročilo. Vďaka dosiahnutému pokroku je teraz vzdelávací systém sociálne inkluzívnejší a takisto sa zaviedli normy na zabezpečenie kvality v základnom vzdelávaní. Lepšie vykonávanie reforiem vo vzdelávaní zostáva aj naďalej problematické a je potrebné urýchliť reformy v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. Je naďalej potrebné posilniť finančné riadenie a finančnú kontrolu, a to s ohľadom na účasť Srbska na budúcom programe pre vzdelávanie, mládež a šport.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *životného prostredia*, v ktorej pokračoval proces zosúlaďovania s *acquis* a ratifikácia medzinárodných dohovorov na ochranu životného prostredia. Je potrebné vyvinúť ďalšie významné úsilie na vykonávanie vnútroštátnych právnych predpisov, predovšetkým v oblasti hospodárenia s vodou, kontroly priemyslového

znečisťovania, riadenia rizík, ochrany prírody a kvality ovzdušia. Posilnenie správnej kapacity by malo zostať prioritou. V oblasti *zmeny klímy* sa dosiahol len skromný pokrok. Je potrebné značné úsilie na zvyšovanie povedomia o príležitostiach a výzvach súvisiacich s opatreniami v oblasti klímy, a na stanovenie strategickejšieho prístupu, zosúladovanie s *acquis* EÚ v oblasti klímy a jeho vykonávanie, ako aj posilnenie správnej kapacity a medziinštitucionálnej spolupráce. Celkovo možno konštatovať, že Srbsko začalo plniť svoje priority v týchto oblastiach.

K určitému pokroku došlo v oblasti *ochrany spotrebiteľa a ochrany zdravia*, kde prípravy mierne pokročili. Je potrebné zamerať sa na vykonávanie existujúceho právneho rámca a na ďalšie zosúladovanie právnych predpisov s *acquis*. Je nutné posilniť medziinštitucionálnu koordináciu medzi príslušnými aktérmi a správnymi kapacitami v oblasti verejného zdravia aj ochrany spotrebiteľa.

Srbsko dosiahlo značný pokrok v oblasti *colnej únie*, a to vďaka prijatiu nových zákonov a trvalému úsiliu o zlepšenie správnej kapacity, predovšetkým v súvislosti s auditom a kontrolami po prepustení tovaru. Srbsko musí takisto zabezpečiť riadne uplatňovanie *acquis* EÚ na administratívnej hranici s Kosovom. Je potrebné vykonávať colné právne predpisy v oblasti bezpečnosti a obnoviť alebo modernizovať systém spracovávania colných vyhlásení. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti colnej únie pokračujú dobre.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *vonkajších vzťahov*, kde prípravy mierne pokročili. S cieľom pristúpiť k WTO je stále potrebné dokončiť dvojstranné rokovania. V oblasti zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky Srbsko výrazne zlepšilo svoje zosúladovanie s vyhláseniami EÚ v oblasti SZBP a dokázalo, že je aj naďalej odhodlané angažovať sa v civilných a vojenských operáciách EÚ na riešenie kríz. Prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *finančnej kontroly*, predovšetkým pokiaľ ide o externý audit. Je potrebné vyvinúť značné úsilie na vytvorenie finančného riadenia a kontroly verejného sektoru, ktoré budú založené na zásade zodpovednosti za riadenie. V súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami* sa nedosiahol žiadny pokrok. V náležitom čase bude potrebné vypracovať potrebnú administratívnu infraštruktúru, ako aj koordinačné, organizačné a procedurálne prepojenia medzi rôznymi inštitúciami, ktoré sú zapojené do systému vlastných zdrojov. Celkovo sa prípravy v týchto oblastiach nachádzajú len v počiatočnom štádiu.

Albánsko

Politická dohoda z novembra 2011 medzi vládnuou väčšinou a opozíciou ukončila patovú politickú situáciu, ktorá vznikla po parlamentných voľbách v roku 2009. Cieľom tejto dohody bolo riešiť volebnú a parlamentnú reformu a vytvoriť politickú atmosféru pre spoločné úsilie o reformu v iných oblastiach. V dôsledku toho sa výrazne zlepšili politický dialóg a spolupráca, čo umožnilo pokrok v kľúčových oblastiach reforiem vrátane volebnej reformy. Prezidentské voľby prebehli v súlade s ústavou, ale politický proces, ktorý ich obklopoval, nenadviazal na pozitívny dialóg medzi stranami, ktorý začal v novembri. Napriek určitej agresívnej rétorike medzi vládou a opozíciou sa politická dohoda naďalej vykonávala. Celkovo možno konštatovať, že Albánsko dosiahlo značný pokrok v plnení **politických kritérií** pre členstvo v EÚ a v uskutočňovaní niekoľkých reforiem, ktoré odrážajú kľúčové priority obsiahnuté v stanovisku Komisie z roku 2010³. Značný pokrok vedúci k splneniu

³ Kľúčové priority sa vzťahujú na tieto oblasti: riadne fungovanie parlamentu, prijímanie zákonov kvalifikovanou väčšinou, menovacie konania a menovanie do kľúčových inštitúcií, volebná reforma, organizácia volieb, reforma verejnej správy, právny štát a reforma súdnictva, boj proti korupcii, boj proti organizovanej trestnej činnosti, majetkové otázky, upevnenie ľudských práv a uskutočnenie

štyroch príslušných kľúčových priorít sa zaznamenal v kľúčových oblastiach politickej reformy, ako sú riadne fungovanie parlamentu, prijatie zákonov, ktoré si vyžadujú kvalifikovanú väčšinu, vymenovanie ombudsmana a zaistenie, aby osoby navrhnuté na vymenovanie do funkcie na Ústavnom súde a Najvyššom súde boli v parlamente riadne vypočuté a riadne sa o nich hlasovalo, ako aj úprava legislatívneho rámca pre voľby. Albánsko je na dobrej ceste k splneniu dvoch kľúčových priorít, ktoré sa týkajú reformy verejnej správy a zlepšenia zaobchádzania so zadržanými osobami.

Pokiaľ ide o zostávajúci šesť priorít, k miernemu pokroku došlo v súvislosti s reformou súdnictva a boja proti korupcii napríklad prostredníctvom reformy systému imunity úradníkov a sudcov a prijatím zákona o správnych súdoch, a k nerovnomernému pokroku došlo v súvislosti s presadzovaním antidiskriminačných politík vrátane ochrany menšín a zlepšenia životných podmienok rómskej komunity. Súčasťou pokroku týkajúceho sa boja proti organizovanej trestnej činnosti a takisto reformy vlastníctva a práv žien boli niektoré významné kroky. Ide predovšetkým o zvýšenie počtu zhabaní majetku získaného trestnou činnosťou, prijatie súhrnnej stratégie reformy vlastníctva a zmeny a doplnenia trestného zákona, ktorými sa sprísňujú sankcie za domáce násilie.

Vo všetkých oblastiach, na ktoré sa vzťahujú kľúčové priority a ktoré ešte neboli úplne splnené, bude potrebné vyvinúť dodatočné úsilie s cieľom zabezpečiť udržateľné plnenie už prijatých záväzkov a dosiahnutie hmatateľných výsledkov, predovšetkým v kontexte implementácie. Albánsko by sa v záujme udržania súčasného tempa reforiem a konsolidácie doteraz dosiahnutých výsledkov malo zamerať na konsenzuálne prijatie revidovaného rokovacieho poriadku parlamentu a zmien a doplnení zákonov o Najvyššom súde a štátnej službe. Zaistenie udržateľnosti politického dialógu má zásadný význam z hľadiska fungovania demokratických inštitúcií a smerovania Albánska do EÚ. Pokiaľ ide o *demokraciu a právny štát*, kvalitnejší politický dialóg v parlamente a konštruktívnejšia atmosféra počas zasadnutí výborov a plenárnych zasadnutí umožnili značný pokrok v mnohých oblastiach, a to aj napriek určitému krátkemu obdobiu s konfrontačne politickou rétorikou a dočasným spomalením reforiem

Fungovanie *parlamentu* a politický dialóg sa značne zlepšili vďaka politickej dohode z novembra 2011. To umožnilo dosiahnutie významného pokroku prostredníctvom prijatia všetkých chýbajúcich zákonov, ktoré si vyžadujú kvalifikovanú väčšinu, vymenovanie ombudsmana na základe konsenzu, vypočutie a hlasovanie o návrhu prezidenta na vymenovanie sudcu Najvyššieho súdu a prijatie zmien a doplnení volebného zákona (vo všetkých uvedených prípadoch ide o kľúčové priority obsiahnuté v stanovisku). V súčasnosti má zásadný význam prijatie revidovaného rokovacieho poriadku parlamentu. Dňa 11. júna 2012 bol vo štvrtom kole volieb zvolený nový prezident, a to iba pomocou hlasov vládnucej väčšiny. Aj keď táto prezidentská voľba bola v súlade s ústavou, nespĺnila všetky očakávania z hľadiska inkluzívnosti a uškodila procesu konsolidácie politického dialógu a spolupráce. To malo okrem iného za následok aj dočasné spomalenie reformného úsilia v kľúčových oblastiach, ktoré si vyžadujú politický konsenzus, no tento problém bol vzápätí prekonaný.

Určitý pokrok sa dosiahol, pokiaľ ide o činnosť *vlády*. To sa týka aj značného pokroku pri koordinácii procesu európskej integrácie prostredníctvom revízie akčného plánu na riešenie kľúčových priorít obsiahnutých v stanovisku, ktorá sa uskutočnila priehľadným a participatívnym spôsobom. Pokračovala dobrá spolupráca medzi opozičným predsedom parlamentného výboru pre európsku integráciu a ministrom pre európsku integráciu, pokiaľ ide o výzvy, ktorým krajina čelí v súvislosti s reformami EÚ. Prejavila sa aj spoločnou účasťou

antidiskriminačných politík, zlepšenie zaobchádzania so zadržanými a uplatnenie odporúčaní ombudsmana. Celý text o kľúčových prioritách sa uvádza v dokumente KOM(2010) 680.

na zasadnutí Rady pre stabilizáciu a pridruženie EÚ-Albánsko v máji 2012. Je potrebné ďalej zvyšovať kapacitu pre tvorbu legislatívy a zlepšovať plánovací proces pre zosúladzovanie právnych predpisov s *acquis*, predovšetkým prostredníctvom účinného vykonávania rozhodnutí rady ministrov o **Národnom pláne na vykonávanie dohody o stabilizácii a pridružení**⁴. Pokiaľ ide o miestne samosprávy, decentralizáciu právomocí štátu nesprievádzali zodpovedajúce prevody administratívnych a finančných zdrojov z centrálnej na miestnu úroveň. Existencia dvoch rôznych združení miestnych samospráv nevedie k zlepšeniu inštitucionálnych vzťahov medzi ústrednou správou a miestnymi správami v záujme úspešného a transparentného procesu decentralizácie.

Určitý pokrok sa dosiahol v reforme *verejnej správy*, ktorá je kľúčovou prioritou uvedenou v stanovisku Komisie, predovšetkým vďaka prijatiu zákonov o správnych súdoch a organizácii a fungovaní verejnej správy a takisto vďaka vymenovaniu ombudsmana. V súčasnosti má zásadný význam prijatie zmien a doplnení zákona o štátnej službe. Je potrebné posilniť vykonávanie prijatých právnych predpisov a správnych aktov. Právny a inštitucionálny rámec pre verejnú správu sa stále vyznačuje nedostatkami, ktoré je potrebné riešiť v záujme posilnenia profesionality, odpolitizovania, meritokracie, transparentnosti a zodpovednosti.

Pokiaľ ide o *súdnicstvo*, dosiahol sa iba obmedzený pokrok smerom k dovŕšeniu reformy súdnicstva, ktorá je jednou z kľúčových priorit uvedených v stanovisku Komisie. Začala sa realizovať stratégia pre reformu súdnicstva a príslušný akčný plán z marca 2012. Prijal sa zákon o správnych súdoch a zákon o národnej konferencii sudcov. Nový systém súkromných súdnych exekútorov je funkčný. Dôležité právne predpisy, ktorých cieľom je posilnenie zodpovednosti, nezávislosti a účinnosti súdnicstva, však stále čakajú na dokončenie, prijatie a vykonanie. Z tohto hľadiska je teraz zásadné prijať zmeny a doplnenia zákona o Najvyššom súde. Organizácia súdnicstva, transparentnosť, veľký počet nedoriešených prípadov, status súdnej správy, ako aj otázka rozpočtových prostriedkov naďalej vyvolávajú obavy z hľadiska účinnosti súdnicstva. Prostredníctvom dôveryhodného súdneho procesu sa musí dokončiť súdne konanie, aby sa osvetlili udalosti z 21. januára 2011. Došlo ku značnému pokroku v oblasti boja proti korupcii v súdnicstve, a to prostredníctvom obmedzenia imunity sudcov. Albánsko musí zrýchliť realizáciu stratégie reformy súdnicstva, aby bola zaistená nezávislosť, účinnosť a zodpovednosť súdnych orgánov.

Mierny pokrok sa dosiahol v oblasti politiky *boja proti korupcii*, čo je jedna z kľúčových priorit uvedených v stanovisku Komisie, predovšetkým prostredníctvom obmedzenia ústavnej imunity úradníkov na vysokej úrovni a sudcov. Podnikli sa určité snahy na zlepšenie medziinštitucionálnej spolupráce, výmeny informácií a stíhania prípadov, ktoré majú vo všeobecnosti nízku a strednú úroveň dôležitosti. Neexistencia proaktívneho prístupu a nedostatok zdrojov a vybavenia však aj naďalej vážne bráni účinnému vyšetrovaniu. Na žiadnej úrovni sa nezaznamenali zodpovedajúce výsledky v oblasti vyšetrovania, trestného stíhania a rozsudkov. Korupcia je bežná v mnohých oblastiach a je naďalej mimoriadne vážnym problémom.

Určitý pokrok sa dosiahol v *boji proti organizovanej trestnej činnosti*, čo je kľúčová priorita uvedená v stanovisku Komisie. Pokrok je potrebné zdôrazniť predovšetkým pokiaľ ide o zvýšenie počtu prípadov zhabania majetku získaného z trestnej činnosti, v súvislosti s medziinštitucionálnou spoluprácou pri vyšetrovaní finančnej trestnej činnosti, praním špinavých peňazí a bojom proti obchodovaniu s ľuďmi. Spolupráca s členskými štátmi EÚ pokračuje dobre a zriadilo sa bezpečné komunikačné spojenie na účely uľahčenia výmeny informácií s Europolom. Posudzovanie hrozieb a proaktívne vedené vyšetrovania by sa mali podporovať s cieľom dosiahnuť ďalšie výsledky v oblasti vyšetrovania, trestného stíhania a

⁴ Národný plán na vykonávanie dohody o stabilizácii a pridružení.

rozsudkov na všetkých úrovniach. Organizovaná trestná činnosť zostáva v Albánsku významným problémom.

Mierny pokrok sa dosiahol v oblasti *Ľudských práv a ochrany menšín*.

Pokrok sa zaznamenal aj na ceste k splneniu kľúčovej priority, ktorá sa týka zlepšenia zaobchádzania so zadržanými osobami a posilnenia súdnych stíhaní prípadov zlého zaobchádzania a uplatňovania odporúčaní ombudsmana. Prijali sa oparenia k zlepšeniu podmienok zadržania a posilneniu spolupráce s ombudsmanom. Stále sa objavujú prípady zlého zaobchádzania a polícia neuplatňuje riadne postupy zatknutia a väzby systematickým spôsobom. Životné podmienky vo väzeniach sú stále rôznorodé. Existujú plány na zriadenie osobitného zdravotníckeho zariadenia pre zadržované osoby, ktoré sú duševne choré, ale naďalej je potrebná dodatočná špecializovaná starostlivosť a zlepšenie zaobchádzania. Oneskorenie v súdnom konaní a zatiaľ nedostatočné zdroje probačnej služby naďalej vedú k nadmernému využívaniu vyšetrovacích väzieb.

Pokrok na ceste k splneniu kľúčovej priority, ktorá sa týka posilnenia ochrany ľudských práv, predovšetkým práv žien, detí a Rómov, a účinného vykonávania politík zameraných proti diskriminácii, bol nerovnomerný. Zmeny a doplnenia trestného zákona v otázke domáceho násillia je pozitívnym krokom. Musí sa posilniť vykonávanie politík na ochranu detí. Je potrebné prijať legislatívne opatrenie pre zdravotne postihnuté osoby a preskúmať právne predpisy z hľadiska potenciálne diskriminačných ustanovení voči lesbičkám, gayom, bisexuálom a transsexuálom (LGBT). Komisar na ochranu pred diskrimináciou pracoval na zvyšovaní povedomia, ale je potrebné vyvinúť dodatočné úsilie, aby sa prípady diskriminácie dostali pred súd a uzavreli sa. Stále existuje diskriminácia voči zraniteľným skupinám, ako sú LGBT a Rómovia. Vzťahy medzi rôznymi etnickými skupinami sú aj naďalej dobré, ale neprijali sa žiadne opatrenia, aby sa odstránili nedostatky v celkovom právnom a inštitucionálnom rámci v oblasti menšín. Vykonávanie nástrojov politiky pre začleňovanie Rómov a ich prístup k sociálnej ochrane a službám sú stále nedostatočné, čo vedie k ich marginalizácii. Politiky v oblasti ľudských práv sú do značnej miery podporované občianskou spoločnosťou a darcami. Je dôležité, aby Albánsko stanovilo priority politiky v týchto oblastiach s cieľom zabezpečiť ich udržateľnosť.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *vlastníckych práv*, predovšetkým prijatím nového zákona o registrácii nehnuteľností a prijatím transverzálnej stratégie a akčného plánu na reformu v oblasti vlastníckych práv, ktorá predstavuje zásadnú prioritu uvedenú v stanovisku Komisie. Efektívna koordinácia a monitoring budú nevyhnutné z hľadiska zaručenia vykonávania stratégie a súladu medzi platnými právnymi predpismi a budúcimi iniciatívami. Z tohto hľadiska je potrebné pokračovať v konzultácii so zúčastnenými stranami. Prvá registrácia nehnuteľností doposiaľ nebola ukončená. Nároky predchádzajúcich vlastníkov na odškodnenie a reštitúciu majetku sa vybavujú len veľmi pomaly.

Pokiaľ ide o regionálne záležitosti a medzinárodné záväzky, Albánsko naďalej hrá konštruktívnu úlohu v prispievaní ku stabilite regiónu a upevňuje pozitívne vzťahy so susednými krajinami a regionálnymi partnermi. Krajina v plnom rozsahu spolupracovala s misiou EULEX a v máji 2012 Parlament prijal osobitný zákon, ktorý umožňuje vyšetrovateľom EULEX vykonávať inšpekciu na albánskom území. V čase albánskeho predsedníctva regionálnej iniciatívy pre migráciu, azyl a utečencov (MARRI) nadobudla platnosť dohoda medzi Albánskom, Čiernou Horou a Bývalou Juhoslovanskou republikou Macedónsko s cieľom uľahčiť postupy prekračovania hraníc medzi krajinami. Štátni príslušníci týchto krajín teraz môžu v rámci uvedených krajín cestovať s biometrickými preukazmi totožnosti a vstupovať na ich územie na obdobie maximálne troch mesiacov.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, dvojstranná dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločnými pozíciami EÚ a s jej smerodajnými zásadami. Albánsko musí zaujať stanovisko zodpovedajúce stanovisku EÚ.

Albánsko sa naďalej aktívne zapájalo do iniciatív regionálnej spolupráce, medzi inými do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECp), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Krajina je predsedníckou krajinou CEFTA a Rady ministrov Rady Európy.

Albánsko si zachovalo makroekonomickú stabilitu. Rast HDP stimulovaný predovšetkým domácim dopytom sa v roku 2011 spomalil, avšak zostal v kladnej hodnote 3,1 %. Hospodárska činnosť v prvom štvrtroku roku 2012 stagnovala, okrem iného v súvislosti s prerušovanou dodávkou elektriny v dôsledku počasia. Slabé príjmy a vyššie výdavky viedli k nárastu deficitu verejných financií a v dôsledku toho aj k vyššiemu verejnemu dlhu. Štrukturálne reformy sa zdrhli z časti kvôli krehkému vnútropolitickému dialógu. Menová politika zostala zdravá a inflácia sa pohybovala v cieľovom rozpätí. Nedostatočná vymáhateľnosť zmlúv a slabý právny štát, neprimeraná infraštruktúra a úroveň ľudského kapitálu, ako aj tieňová ekonomika sú naďalej prekážkou hospodárskeho rozvoja.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Albánsko dosiahlo určitý pokrok na ceste k funkčnému trhovému hospodárstvu. Albánsko by malo byť v strednodobom horizonte schopné vyrovnáť sa s konkurenčným tlakom a trhovými silami v rámci Únie, pokiaľ zrýchli a prehĺbi štrukturálne reformy vrátane posilnenia právneho systému a obnovy fyzického a ľudského kapitálu.

Aj napriek často polarizovanému politickému prostrediu bola zachovaná široká zhoda v otázke kľúčových aspektov trhového hospodárstva. Albánske hospodárstvo ďalej rástlo, hoci pomalším tempom a napriek nevyhovujúcim hospodárskym podmienkam jeho dôležitých obchodných partnerov. Menová politika úspešne pomáhala udržať stabilnú infláciu a zakotviť inflačné očakávania. Výkonnosť trhu práce sa o niečo zlepšila. Zapojenie štátu do hospodárstva a dotácie sú stále obmedzené. Bankové odvetvie má k dispozícii dostatok kapitálu a likvidity. Určitý pokrok sa dosiahol smerom k ďalšiemu zjednodušovaniu prístupu na trh.

Rozpočtový deficit však v roku 2011 vzrástol a viedol k ďalšiemu nárastu už pomerne vysokého verejného dlhu, pri ktorom je naďalej viditeľná tendencia k zadlžovaniu v krátkodobom meradle. Sústavne vysoký deficit bežného účtu je zdrojom zraniteľnosti. Nezamestnanosť je trvalo na vysokej úrovni. Vykonávanie konkurzného konania je stále neúplné. Slabý právny štát bráni vymáhateľnosti zmlúv a nevyriešené otázky vlastníckych práv brzdia investície a všeobecne škodia podnikateľskému prostrediu. Tieňová ekonomika a slabý výber daní sú aj naďalej problémom. Vysoká a stále sa zvyšujúca miera problémových úverov v bankovom odvetví aj naďalej vyvoláva obavy. Investície do ľudského kapitálu a infraštruktúry sú stále nedostatočné. Nedostatočná diverzifikácia výroby v určitých odvetviach a vývozné trhy vystavujú hospodárstvo riziku otrasov zvonka.

Albánsko urobilo mierny pokrok pri zlepšovaní svojej **schopnosti prevziať záväzky vyplývajúce z členstva**, predovšetkým v oblasti hospodárskej súťaže, daní, štatistiky, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, vzdelávania a kultúry a colnej únie. V iných oblastiach bol pokrok obmedzený, napríklad v oblasti voľného pohybu pracovníkov, verejného obstarávania, práva duševného vlastníctva, bezpečnosti potravín, rybolovu, energetiky, životného prostredia a zmeny klímy. Vo všeobecnosti Čierna Hora naďalej bez problémov plní povinnosti vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení (DSP). Stále však je potrebné zaistiť včasné vykonávanie záväzkov, predovšetkým v oblasti práv duševného a

priemyslového vlastníctva. Okrem toho je potrebné ďalej pracovať na posilňovaní administratívnych kapacít v oblasti vykonávania a presadzovania právnych predpisov.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti normalizácie *voľného pohybu tovaru*. Je potrebné pokračovať v zosúladovaní právnych predpisov s *acquis*. Ešte stále sa nezriadil primeraný inšpektorát pre trhový dohľad. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

V oblasti *voľného pohybu pracovníkov* sa dosiahol len malý pokrok. Určité prípravy sa uskutočnili vo vzťahu k budúcemu zapojeniu sa do siete EURES a ku koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa zosúladili právne predpisy o prístupe na trh práce s *acquis*. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti príliš nepokročili. Došlo k určitému pokroku v oblasti práva *usadiť sa a slobody poskytovať služby*, predovšetkým pokiaľ ide o vzájomné uznávanie odborných kvalifikácií. Prípravy na zosúladenie právnych predpisov so smernicou o službách sú stále v počiatočnom štádiu. Albánske právne predpisy v oblasti poštových služieb stále ešte nie sú v súlade s *acquis*. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili. Pokrok sa zaznamenal v oblasti *voľného pohybu kapitálu*, pokiaľ ide o legislatívne opatrenie prostredníctvom zmeny a doplnenia trestného zákona a zákona o bankách. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, pokiaľ ide o zosúladenie zákona o platobných systémoch s *acquis*. Prípravy v oblasti voľného pohybu kapitálu mierne pokročili.

Len skromný pokrok sa dosiahol v procese zblížovania legislatívneho rámca v oblasti verejného obstarávania a koncesií s *acquis*. Rozdelenie zodpovednosti medzi všetkými orgánmi zapojené do zadávania verejného obstarávania je aj naďalej nedostatočne definované a ich správne kapacity a nezávislosť sú stále nedostatočné. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili. K určitému pokroku došlo v oblasti práva obchodných spoločností, kde prípravy mierne pokročili. Albánsko schválilo zásady správy a riadenia podnikov, ktoré ďalej zblížujú jeho právne predpisy s *acquis*. Je potrebné ďalej zosúladovať právne predpisy týkajúce sa požiadaviek na predkladanie správ a dokumentácie pre fúzie a rozdelenie podnikov a podnikové účtovníctvo a audit. Určitý obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *práva duševného vlastníctva*, ale prípravy pokročili len nepatrne. Podstatné nedostatky pretrvávajú, pokiaľ ide o účinné presadzovanie práv duševného a priemyslového vlastníctva, ktoré majú vplyv na záväzky Albánska v rámci dohody o stabilizácii a pridružení. Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti hospodárskej súťaže. Zosúladovanie právnych predpisov s *acquis* v oblasti antitrustových právnych predpisov a kontroly fúzií pokročilo a boli prijaté regionálne mapy štátnej pomoci. Správna kapacita a prevádzková nezávislosť orgánov štátnej pomoci a hospodárskej súťaže musia byť primerane chránené. Prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *finančných služieb*, kde prípravy mierne pokročili. Právne predpisy v oblasti bankovníctva boli ďalej zosúladené s *acquis* a investičný trh sa ďalej rozvinul. Je potrebné vyvinúť dodatočné úsilie v oblasti poisťovníctva, zamestnaneckého penzijného poistenia, infraštruktúry finančného trhu, služieb na trhu s cennými papiermi a investičných služieb. Správna kapacita v bankovníctve a nebankovom sektore je stále nedostatočná. V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* došlo ku skromnému pokroku a prípravy nijako výrazne nepokročili. Aj keď bolo prijatých mnoho regulačných opatrení v prospech hospodárskej súťaže v oblasti elektronických komunikácií, pretrvávajú obavy v súvislosti s celkovou reformou, liberalizáciou odvetvia, právnou neistotou a kapacitou a nezávislosťou regulačného orgánu v oblasti telekomunikácií. Prijatie zákona o audiovizuálnych mediálnych službách sa ďalej oneskorilo. Napriek určitému pokroku v oblasti nezávislosti médií stále pretrvávajú obavy, predovšetkým pokiaľ ide o nezávislosť regulačného orgánu. Musí sa zabezpečiť účinné vykonávanie stratégie prechodu na digitálne vysielanie.

Pokrok bol nerovnomerný pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*, predovšetkým pokiaľ ide o zriaďovanie orgánov pre rozvoj vidieka. Je potrebné vyvinúť úsilie, pokiaľ ide o budovanie kapacít v oblasti rozvoja vidieka, zriadenie pozemkového katastra a rozvoj stratégií v poľnohospodárstve a využitie pôdy. Celkovo možno konštatovať, že Albánsko v tejto oblasti začalo plniť svoje priority. Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytosanitárnej politiky*. Je potrebné zlepšiť definíciu právomoci, zodpovednosti a komunikácie v súvislosti s riadením rizík, evidencie presunov zvierat, tlmenia nákaz zvierat a modernizácie potravinárskych a krmivárskych podnikov. Prípravy v týchto oblastiach zostávajú v počiatočnom štádiu. Len skromný pokrok sa dosiahol v oblasti *rybného hospodárstva*, kde prípravy príliš nepokročili. Je stále potrebné posilniť zdroje a technické kapacity na sledovanie a kontrolu príslušných útvarov a dohľad nad nimi vrátane Medzinárodného námorného operačného strediska. Rozdelenie úloh, pokiaľ ide o podávanie správ a komunikáciu medzi riaditeľstvami na ministerstve životného prostredia a správou lesov a vôd, nie je dostatočne definované.

Len skromný pokrok sa dosiahol v oblasti *dopravnej politiky*, predovšetkým pokiaľ ide o kabotáž v odvetví námornej dopravy. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* a účinnom vykonávaní právnych predpisov. Správne a technické kapacity sú aj naďalej nedostatočné v jednotlivých odvetviach dopravy, predovšetkým v prípade bezpečnosti leteckej a cestnej dopravy. Údržba železničnej infraštruktúry vyvoláva pochybnosti a potrebuje viac prostriedkov. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *energetiky*. Nedostatočná diverzifikácia bráni zabezpečeniu dodávok elektriny. Na zabezpečenie životaschopnosti odvetví je potrebné ďalšie reformné úsilie na trhu s energiou. Je potrebné ďalej posilniť správnu kapacitu a nezávislosť energetického regulačného úradu. Celkovo prípravy v oblasti dopravy a energetiky výrazne nepokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* v oblasti nepriamych daní, ako aj pri posilňovaní kapacity daňovej správy z hľadiska vyšetrovania a interného auditu. Ďalšie úsilie je potrebné vyvinúť v oblasti priamych daní, výberu daní, vracania DPH a informačných systémov. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili. Albánsko nedosiahlo pokrok pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* v oblasti *hospodárskej a menovej politiky*; prípravy v tejto oblasti nie sú ešte dostatočné. Skromný pokrok sa dosiahol v príprave dokumentu o hospodárskej politike. Neexistujú dostatočné kapacity pre tvorbu politik. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *štatistiky*. INSTAT uskutočnil sčítanie ľudu, domov a bytov v októbri 2011. Odvetvové štatistiky si vyžadujú podstatné zlepšenie a pre nadchádzajúce poľnohospodárske sčítanie musia byť zaistené dostatočné zdroje. Musí sa zabezpečiť nezávislosť a správna kapacita INSTATu. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti štatistiky mierne pokročili.

V oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti* došlo ku skromnému pokroku a prípravy nijako výrazne nepokročili. Trh práce je stále ovplyvnený vysokou mierou neformálnosti, nízkou účasťou žien a relatívne vysokou mierou nezamestnanosti mladých ľudí. Sociálne začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím a rómskej menšiny je stále nedostatočné. Je potrebné riešiť udržateľnosť financovania, aby sa zaistilo úspešné vykonávanie reforiem sociálnej pomoci a ochrany. Vykonávanie politik v tejto oblasti je aj naďalej problematické. Pokrok sa dosiahol v oblasti *politiky podnikania a priemyselnej politiky*, kde prípravy mierne pokročili. Prijali sa niektoré opatrenia s cieľom uľahčiť prístup malých a stredných podnikov k financovaniu a k zlepšeniu regulačného rámca pre podnikanie. Postupy pre opustenie trhu sú naďalej pomalé.

Určitý pokrok sa dosiahol aj v oblasti *transeurópskych sietí*. Odvetvie železničnej dopravy je aj naďalej nedostatočne rozvinuté a je doň potrebné vložiť značné investície, aby sa udržala a

modernizovala celková dopravná infraštruktúra. Pokiaľ ide o energetické siete, je potrebné ďalšie úsilie s cieľom úplne prepojiť elektrické vedenie so susednými krajinami a začať rozvoj stratégie pre zavedenie zemného plynu. Celkovo prípravy príliš nepokročili. Pokrok sa zaznamenal v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*, kde sú prípravy stále v počiatočnom štádiu. Je potrebné vynaložiť značné úsilie na zriadenie nevyhnutnej inštitucionálnej a správnej kapacity na ústrednej a miestnej úrovni a rozvinutie súboru prepracovaných a kvalitných projektov.

K určitému pokroku došlo pri vykonávaní politík v oblasti súdnictva a základných práv, predovšetkým prostredníctvom úsilia s cieľom riešiť kľúčové priority stanovené v stanovisku Komisie. Značné nedostatky, pokiaľ ide o legislatívny rámec, ale pretrvávajú predovšetkým v reforme súdnictva. Jednotné uplatňovanie legislatívnych a politických nástrojov stále predstavuje problém vo všetkých oblastiach patriacich do tejto kapitoly. Zosúladenie právnych predpisov Albánska s európskymi normami a *acquis* v oblasti súdnictva a základných práv je v rannom štádiu.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*, hlavne v oblasti správy hraníc, medzinárodnej spolupráce a boja proti organizovanej trestnej činnosti. Je potrebné zvýšiť úsilie pri koordinácii medzi orgánmi presadzovania práva a pri dosahovaní uspokojivých výsledkov vo vyšetrovaniach, stíhaniach a rozsudkoch. Celkovo prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre.

Len skromný pokrok sa dosiahol oblasti *vedy a výskumu*, kde prípravy príliš nepokročili. Je potrebné ďalšie úsilie na posilnenie výskumnej a inovačnej kapacity na vnútroštátnej úrovni a zvýšenie konkurencieschopnosti krajiny. Úroveň investícií do výskumu je stále veľmi nízka a rozvíjanie ľudského kapitálu si vyžaduje viac úsilia.

K značnému pokroku došlo v oblasti *vzdelávania a kultúry*, a to v zmysle zosúladovania s európskymi normami, predovšetkým v oblasti vysokoškolského vzdelávania a rozvoja odborného vzdelávania a prípravy. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zlepšenie transparentnosti súkromných vysokých škôl. V roku 2012 sa Albánsko začalo zúčastňovať programu Kultúra. Celkovo prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* v oblasti *životného prostredia*, ale len veľmi skromný pokrok sa zaznamenal v oblasti *zmeny klímy*. Ďalšie úsilie je naliehavo potrebné pri zosúladovaní, vykonávaní a vymáhaní právnych predpisov. Zvyšovanie povedomia verejnosti a konzultácie o legislatívnych iniciatívach alebo verejných investíciách sú aj naďalej nedostatočné. V týchto odvetviach sú potrebné väčšie politické rozhodnutie a koordinované opatrenia. Je potrebné uskutočniť podstatné investície, zatiaľ čo súčasné pridelené zdroje sú obmedzené. Oblasť životného prostredia musí byť lepšie začlenená do ostatných oblastí politiky, ako sú doprava a energetika. Čo sa týka zmeny klímy, je potrebné značné úsilie pre zvyšovanie povedomia, stanovenia strategickjšieho prístupu, zosúladovania s *acquis* a jeho vykonávanie, ako aj posilnenie správnej kapacity a medziinštitucionálnej spolupráce. Prípravy v oblasti životného prostredia sú stále v rannej fáze, pričom prípravy v oblasti zmeny klímy sú naďalej v rannom štádiu.

K určitému pokroku došlo v oblasti ochrany *spotrebiteľa a zdravia*. Vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov zostáva nedostatočné. Ešte stále sa nezriadil primeraný systém pre trhovú dohľad. Nízke povedomie pracovníkov aj verejnosti o systéme ochrany zdravia bráni jeho transparentnosti a presadzovaniu. Odvetvie zdravotníctva je aj naďalej podfinancované. Prípravy v týchto oblastiach príliš nepokročili. Pokrok sa dosiahol v zosúladovaní právnych predpisov v oblasti *colnej únie*, kde prípravy mierne pokročili. Nedostatky pretrvávajú, pokiaľ ide o celkovú správnu a prevádzkovú kapacitu vrátane

zlučiteľnosti systémov informačných technológií s požiadavkami EÚ. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, pokiaľ ide o určovanie colnej hodnoty a uľahčenie obchodu.

Mierny pokrok sa aj naďalej dosahoval v oblasti *vonkajších vzťahov*. Albánsko pokračovalo v dobrej spolupráci v rámci WTO a CEFTA. Stále je potrebné zlepšiť správnu kapacitu orgánov, ktoré sa zaoberajú obchodnou politikou. V oblasti *zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky* sa krajina naďalej zbližovala s postojmi EÚ v spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike a preukázala politické odhodlanie k zapojeniu sa do civilných a vojenských operácií a operácií krízového riadenia. Doposiaľ sa nedokončil elektronický register zbraní a streliva pod správou štátnej polície. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre.

Len skromný pokrok sa dosiahol v oblasti *finančnej kontroly*, kde prípravy ešte príliš nepokročili. Nedostatky pretrvávajú, pokiaľ ide o uplatňovanie právneho rámca pre vnútornú kontrolu verejných financií a zásadu zodpovednosti za riadenie. Externé audity sa musia zlepšiť a uviesť do súladu so štandardmi INTOSAI.

V oblasti *finančných a rozpočtových ustanovení* nedošlo k žiadnemu konkrétnemu pokroku. Bude nutné včas ustanoviť štruktúry pre riadnu koordináciu a zaviesť vykonávacie pravidlá pre správu systému vlastných zdrojov. Celkovo sú prípravy v tejto oblasti v počiatočnom štádiu.◀◀

Bosna a Hercegovina

Dokončilo sa zriadenie výkonných a zákonodarných orgánov a po šesťnásť mesiacov trvajúcej patovej politickej situácii, ktorá nastala po parlamentných voľbách v októbri 2010, došlo k dohode o zostavení vlády na celoštátnej úrovni. Vytvorenie novej Rady ministrov a prijatie dvoch kľúčových právnych predpisov súvisiacich s EÚ najprv zaznamenali posun priorít k integrácii do EÚ. Udržať tento smer sa však nepodarilo. Vzniknutý politický konsenzus sa vytratil a pokrok v európskej agende sa zastavil. Začal proces preskupovania orgánov štátu, federácie a kantónov, ale zostáva zablokovaný kvôli politickým sporom a právnym problémom. Stále chýba spoločná vízia politických predstaviteľov o celkovom smerovaní a budúcnosti krajiny a jej inštitucionálnom usporiadaní, ktoré by krajine zabezpečili kvalitatívny posun vpred na ceste do EÚ.

V nadväznosti na oddelenie mandátu osobitného zástupcu Európskej únie (EUSR) od Úradu vysokého zástupcu sa posilnila hlavná úloha vedúceho delegácie EÚ/osobitného zástupcu EÚ v Bosne a Hercegovine v mnohých otázkach, kde pomáha orgánom v plnení cieľov agendy EÚ v kľúčových oblastiach.

Pri plnení **politických kritérií** Bosna a Hercegovina celkovo pokročila len veľmi obmedzene. V júni sa v Bruseli začal dialóg na vysokej úrovni o procese pristúpenia (HLDAP) so zástupcami orgánov a politických strán Bosny a Hercegoviny s cieľom vysvetliť požiadavky súvisiace s pristúpením k EÚ. Účastníci sa dohodli na vnútroštátnom pláne pre integráciu do EÚ s cieľom umožniť nadobudnutie platnosti dohody o stabilizácii a pridružení a predložiť vierohodnú žiadosť o členstvo v súlade s príslušnými závermi Rady. Prvý medzník v rámci júnového plánu, ktorý predpokladal predloženie schváleného návrhu na dosiahnutie súladu s rozsudkom Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sejdić-Finci, nebol splnený. Je potrebné prednostne riešiť nutnosť účinného koordinačného mechanizmu medzi jednotlivými úrovňami správy pre transpozíciu, vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov EÚ tak, aby krajina mohla hovoriť o otázkach EÚ jedným hlasom a efektívne využívať predstupovú pomoc EÚ.

Pokiaľ ide o *demokraciu a právny štát*, po parlamentných voľbách z októbra 2010 bola vo februári zostavená vláda na celoštátnej úrovni. V júni začal proces preskupovania orgánov na celoštátnej a federatívnej úrovni, ale výsledok tohto procesu zostáva nejasný kvôli politickým sporom a prebiehajúcim právnym problémom. Posilnenie funkčnosti a mechanizmov koordinácie medzi orgánmi zostáva problémom, ktorý je potrebné prednostne riešiť. Harmonizácia ústavy s Európskym dohovorom o ľudských právach zostáva nedokončená. Návrh zmeny ústavy na základe politického konsenzu v záujme zaistenia súladu s Európskym dohovorom o ľudských právach (rozsudok vo veci Sejdić-Finci) sa ešte musí predložiť parlamentnému zhromaždeniu.

Parlamentné zhromaždenie dosiahlo určitý pokrok v prijímaní právnych predpisov súvisiacich s EÚ, predovšetkým prijatím zákona o štátnej pomoci a zákona týkajúceho sa sčítania ľudu, domov a bytov. Je aj naďalej potrebné prednostne riešiť zriadenie Rady pre štátnu pomoc, dosiahnutie súladu so zásadami EÚ, pokiaľ ide o verejné podniky, a vytvorenie komplexného prehľadu o štátnej pomoci s cieľom dodržiavať záväzky vyplývajúce z DSP/DD. Oneskorenia v procese zostavenia vlády a prebiehajúceho preskupovania orgánov štátnej správy na všetkých úrovniach negatívne ovplyvnili účinnosť legislatívnej činnosti. Spolupráca medzi parlamentmi jednotlivých entít, parlamentným zhromaždením na celoštátnej úrovni a štátnou radou ministrov o otázkach súvisiacich s EÚ sa musí zlepšiť.

Len skromný pokrok sa dosiahol v zlepšovaní funkčnosti a účinnosti všetkých úrovní *vlády*, čo je oblasť, ktorú stále negatívne ovplyvňuje neucelená a nekoordinovaná tvorba politik. Rozpočet na celoštátnej úrovni rok 2012 bol prijatý v máji a po ňom nasledoval rozpad vládnucej koalície. Formulácia zahraničnej politiky je v niektorých otázkach naďalej predmetom rôznych postojov v rámci predsedníctva Bosny a Hercegoviny.

Skromný pokrok sa dosiahol v oblasti reformy *verejnej správy*. Akčný plán v rámci stratégie pre reformu verejnej správy bol revidovaný a v priebehu nasledujúcich piatich rokov bude rámcom pre reformu. Koordinácia medzi rôznymi správami na všetkých úrovniach je stále nedostatočná a procesu reformy verejnej správy chýba potrebná politická podpora. Musí sa riešiť otázka finančnej udržateľnosti verejnej správy na všetkých úrovniach. Ombudsman na štátnej úrovni existuje, avšak zníženie finančných prostriedkov na jeho činnosť malo negatívny dopad na jeho efektívnosť. Roztrieštenosť a politizácia naďalej sťažujú vytvorenie profesionálnej, zodpovednej, transparentnej a efektívnej verejnej služby založenej na výsledkoch a schopnostiach.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti reformy *súdництва*. Konštruktívny postoj k potrebe komplexnej reformy vykryštalizoval v rámci štruktúrovaného dialógu v oblasti práva, na základe domácej iniciatívy, a to vrátane uplatňovania stratégie pre reformu súdництва a národnej stratégie pre vyšetřovanie vojnových zločinov. Zaviedli sa ďalšie opatrenia na zníženie počtu nevyriešených prípadov, predovšetkým v prípadoch faktúr za domové služby a energie, ale celkovo je počet nevyriešených prípadov vrátane vojnových zločinov stále veľmi vysoký. Harmonizované uplatňovanie trestného práva v celej krajine, ako aj roztrieštenosť rozpočtov a organizácie súdництва sú otázky, ktoré je potrebné riešiť.

Bosna a Hercegovina dosiahla obmedzený pokrok v boji proti *korupcii*, ktorá je stále vážnym problémom a je prítomná v mnohých oblastiach vo verejnom a súkromnom sektore. Právny rámec existuje, avšak politická vôľa zaoberať sa touto otázkou a zlepšovať inštitucionálne kapacity je stále nedostatočná. Uplatňovanie stratégie a akčného plánu sa musí zintenzívniť. Prijal sa súbor pravidiel protikorupčného úradu, avšak nie je úplne funkčný. Prejednávanie prípadov korupcie na súdoch prebieha pomaly a iba obmedzený počet prípadov korupcie na vysokých miestach sa skončil stíhaním. Zdrojom obáv zostáva nedostatočné uplatňovanie právnych predpisov a problémy pri koordinácii medzi entitami. Bosna a Hercegovina sa musí

viac politicky angažovať v tejto oblasti a postupovať rozhodnejšie proti korupcii. Došlo len ku skromnému pokroku v *boji proti organizovanej trestnej činnosti*. Bosna a Hercegovina je aj naďalej krajinou pôvodu zbraní a streliva pre zločinecké skupiny v EÚ. Organizovaná trestná činnosť je ďalej napojená na tranzit drog na medzinárodných prepravných trasách.

Ľudské práva a ochrana menšín sa vo všeobecnosti dodržiavajú. Bosna a Hercegovina ratifikovala najdôležitejšie dohovory o ľudských právach, ale ich uplatňovanie je stále nerovnomerné.

Občianske a politické práva sa vo všeobecnosti dodržiavajú. Určitý pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní podmienok vo väzniciach. Nové psychiatrické zariadenie v Sokolaci stále nie je funkčné. Stále zostáva uskutočniť komplexnú reformu väzenského systému. Stále sa neprijal rámcový zákon o bezplatnej právnej pomoci. Určitý pokrok sa dosiahol, pokiaľ ide o prístup k spravodlivosti, ale právny a inštitucionálny rámec v krajine zostáva roztrieštený. Ústava štátu aj ústavy entít zaručujú slobodu prejavu, slobodu zhromažďovania a slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Rada pre tlač naďalej spolupracovala so súdnymi orgánmi a združeniami novinárov s cieľom zlepšiť kvalitu podávania správ a zvyšovanie informovanosti občanov o ich zákonných právach. Naďalej sa objavovali prípady zastrasovania a vyhrážania sa novinárom a redaktorom. Politický tlak na médiá a polarizácia médií na základe politického a etnického princípu sú aj naďalej problémom. Zintenzívnili sa pokusy o oslabenie nezávislosti regulačného orgánu v oblasti komunikácií a prevádzkovateľov verejnoprávneho vysielania. Stále nedošlo k menovaniu generálneho riaditeľa a členov správnej rady regulačného orgánu v oblasti komunikácií. Pokiaľ ide o občiansku spoločnosť, je potrebné zlepšiť mechanizmy spolupráce na všetkých úrovniach a transparentnosť pridelovania finančných prostriedkov. Medzinárodné stretnutie pre mier, do ktorého sa zapojili hlavní náboženský vodcovia, sa uskutočnilo v septembri v Sarajeve.

Hospodárske a sociálne práva sa vo všeobecnosti dodržiavajú. Určitý pokrok sa dosiahol v boji proti násiliu páchanému na ženách a v oblasti starostlivosti o deti predškolského veku. Vykonávanie práv žien a detí zostáva nerovnomerné. Len skromný pokrok sa dosiahol v súvislosti so zvýšením miery sociálnej inklúzie v školách. Faktická separácia a diskriminácia na etnickom základe na niektorých štátnych školách zostáva naďalej dôvodom k obavám. Vzdelávacie systémy, ktoré sú rozdelené na etnickom základe, sú prekážkou dosiahnutia udržateľných výsledkov. Na celoštátnej úrovni sa prijal antidiskriminačný zákon, ale dosiahol sa len skromný pokrok, pokiaľ ide o jeho účinné vykonávanie. Diskriminácia lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov je aj naďalej veľmi rozšírená. Systém sociálnych dávok je založený na štatúte občanov, nie na ich potrebách, čo negatívne vplyva na situáciu zraniteľných skupín obyvateľstva vrátane osôb so zdravotným postihnutím. Neuznávanie sociálnych partnerov na celoštátnej úrovni a roztrieštenosť legislatívneho rámca aj naďalej brzdia sociálny dialóg a uplatňovanie pracovných práv.

Dozrievanie práv a ochrana menšín⁵ a kultúrne práva sú vo všeobecnosti zabezpečené. Vplyv národných rád menšín na tvorbu politiky zostal obmedzený, čo je čiastočne spôsobené nedostatočnou politickou a finančnou podporou. Určitý pokrok sa dosiahol pri uplatňovaní akčného plánu pre bývanie rómskeho etnika. Je potrebné zintenzívniť úsilie na zabezpečenie účinného uplatňovania akčných plánov pre zdravie, zamestnanie a vzdelávanie a zlepšiť zdroje, udržateľnosť a uplatňovanie týchto akčných plánov. Mnoho rómskych detí nie je zapísaných do matriky, a preto sa nemôže zapísať do škôl, a ani nemá žiadne zdravotné poistenie. Rómska menšina však stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a

⁵ Podľa zákona o ochrane práv osôb patriacich k národnostným menšinám existuje v Bosne a Hercegovine 17 národnostných menšín. Tri konštitutívne národy – Bosniaci, Chorváti a Srbi – nepredstavujú národnostné menšiny.

diskriminácii. Pokiaľ ide o utečencov a vnútorne presídlené osoby, určitý pokrok sa dosiahol v oblasti bývania v zmysle vykonávania revidovanej stratégie týkajúcej sa prílohy 7 daytonskej/parížskej mierovej dohody. Diskriminácia v otázke prístupu k zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti a dôchodkovým právam je aj naďalej prekážkou trvalého návratu ľudí a ich miestnej integrácie. Transparentné postupy pridelovania finančných prostriedkov na základe potrieb s cieľom podporiť návrat neboli ešte v plnej miere zavedené.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, pokračovalo sa v uplatňovaní daytonskej/parížskej mierovej dohody. Spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) je vo väčšine oblastí dostatočná.

Pokračovalo sa v spolupráci medzi súdmi a prokurátormi z Bosny a Hercegoviny, Chorvátska a Srbska. Vykonávanie dvojstranných dohôd o vzájomnom uznávaní a vykonávaní súdnych rozhodnutí v trestných veciach pokračuje. Stíhanie vojnových zločinov však aj naďalej marili právne prekážky pre vydávanie osôb, ktoré sú obsiahnuté v trestnom zákone. Stále nedošlo k finalizácii protokolu o zdieľaní informácií a dôkazov v prípadoch vojenských zločinov medzi štátnym zastupiteľstvom Bosny a Hercegoviny a štátnym zastupiteľstvom pre vojenské zločiny v Srbsku.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, dvojstranná dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločnými pozíciami EÚ a s jej smerodajnými zásadami. Je potrebné, aby Albánsko svoje stanovisko zosúladiť so stanoviskom EÚ.

K zásadnému pokroku došlo v súvislosti s procesom vyplývajúcim zo Sarajevského vyhlásenia. Bosna a Hercegovina, Chorvátsko, Čierna hora a Srbsko naďalej spolupracujú pri hľadaní udržateľných riešení pre utečencov, ktorí boli presídlení v dôsledku ozbrojených konfliktov z 90-tych rokov 20. storočia. Štyri krajiny podpísali ministerské vyhlásenie a dohodli sa na regionálnom programe v oblasti bývania, ktorý pomáha 27 000 domácnostiam a 74 000 jednotlivcov. Na medzinárodnej konferencii darcov konanej v Sarajeve v apríli sa na podporu tohto programu prisľúbilo približne 265 miliónov EUR. Je potrebné naďalej spolupracovať na všetkých neuzavretých otázkach v tomto procese.

Bosna a Hercegovina sa naďalej aktívne zapájala do iniciatív v oblasti regionálnej spolupráce, medzi inými do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Vzťahy Bosny a Hercegoviny so susedmi sa ďalej rozvíjajú, ale ešte zostáva úplne doriešiť otázky hraníc a majetku. Uskutočnilo sa niekoľko stretnutí s cieľom riešiť dosah pristúpenia Chorvátska k EÚ v júli 2013 na dvojstranné vzťahy. V tejto súvislosti sa diskusie ďalej zameriavali na zostávajúce otázky v oblasti správy hraníc, ale dosiahol sa v nich len obmedzený pokrok. Dohoda o voľnom tranzite cez prístav Ploče v Chorvátsku a koridor Neum v Bosne a Hercegovine a dohody o malom pohraničnom styku by sa mali uviesť do súladu s aquis EÚ. So zreteľom na pristúpenie Chorvátska je nutné urgentne riešiť otázky, ktoré súvisia s hranicami, obchodom a tranzitom.

Hospodárstvo Bosny a Hercegoviny v roku 2011 rástlo o 1,3 %, k čomu prispelo oživenie domáceho dopytu a – v menšej miere – stále rastúci vonkajší dopyt. Proces oživenia sa na začiatku roka 2012 zvrátil v dôsledku zhoršenia hospodárskeho prostredia. Nezamestnanosť zostala veľmi vysoká. V dôsledku zvýšených príjmov a čiastočného obmedzenia výdavkov došlo k určitej fiškálnej konsolidácii. Kvalita verejných financií sa však držala na nízkej úrovni a fiškálna udržateľnosť bola ťažko narušená zdĺhavým procesom prijímania štátneho rozpočtu a strednodobej fiškálnej stratégie. Oslabený konsenzus o zásadných aspektoch hospodárskej a fiškálnej politiky mal negatívny dopad na reformy na úrovni jednotlivých krajín. Nový dvojročný pohotovostný úver MMF má v súlade s príslušnou dohodou podporiť

úsilie krajiny čeliť negatívnym vplyvom zhoršujúceho sa vonkajšieho prostredia a zvládnuť zraniteľné miesta vonkajšej a vnútornej povahy.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Bosna a Hercegovina dosiahla len malý pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Aby bola krajina v dlhodobom horizonte schopná čeliť konkurenčnému tlaku a trhovým silám pôsobiacim v Únii, je potrebné s odhodlaním vyvinúť ďalšie značné úsilie v oblasti reforiem.

Podarilo sa udržať finančnú a menovú stabilitu a miernu infláciu. Režim riadenia menového kurzu aj naďalej požíval vysokú mieru dôveryhodnosti. Pokračoval rast úverov – aj keď došlo k jeho medznému zníženiu –, čo umožnilo oživenie domáceho dopytu. Obchodná činnosť ďalej rástla a úroveň obchodnej integrácie s EÚ zostáva na vysokej úrovni. Pokiaľ ide o podnikateľské prostredie, možno pozorovať mierne zlepšenie, najmä v oblasti zrýchlenej registrácie podnikateľských subjektov.

Avšak oneskorenie prijímania štátneho rozpočtu v rokoch 2011 a 2012 a globálnych rámcov pre fiškálnu politiku na obdobie 2012 – 2014 a 2013 – 2015 výrazne obmedzilo udržateľnosť a dôveryhodnosť fiškálnej politiky v Bosne a Hercegovine. S vysokým podielom bežných výdavkov na HDP bola kvalita verejných financií aj naďalej na nízkej úrovni. Následky zhoršeného vonkajšieho prostredia od roku 2012 stále viac ovplyvňujú verejné financie, a to vo vzťahu k štátnym pôžičkám ako aj z hľadiska zvyšovania dlhov. Toto požičiavanie do určitej miery vytesňuje súkromných investorov. Vonkajšia nerovnováha prejavujúca sa predovšetkým v deficite zahraničného obchodu a v deficite bežného účtu naďalej rástla. V oblasti privatizácie a reštrukturalizácie štátnych podnikov ani liberalizácie sieťových odvetví sa nepokročilo. Výrobné kapacity a konkurencieschopnosť hospodárstva zostali na nízkej úrovni, keďže neboli v dostatočnej miere využitú domáce zdroje rastu. Podmienky na trhu práce zostávajú nedostatočné a štrukturálne nepružnosti, ako sú vysoké sadzby sociálnych odvodov a zle cielené sociálne transfery, aj naďalej obmedzovali vytváranie pracovných miest. Nezamestnanosť zostala naďalej veľmi vysoká a miera účasti je veľmi nízka. Neefektívna administratíva a nedostatočná úroveň právneho štátu nepriaznivo vplyvajú na podnikateľské prostredie. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

Bosna a Hercegovina dosiahla len obmedzený pokrok v oblasti zosúladovania svojich právnych predpisov a politík s **európskymi normami**. Určitý pokrok sa zaznamenal v oblastiach, ako sú voľný pohyb tovaru, hospodárska súťaž, duševné vlastníctvo, výskum a v mnohých otázkach týkajúcich sa spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Je nevyhnutné vyvinúť osobitné úsilie v oblasti voľného pohybu osôb, služieb, kapitálu, ciel a daní, verejného obstarávania, zamestnanosti a sociálnych politík, vzdelávania, kultúry, priemyslu a malých a stredných podnikov, poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytozdravotnej politiky, životného prostredia a zmeny klímy, dopravy, energetiky, informačnej spoločnosti a médií, finančnej kontroly a štatistiky. Vykonávanie dočasnej dohody zostalo vcelku nerovnomerné. Krajina zostáva aj naďalej v rozpore s dočasnou dohodou v dôsledku nedodržovania EDLP a nedostatočného vykonávania povinností týkajúcich sa štátnej pomoci. Prijal sa zákon o štátnej pomoci, ale je potrebné riešiť zriadenie Rady pre štátnu pomoc, dosiahnutie súladu so zásadami EÚ, pokiaľ ide o štátne podniky, a vytvorenie prehľadu o režimoch štátnej pomoci. Vykonávanie zákona o sčítaní ľudu sa musí zintenzívniť.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v oblasti **vnútorného trhu**. V súvislosti s *voľným pohybom tovaru* sa v oblasti štandardizácie, akreditácie, trhového dohľadu a ochrany spotrebiteľa dosiahol určitý pokrok. Na zosúladenie právneho rámca s právnymi predpismi EÚ, na zvýšenie administratívnej kapacity a na dosiahnutie jednotného hospodárskeho

priestoru je stále nevyhnutné vynaložiť značné úsilie. Zostáva nastoliť dialóg o priemyselnom trhu medzi verejným a súkromným sektorom.

V oblasti *pohybu osôb, služieb a práva usadiť sa* nastal obmedzený pokrok. Obe entity používajú nové účtovné osnovy pre finančné inštitúcie, ktoré sú medzi nimi harmonizované, a bankový dohľad medzi entitami bol naďalej dostatočný. Bude nevyhnutné ďalšie zjednodušenie registrácie obchodných spoločností a zosúladienie právneho rámca pre poštové služby.

V oblasti *voľného pohybu kapitálu* nedošlo k žiadnemu pokroku. Je potrebné ďalšie zosúladienie s *acquis*, ako aj celoštátna harmonizácia právnych predpisov. V oblasti *ciel a daní* možno konštatovať skromný pokrok. Nedostatky pretrvávajú, pokiaľ ide o harmonizáciu právnych predpisov a celkové správne a prevádzkové kapacity. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v poskytovaní lepších služieb daňovým poplatníkom s cieľom uľahčiť obchod a zaistiť účinné vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov, a to aj v oblasti duševného vlastníctva.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v prijímaní celoštátneho zákona o štátnej pomoci a presadzovaní pravidiel *hospodárskej súťaže*. V oblasti verejného obstarávania, najmä v súvislosti s plným zosúladiením zákona o *verejnom obstarávaní*, však nenastal žiadny pokrok. Pokrok sa dosiahol v oblasti *práva duševného vlastníctva*.

Došlo len ku skromnému pokroku v oblasti *politiky zamestnanosti a sociálnej politiky*. Zosúladovanie právnych predpisov je potrebné ešte zintenzívniť a je potrebné prijať a uplatniť strategické dokumenty. Je potrebné prijať stratégiu sociálnej inklúzie na celoštátnej úrovni. V oblasti *vzdelávania* existujú rámcové zákony a stratégie, ale zatiaľ nedošlo k ich uplatňovaniu. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *kultúry*. Napredovalo sa aj v oblasti výskumu a príprav iniciatívy *Inovácia v Únii*. Rokovania o vstupe do Svetovej obchodnej organizácie pokročili ďalej.

Bosna a Hercegovina dosiahla obmedzený pokrok pri plnení európskych noriem vo viacerých *odvetvových politikách*. Pokiaľ ide o *priemysel a malé a stredné podniky* (MSP), rozvojová stratégia krajiny zahŕňajúca aspekty priemyselnej politiky a stratégie pre malé a stredné podniky sa stále neprijali. Iba malý pokrok sa dosiahol v oblasti *poľnohospodárstva* a rozvoja vidieka, bezpečnosti potravín, veterinárnej politiky, fytosanitarnej politiky a *rybného hospodárstva*. Jasné rozdelenie kompetencií, užšia koordinácia medzi štátom a entitami, ako aj modernizácia podnikov sú v zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* v týchto oblastiach stále nevyhnutné. Nedostatočný pokrok mal negatívny vplyv na obchodovanie s poľnohospodárskymi produktmi, predovšetkým s EÚ.

Prípravné práce Bosny a Hercegoviny v oblasti *životného prostredia* sú stále v počiatočnom štádiu. Stále zostáva vytvoriť harmonizovaný právny rámec pre ochranu životného prostredia a primerané inštitucionálne kapacity. Administratívne kapacity sú na nízkej úrovni a horizontálna i vertikálna komunikácia medzi rôznymi orgánmi si vyžaduje zlepšenie. Pokiaľ ide o zmenu klímy, je potrebné prijať celoštátnu stratégiu pre zmenu klímy a vyvinúť ďalšie úsilie v zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* a zvyšovaní povedomia.

Bosna a Hercegovina dosiahla len skromný pokrok v odvetví *dopravy*, ale došlo k určitému pozitívnemu vývoju v prípade transeurópskych dopravných sietí a leteckej dopravy. Stále je potrebné plne zosúladiť zákon o preprave nebezpečného tovaru s *acquis* EÚ. Je tiež potrebné začať riešiť modernizáciu dopravnej infraštruktúry. Prípravy v oblasti *energetiky* zostávajú v počiatočnom štádiu. Keďže Bosna a Hercegovina je jednou zo zmluvných strán Zmluvy o založení Energetického spoločenstva, je potrebné, aby vykonávala príslušné právne predpisy EÚ v oblasti energetiky. Aby sa zaručila bezpečnosť dodávok elektrickej energie, je potrebné

zaistiť funkčnosť štátnej prenosovej spoločnosti v celej krajine a prijať komplexnú stratégiu v oblasti energetiky.

Len skromný pokrok sa dosiahol v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Stále sa nedokončila harmonizácia právneho rámca v oblasti verejnoprávneho vysielania. Zdrojom vážnych obáv je neustále spochybňovanie nezávislosti regulačného orgánu v oblasti komunikácií a prevádzkovateľov verejnoprávneho vysielania, politický tlak na médiá a pomalé tempo uskutočňovania reformy verejnoprávneho vysielania.

Skromný pokrok možno pozorovať v oblasti *finančnej kontroly*. Zostáva prijať a vykonať právne predpisy a koordinačný výbor centrálnych harmonizačných jednotiek musí znovu začať plniť svoju úlohu. Je nutné posilniť kapacity interného auditu, ako aj nezávislosť externých auditorských inštitúcií. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *štatistiky*. Odvetvové štatistiky, ako sú národné účty alebo štatistiky o podnikaní a poľnohospodárstve sa musia skvalitniť. Je potrebné zintenzívniť spoluprácu medzi štatistickými orgánmi v krajine na celoštátnej úrovni a na úrovni entít a ďalšími príslušnými celoštátnymi agentúrami, takisto so zreteľom na vykonávanie zákona o sčítaní ľudu, domov a bytov.

Určitý pokrok sa dosiahol v rôznych oblastiach týkajúcich sa *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. V oblasti vízovej politiky sa krajina venovala riešeniu prioritných otázok. Uplatňovanie dohody o zjednodušení vízovej povinnosti medzi EÚ a Bosnou a Hercegovinou a dohody o readmisii osôb prebieha aj naďalej bez problémov. Bezvízové cestovanie do schengenského priestoru pre občanov Bosny a Hercegoviny, ktorí sú držiteľmi biometrických cestovných pasov, nadobudlo účinnosť v decembri 2010. V rámci mechanizmu monitorovania v období po uvoľnení vízového režimu Bosna a Hercegovina prijala cielené opatrenia pre lepšie riadenie migračného úbytku. Uplatňovanie niektorých reforiem prijatých ako súčasť plánu uvoľnenia vízového režimu zostáva nedokončené. Je potrebné čo najrýchlejšie riešiť predovšetkým zavedenie systému elektronickej výmeny údajov medzi orgány presadzovania práva a štátnymi zastupiteľstvami na celom území Bosny a Hercegoviny a vytvorenie plne funkčnej agentúry pre boj proti korupcii s príslušným personálom a finančnými prostriedkami.

Pokročili prípravné práce, ktoré krajina uskutočňuje v oblasti *riadenia hraníc, azylovej a migračnej politiky*. Naďalej sa zlepšoval systém udeľovania azylu a medzinárodnej ochrany, monitorovanie migračných tokov a spolupráca medzi agentúrami. Infraštruktúra na niektorých hraničných prechodoch si vyžaduje ďalšiu modernizáciu. Je potrebné sa ďalej zaoberať otázkou nepovolených hraničných prechodov s Čiernou Horou a Srbskom. Nevýrazný pokrok sa dosiahol v oblasti boja proti *praniu špinavých peňazí*. Uplatňovanie stratégie a akčného plánu pre prevenciu prania špinavých peňazí je aj naďalej veľmi obmedzené. V boji proti *drogám* sa dosiahol malý pokrok. Absencia efektívneho prejednávania týchto prípadov na súde marí boj proti obchodovaniu s drogami, čo aj naďalej predstavuje vážny problém.

Bosna a Hercegovina pokračovala v úsilí zameranom na zvýšenie kapacity a účinnosti *policie*. Neucelenosť policajných síl Bosny a Hercegoviny aj naďalej brzdí snahy o dosiahnutie efektívnosti, spolupráce a výmeny informácií. V dôsledku absencie účinnej koordinácie jednotlivých orgánov presadzovania práva je *boj proti organizovanej trestnej činnosti* aj naďalej nedostatočný. Organizovaná trestná činnosť je aj naďalej problémom, ktorý je zdrojom vážnych obáv a ovplyvňuje fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie. Je potrebné zintenzívniť úsilie v boji proti *obchodovaniu s ľuďmi* a zlepšiť identifikáciu obetí tohto obchodu. Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v oblasti boja proti terorizmu. Došlo k obnoveniu spoločnej pracovnej skupiny pre boj proti terorizmu, stále sa však nedostatočne uplatňuje stratégia pre predchádzanie terorizmu a boj proti nemu.

Prípravy na *ochranu osobných údajov* pokračovali aj naďalej, je však nutné posilniť presadzovanie práva a nezávislosť dozorného orgánu. Riadne fungujúca ochrana osobných údajov je kľúčová, aby mohla Bosna a Hercegovina uzatvoriť dohody s úradom Europol a agentúrou Eurojust.◀◀

Turecko

V máji bol spustený pozitívny program na podporu a doplnenie prístupových rokovaní prostredníctvom posilnenia spolupráce v mnohých oblastiach spoločného záujmu: politické reformy, zosúladovanie s *acquis*, dialóg o zahraničnej politike, víza, mobilita a migrácia, obchod, energetika, boj proti terorizmu a zapojenie do programov Spoločenstva. Po prvýkrát sa zišlo šesť z ôsmich pracovných skupín, ktoré boli vytvorené na podporu zosúladovania s *acquis*.

Práca na novej ústave začala prebiehať relatívne demokratickým a participatívnym spôsobom. Obavy však narastajú v súvislosti s nedostatočným pokrokom Turecka pri plnení politických kritérií. Situácia v oblasti dodržiavania základných práv je aj naďalej zdrojom závažných znepokojení. Dochádza ka nej predovšetkým kvôli širokému uplatňovaniu právneho rámca v oblasti terorizmu a organizovanej trestnej činnosti, čo vedie k opakovaným porušovaniam práva na slobodu a bezpečnosť, práva na spravodlivý proces a slobodu prejavu, zhromažďovania a združovania. Aj keď pokračujú diskusie na témy, ktoré sa považujú za citlivé, napríklad arménska otázka alebo otázky úlohy armády, obmedzenia slobody médií v praxi a početné súdne konania proti spisovateľom a novinárom sú aj naďalej vážnym problémom. Výsledkom je rozsiahla autocenzúra.

Pokiaľ ide o *demokraciu a právny štát*, podnikli sa pozitívne kroky v zmysle participatívnej práce na novej ústave, ale celkovo v legislatívnom procese pretrvával nedostatok dialógu. Obsah vyšetřovania údajných štátnych prevratov zatienili reálne pochybnosti týkajúce sa širokého záberu vyšetřovania a nedostatkov v súdnych konaniach, čo ponúka príležitosť na posilnenie dôvery v riadne fungovanie tureckých demokratických inštitúcií a v právny štát. Kurdská otázka zostáva stále kľúčovým problémom pre tureckú demokraciu, tzv. demokratické otvorenie z roku 2009, ktoré sa zamieravalo okrem iného na riešenie kurdskej otázky, sa neuskutočnilo. Miestne samosprávy na juhovýchode utrpeli ujmu v dôsledku zadržania mnohých miestnych politikov. Došlo k významnému nárastu teroristických útokov páchaných Kurdskou stranou pracujúcich.

Pokiaľ ide o *reformu verejnej správy*, dosiahol sa určitý pokrok v právnej reforme. Ustanovenie ombudsmana je dôležitým krokom k zabezpečeniu práv občanov a zodpovednosti verejnej správy. Reforma verejnej správy si vyžaduje väčšiu politickú podporu a v oblasti decentralizácie štátnej správy nedošlo k žiadnemu pokroku.

Civilný dohľad nad bezpečnostnými zložkami sa ďalej upevnil. Zavedenie parlamentnej kontroly rozpočtu na obranu predstavovalo pozitívny vývoj, ale jej rozsah zostal obmedzený. Generálny štáb sa vo všeobecnosti vyhýbal uplatňovaniu priameho alebo nepriameho tlaku na politické záležitosti. Uskutočnilo sa niekoľko symbolických krokov smerom k ďalšej demokratizácii vzťahov medzi civilnou a vojenskou sférou. Sú potrebné ďalšie reformy, predovšetkým v systéme vojenského súdnictva a civilného dohľadu nad žandárstvom.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *súdnictva*, a to na základe prijatia tretieho balíka reformy súdnictva, ktorým sa do tureckého systému trestného súdnictva zavádza mnoho zlepšení vrátane zmiernenia obmedzenia pre médiá, pokiaľ ide o podávanie správ o vyšetřovaní trestných činov, a zrušení ustanovení, ktoré štátnym zástupcom umožňujú zakazovať publikovanie. Po nadobudnutí platnosti zmien a doplnení právnych predpisov bolo z vyšetřovacích väzieb prepustených mnoho zadržaných osôb. Právne reformy však nedokázali

vyriešiť kľúčové nedostatky, ktoré sú hlavným dôvodom neustáleho odsudzovania Turecka Európskym súdom pre ľudské práva. Početnosť a doba trvania väzby aj naďalej vzbudzujú vážne obavy. Sú potrebné ďalšie kroky, pokiaľ ide o nezávislosť, nestrannosť a účinnosť súdnictva vrátane trestného súdnictva a veľkého počtu neuzavretých trestných prípadov. Ďalšie kroky je potrebné prijať aj s cieľom zvýšenia účasti žien v súdnictve. Stratégia reformy súdnictva sa musí prepracovať za účasti všetkých zainteresovaných strán vrátane tureckej právnej komunity a občianskej spoločnosti.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *boja proti korupcii*, pričom k určitému vývoju došlo v oblasti obvinení a transparentnosti financovania politických strán. Priehľadnosť politického financovania sa musí zlepšiť. Široký rozsah imunit predstavuje aj naďalej nedostatok v tejto oblasti. Je potrebné začať dosahovať výsledky, pokiaľ ide o vyšetrovanie, obžaloby a rozsudky súvisiace s prípadmi korupcie. Existujú obavy týkajúce sa nestrannosti pri spracovávaní prípadov korupcie. Uplatňovanie národnej protikorupčnej stratégie si vyžaduje väčšiu politickú angažovanosť.

Nerovnomerný pokrok sa dosiahol v oblasti *boja proti organizovanej trestnej činnosti*. Hoci je Turecko zmluvnou stranou hlavných medzinárodných dohôd, absencia zákona o ochrane údajov aj naďalej obmedzuje policajnú spoluprácu na medzinárodnej úrovni a bráni uzavretiu operatívnej dohody o spolupráci s Europolom. Pridelenie styčného policajného dôstojníka k Europolu by prispelo k zlepšeniu dvojstrannej spolupráce. Žiadny významný pokrok sa nezaznamenal v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Pokiaľ ide o *ľudské práva a ochranu menšín*, je potrebné vyvinúť značné úsilie vo väčšine oblastí, predovšetkým slobody prejavu, slobody združovania a zhromažďovania a slobody náboženského vyznania.

Pokiaľ ide o *dozrievanie medzinárodného práva v oblasti ľudských práv* dosiahol sa určitý pokrok, no stále je potrebné dokončiť dôležité reformy na posilnenie štruktúr ochrany ľudských práv a počet trestných konaní začatých proti ochrancom ľudských práv stále vyvoláva obavy.

V otázke *mučenia a zlého zaobchádzania* v miestach zadržania pokračoval klesajúci trend. Neprimerané používanie sily je však aj naďalej dôvodom k obavám a len skromný pokrok sa dosiahol v boji proti *beztretnosti*. Existuje vysoký počet nevybavených súdnych prípadov, pričom väčšia váha sa prikladá protitvrdeniam uvedeným bezpečnostnými zložkami.

Pokiaľ ide o *väznice*, pokračujúci nárast počtu väzňov vedie k závažnému preplneniu, čo má značný vplyv na sanitárne podmienky a iné podmienky ovplyvňujúce väzňov fyzicky. Podmienky zadržovania, predovšetkým mladistvých, naďalej vzbudzujú vážne obavy. Radikálna zmena celého systému sťažností vo väzniciach mešká. Osobitné úsilie si vyžadujú zdravotnícke služby poskytované väzňom a podmienky väzby mladistvých.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *prístupu k spravodlivosti*. Rozsah a kvalita právnej pomoci je nedostatočná. Neexistuje žiadny účinný monitorovací mechanizmus, ktorý by vyriešil pretrvávajúce problémy.

Pokiaľ ide o *slobodu prejavu*, po prijatí tretieho balíka reformy súdnictva bolo mnoho novinárov čakajúcich na súdne konanie prepustených na slobodu, boli uvoľnené obmedzenia médií na podávanie správ o vyšetrovaní a bolo zakázané zhabanie písomných publikácií ešte pred zverejnením. Avšak nárast početnosti porušovania slobody prejavu vzbudzuje vážne obavy a sloboda médií je aj naďalej fakticky obmedzená. Právny rámec, predovšetkým pokiaľ ide o organizovanú trestnú činnosť a terorizmus a ich výklad súdmi, vedie k častému zneužívaniu. V kombinácii s vysokou mierou sústredenia médií v rukách priemyslových konglomerátov majúciich záujmy, ktoré siahajú ďaleko nad rámec voľného obehu informácií a

myšlienok, mala táto situácia za následok široko rozšírenú autocenzúru. Časté zákazy internetových stránok sú dôvodom k vážnym obavám, pričom je potrebné revidovať zákon o internete.

Pokiaľ ide o *slobodu zhromažďovania a združovania*, aj keď prvomájové demonštrácie alebo aktivity, ako napr. „deň pamiatky arménskej genocídy“, prebehli v pokojnej atmosfére, v priebehu iných demonštrácií, ktoré neboli dopredu povolené, došlo k prípadom násillia a neprimeraného použitia sily zo strany bezpečnostných zložiek. To sa týkalo predovšetkým, ale nielen, demonštrácií súvisiacich s kurdskou otázkou. Ústavné právo na slobodu zhromažďovania a združovania sa niekedy vykladá až príliš reštriktívnym spôsobom. Je potrebné revidovať zákon o demonštráciách a stretnutiach a je nutné vyšetriť a prípadne stíhať obvinenia bezpečnostných zložiek z použitia neprimeranej sily. Predpisy pre získavanie financovania sú aj naďalej reštriktívne a ich výklad do značnej miery závisí na voľnom uvážení. Pokiaľ ide o právne predpisy týkajúce sa politických strán, nedošlo k žiadnemu vývoju.

V oblasti slobody *myslenia, svedomia a vierovyznania* sa dosiahol obmedzený pokrok. Určitý pokrok sa zaznamenal v otázke odmietnutia výkonu vojenskej služby z dôvodu svedomia, a to s ohľadom na uplatnenie judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Pokračoval dialóg s nemuslimskými náboženskými spoločenstvami. Osoby vyznávajúce menšinové náboženstvá alebo osoby bez vyznania však boli vystavené hrozbám extrémistov. Aj naďalej platí, že Turecko musí vytvoriť právny rámec, ktorý bude v súlade s Európskym dohovorom o ľudských právach a ktorý zabezpečí, že nemuslimské, ako aj alevitské náboženské spoločenstvá budú môcť pôsobiť bez zbytočných obmedzení.

Z právneho hľadiska sa dosiahol pokrok, pokiaľ ide o dodržiavanie *práv žien a rovnosti žien a mužov*. Vláda zriadila akčný plán na riešenie otázok, ktoré sa vzniesli v správe Európskeho parlamentu s názvom „Výhľad do roku 2020 pre ženy v Turecku“. Zákon o ochrane rodiny a predchádzanie násillia páchaného na ženách je zameraný na ochranu pred násillím voči rodinným príslušníkom a osobám žijúcim v nemanželských vzťahoch. Postupy, ktoré sa uplatňujú v naliehavých prípadoch, sú vo všeobecnosti pozitívne a podobne pozitívny je aj otvorený spôsob konzultácie s občianskou spoločnosťou zo strany orgánov. Je takisto potrebné vynaložiť podstatné úsilie, aby sa tento nový zákon, spolu s už existujúcimi právnymi predpismi, stal politickou, sociálnou a hospodárskou realitou. Je potrebné, aby sa príslušné právne predpisy uplatňovali v celej krajine konzistentne. Je potrebné väčšie angažovanie sa žien a ich zapojenie do zárobkovej činnosti, tvorby politik a politického života. Prijal sa zákon o pôrodoch cisárskym rezom, ale bez dostatočných príprav a konzultácií s občianskou spoločnosťou. Diskusie, ktoré predchádzali tomuto zákonu, a podobná diskusia k interrupciám sa vyznačovali značnou polarizáciou v názoroch. Otázka predčasných a vynútených sobášov vzbudzuje aj naďalej vážne obavy.

Pokiaľ ide o *práva detí*, je potrebné vyvinúť úsilie vo všetkých oblastiach vrátane vzdelávania, boja proti detskej práci, zdravia, správnej kapacity a koordinácie. Vo všeobecnosti platí, že je potrebné prijať viac preventívnych a nápravných opatrení pre mladistvých. Zadržovanie detí prebieha v nevhodných podmienkach a je takisto potrebné zriadiť v súlade s platnými právnymi predpismi ďalšie súdy pre mladistvých.

Čo sa týka *sociálne znevýhodnených osôb a/alebo osôb so zdravotným postihnutím*, je stále potrebné prijať ďalšie opatrenia, aby sa zvýšila účasť týchto osôb v sociálnom a hospodárskom živote.

Ďalšie úsilie treba vyvinúť v oblasti boja proti *diskriminácii*. Je potrebné ďalšie úsilie v boji proti diskriminácii. Chýbajú súhrnné právne predpisy proti diskriminácii a vláda musí vynaložiť podstatné úsilie k zabezpečeniu účinnej ochrany zraniteľných častí obyvateľstva

vrátane žien, detí, lesbičiek, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov pred zneužívaním zo strany spoločnosti, diskrimináciou a násilím.

Obmedzený pokrok možno vykázat v oblasti *pracovných a odborových práv*. Novelizovali sa právne predpisy týkajúce sa odborových práv úradníkov, ale stále nie sú v súlade s normami Medzinárodnej organizácie práce a EÚ. Hromadné žaloby zo strany odborov narážajú na početné obmedzenia.

V oblasti vlastníckych práv sa dosiahol pokrok vďaka prijatiu právnych predpisov, ktorými sa mení zákon o nadáciách z roku 2008. Vykonávanie pokračuje. Avšak existujúce právne predpisy naďalej neriešia tzv. zlúčené nadácie, t. j. nadácie, ktorých správa bola prevzatá generálnym riaditeľstvom pre nadácie, alebo majetok zabavený nadáciám alevitov. Prebiehajúce súdne spory, z ktorých niektoré začala vláda, proti sýrskemu pravoslávne mu kláštora Mor Gabriel vzbudzujú obavy. Turecko musí zabezpečiť plné dodržiavanie vlastníckych práv pre všetky nemuslimské náboženské spoločenstvá a ďalšie osoby alebo subjekty.

Prístup Turecka k *menšinám* je naďalej reštriktívny, aj keď sa zástupcovia menšinových skupín, a to nielen oficiálne uznaných tureckým štátom, mohli prvýkrát zúčastniť zasadnutia parlamentu a vyjadriť svoje názory na novú ústavu. Krajina musí ešte dosiahnuť úplný súlad s európskymi normami, pokiaľ ide o rešpektovanie a ochranu jazyka, kultúry a základných práv. Turecko musí zaujať komplexný prístup a ďalej vyvíjať väčšie úsilie s cieľom zvýšiť toleranciu voči menšinám a zaistiť ich bezpečnosť a podporovať inkluzívnosť. Súčasný právne predpisy je potrebné revidovať a je potrebné zaviesť komplexné právne predpisy pre boj proti diskriminácii a mechanizmy ochrany a zriadiť určité subjekty s cieľom bojovať proti rasizmu, xenofóbii, antisemitizmu a neznášanlivosti. Mali by sa uplatňovať príslušné pakty a dohovory.

Turecko dosiahol pokrok v oblasti *kultúrnych práv*, pričom sa zaznamenalo menej obmedzení v používaní kurdčiny vo väzeniach počas návštev a výmeny listov. Právne predpisy vrátane ústavy a zákona o politických stranách však obmedzujú používanie iných jazykov než turečtiny. Justícia takisto urobila mnoho obmedzujúcich rozhodnutí o používaní iných jazykov než turečtiny vrátane používania kurdčiny v súdnych konaniach týkajúcich sa kurdských politikov a obhajcov ľudských práv.

Došlo k určitému pokroku v otázke *Rómov*, ale na riešenie tejto problematiky je potrebný systematický prístup. Je nutné vytvoriť komplexnú stratégiu a táto téma sa musí zohľadniť v rámci hlavných politických dokumentov, v ktorých sa jej musí venovať dostatočný priestor. Chýbajú kvantitatívne údaje o situácii Rómov, čo bráni informovanej tvorbe politik.

Čo sa týka *východnej a juhovýchodnej* časti krajiny, došlo ku značným debatám o kurdskej otázke, ale nedošlo k žiadnemu pokroku smerom k riešeniu. Teroristické útoky sa zintenzívnili, rovnako ako vojenské operácie. EÚ odsúdila všetky teroristické útoky. Obavy vyvoláva zadržanie zvolených politických predstaviteľov a obhajcov ľudských práv. Pokiaľ ide o incidenty, ako napríklad zabíjanie civilistov v Uludere, nedošlo k naplneniu výziev voči úradom v zmysle účinného a rýchleho vyšetrenia týchto udalostí a zabezpečeniu transparentného verejného prešetrenia. Je potrebné ešte riadnym právnym postupom odhaliť pravdu o výkonoch trestu smrti bez rozsudku a o mučení vykonávaných na juhovýchode krajiny v 80-tych a 90-tych rokoch minulého storočia. Čoskoro uplynie premlčacia lehota na vyšetrovanie trestných činov z minulosti, ktoré tak zostanú bez právnych následkov. Pozemné míny a systém stráženia vidieckych sídiel predstavujú stále zdroj obáv.

Proces odškodnenia *vnútorne presídlených osôb* pokračoval, avšak účinnosť systému sa ešte musí posúdiť. Pokiaľ ide o *utečencov a žiadateľov o azyl*, došlo k určitému zlepšeniu

podmienok zadržania v táboroch pre vyhostenie. Stále však neexistuje žiadna vnútroštátna stratégia pre lepšie riešenie potrieb vnútorne presídlených osôb, ani komplexný právny rámec pre utečencov a žiadateľov o azyl. Ďalšie zlepšenia sú nutné, pokiaľ ide o postupy zadržovania a vyhostovania.

Pokiaľ ide o **regionálne otázky a medzinárodné záväzky**, Turecko potvrdilo svoju podporu rokovaniam medzi predstaviteľmi oboch spoločenstiev pod záštitou generálneho tajomníka OSN s cieľom nájsť komplexné riešenie *cyperskej otázky*. Avšak napriek opakovaným výzvam Rady a Komisie Turecko doteraz nesplnilo svoje záväzky, pokiaľ ide o úplné a nediskriminujúce uplatňovanie dodatkového protokolu k dohode o pridružení, ani neodstránilo všetky prekážky voľného pohybu tovaru, ako sa stanovuje vo vyhlásení Európskeho spoločenstva a jeho členských štátov z 21. septembra 2005 a v záveroch Rady, a to aj v záveroch z decembra 2006 a v záveroch z decembra 2010. Na ceste k normalizácii dvojstranných vzťahov s Cyperskou republikou sa nedosiahol žiadny pokrok. Okrem toho sa Turecko rozhodlo zmraziť svoje vzťahy s cyperským predsedníctvom EÚ v druhej polovici roka 2012, a takisto sa rozhodlo, že nebude prítomné na zasadnutiach, ktorým v úlohe predsedníckej krajiny EÚ predsedá zástupca Cypru. *Európska rada vyjadrila vážne obavy vo vzťahu k tureckým vyhláseniam a hrozbám a požadovala, aby sa v plnej miere rešpektovala úloha predsedníctva Rady, ktorá je základnou inštitucionálnou črtou EÚ stanovenou v zmluve*. Turecko naďalej vydávalo vyhlásenia, ktorými vznášalo námietky proti vrtným operáciám vykonávaným Cyperskou republikou a vyjadrovalo hrozby odvetnými opatreniami proti ropným spoločnostiam, ktoré by sa podieľali na prieskume na Cypre. EÚ dôrazne pripomenula suverénne práva všetkých členských štátov EÚ, medzi ktoré okrem iného patrí právo uzatvárať dvojstranné dohody a vykonávať prieskum prírodných zdrojov a využívať tieto zdroje s *acquis* EÚ a medzinárodnými právnymi predpismi vrátane Dohovoru OSN o morskom práve.

Po poslednom kole informatívnych rozhovorov medzi Gréckom a Tureckom, ktoré sa konalo v júli 2011, obidve krajiny stále rokujú o stanovení dátumu pre ďalšie kolo. Grécko a Cyprus podali značný počet formálnych sťažností na pokračujúce narušenie jeho pobrežných vôd a vzdušného priestoru okrem iného aj preletmi nad gréckymi ostrovmi.

Pokiaľ ide o *regionálnu spoluprácu*, Turecko sa aj naďalej zapája do regionálnych iniciatív vrátane procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe a Rady pre regionálnu spoluprácu. Turecko podporuje európsku integráciu všetkých krajín v regióne a začalo intenzívnejšie kontakty s krajinami západného Balkánu a zároveň vyjadrilo pevný záväzok podporovať mier a stabilitu. Vzťahy s Bulharskom, ako susediacim štátom EÚ, zostali pozitívne.

Hospodárstvo Turecka naďalej výrazne rástlo, a zbieralo tak plody politik orientovaných na stabilitu a rast, ktoré sa vykonávali v priebehu väčšiny minulej dekády. Od polovice roku 2011 sa rast postupne spomaľoval s tým, ako klesal domáci dopyt a súčasne sa zlepšovala obchodná bilancia aj bilancia bežného účtu. Značná vonkajšia nerovnováha a významné inflačné tlaky sú však naďalej hrozbou pre makroekonomickú stabilitu.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Turecko má fungujúce trhové hospodárstvo. Zo strednodobého hľadiska by malo byť schopné odolávať konkurenčnému tlaku a trhovým silám pôsobiacim v rámci Únie za predpokladu, že urýchlí uskutočňovanie svojho komplexného programu štrukturálnych reforiem.

V roku 2011 turecké hospodárstvo vzrástlo o 8,5 %, čo je len o niečo nižší rast než v roku 2010 (9,2 %). Rast bol do značnej miery poháňaný domácim dopytom, a to predovšetkým dopytom zo súkromného sektoru. K výraznému spomaleniu rastu došlo v prvej polovici roku 2012: o 3,1 % v medziročnom vyjadrení. Pokles domáceho dopytu sprevádzalo zníženie deficitov obchodnej bilancie aj bežného účtu, aj keď z pôvodne veľmi vysokých úrovní (10 %

HDP v roku 2011). Rýchly rast hospodárstva takisto umožnil výrazný rast zamestnanosti a zníženie nezamestnanosti z približne 11 % v polovici roku 2011 na menej ako 9 % o rok neskôr. Menová politika začala byť užitočnejšia a darilo sa jej obmedzovať rast úverov a znižovať deficit bežného účtu. Rozpočet sa ocitol v lepšom stave, ako sa očakávalo v roku 2011, a verejné zadlženie sa do polovice roku 2012 znížilo na 39 % HDP. Reformy a zvýšené výdavky na vzdelanie mali určitý pozitívny dopad na všeobecnú úroveň dosiahnutého vzdelania a mieru školskej dochádzky. Obchodná a hospodárska integrácia s EÚ zostáva na vysokej úrovni.

Scenár hladkého pristátia čelí zároveň problémom súvisiacim s vlnami finančnej neistoty a pociťovania globálnych rizík a v záujme lepšej koordinácie kombinácie politik sa bude pravdepodobne musieť urobiť viac. Deficit bežného účtu je stále značný. Inflácia síce klesá, no zostala na vysokej úrovni. Tieto nerovnováhy signalizujú problémy v oblasti konkurencieschopnosti a nedostatok domácich úspor a nabádajú k ďalším štrukturálnym reformám. Neurobilo sa nič pre zvýšenie daňovej transparentnosti a lepšie ukotvenie fiškálnej politiky, pričom by takéto opatrenie zvýšilo dôveryhodnosť Turecka na trhoch. Situácia pri opustení trhu je naďalej nákladná a zdĺhavá a konkurzné konania sú stále relatívne komplikované. Na zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov by sa mal v plnej miere vykonávať zákon o štátnej pomoci. Došlo k zlepšeniu situácie v oblasti ľudského kapitálu, ale proces skvalitňovania fyzického kapitálu postupoval len mierne.

Turecko pokračovalo v zlepšovaní svojej **schopnosti vziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**. Vo väčšine oblastí dosiahlo pokrok, predovšetkým v oblasti práva obchodných spoločností, štatistiky, vedy a výskumu a *acquis* týkajúceho sa colnej únie. Je potrebné pokračovať v úsilí na účely ďalšieho zosúladovania právnych predpisov vo väčšine oblastí. Musí sa posilniť správna kapacita, aby krajina mohla efektívne a účinne zavádzať a uplatňovať *acquis*. V niektorých oblastiach je takisto potrebné posilniť kapacity na presadzovanie práva. Úsilie vo vzťahu k zosúladovaniu právnych predpisov bolo monitorované zo strany orgánov zriadených v rámci dohody o pridružení a zo strany pracovných skupín zriadených v kontexte pozitívneho programu.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *voľného pohybu tovaru*. Turecko zaviedlo zásadu vzájomného uznávania do svojho právneho poriadku pre oblasti, v ktorých ešte nedošlo k zosúladeniu s *acquis*. Turecko sa stalo plnoprávnym členom Európskeho výboru pre normalizáciu (CEN) a Európskeho výboru pre normalizáciu v elektrotechnike (CENELEC). Technické prekážky v obchode stále existujú a bránia voľnému pohybu tovaru v určitých oblastiach v rozpore s povinnosťami Turecka vyplývajúcimi z colnej únie. Proces zosúladovania v tejto oblasti sa vo všeobecnosti nachádza v pokročilom štádiu. V oblasti sloboda *pohybu pracovníkov* sa dosiahol len malý pokrok. Turecko zvýšilo svoju kapacitu kvôli budúcemu zapojeniu do siete EURES a do koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia. Prípravy v tejto oblasti sa začali. Veľmi skromný pokrok sa zaznamenal v oblasti *práva usadiť sa a slobody poskytovať služby* a v tejto oblasti je potrebné ďalšie úsilie. Celkovo možno konštatovať, že zosúladovanie je len v počiatočnom štádiu. K obmedzenému pokroku došlo v oblasti *voľného pohybu kapitálu*. Obmedzenia pohybu kapitálu naďalej pretrvávajú v mnohých odvetviach. Je potrebné zlepšiť kapacity na presadzovanie práva týkajúceho sa boja proti praniu špinavých peňazí a financovania terorizmu. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v oblasti zosúladovania s *acquis* a príslušnými odporúčaniami Finančného akčnej skupiny (FATF). Prípravy v týchto oblastiach sa nachádzajú len v počiatočnom štádiu.

Obmedzený pokrok možno pozorovať v oblasti *verejného obstarávania*. Orgány sú zriadené a správna kapacita sa zlepšila. Je potrebné prijať návrh stratégie na zosúladenie s časovo vymedzeným akčným plánom. Turecko musí zrušiť odchýlky, ktoré nie sú v súlade s *acquis*,

a ďalej zosúladiť svoje právne predpisy, predovšetkým pokiaľ ide o technické služby, koncesie a verejno-súkromné partnerstvá. Organizácia systému opravných prostriedkov sa ešte musí preskúmať. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili. Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *práva obchodných spoločností*. Právny a inštitucionálny rámec sa zlepšil vďaka zriadeniu tureckého účtovného orgánu a orgánu pre auditorské normy. Kapacity obchodných súdov a podnikateľských organizácií je však potrebné podporiť, aby bolo možné uplatňovať nový turecký obchodný zákonník. Celkovo Turecko v tejto oblasti pokročilo. Pokiaľ ide o *práva duševného vlastníctva*, je možné zaznamenať určitý pokrok. Je potrebné prijať aktualizáciu právnych predpisov v súlade s *acquis*. Zásadný význam má zvýšenie kapacity súdnictva a colnej správy, a to na účely účinnejšieho presadzovania práva duševného vlastníctva. Takisto sa musí zlepšiť boj proti falšovanému tovaru. Užšia koordinácia a spolupráca medzi zainteresovanými stranami v oblasti práv duševného vlastníctva a verejnými orgánmi majú zásadný význam, rovnako ako všeobecná kampaň na zvýšenie povedomia o nebezpečenstve porušovania práv duševného vlastníctva. Turecko rieši priority v tejto oblasti len čiastočne.

Obmedzený pokrok možno zaznamenať v oblasti politiky *hospodárskej súťaže*. Turecko účinne presadilo pravidlá pre antitrusty a fúzie podnikov. Najnovší právny vývoj však vzbudzuje obavy, pokiaľ ide o schopnosť orgánu na ochranu hospodárskej súťaže naďalej vykonávať svoju činnosť nezávisle. Žiadny pokrok sa nedosiahol v oblasti štátnej pomoci, pričom mnoho existujúcich praktík v prípade štátnej pomoci je v rozpore s pravidlami colnej únie. Vzhľadom na neexistenciu vykonávacích predpisov je zákon o štátnej pomoci aj naďalej neúčinný. Zosúladovanie právnych predpisov pokročilo v oblasti fúzií podnikov. V oblasti štátnej pomoci krajina ešte nie je dostatočne pripravená.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *finančných služieb*. Normy Bazilej II sa stali povinnými pre bankový sektor. Je potrebné vynaložiť viac úsilia, predovšetkým v oblasti investičných služieb a trhu s cennými papiermi, ako aj v odvetví poisťovníctva. Prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Zosúladovanie s rámcom EÚ pre elektronické komunikácie však zostáva obmedzené, predovšetkým v súvislosti s procesom povolení a prístupu na trh. Trvalé úsilie je nevyhnutné pre ďalšie zosúladovanie právnych predpisov v prípade služieb informačnej spoločnosti. Ustanovenia o obsahu internetu, ktoré by potenciálne mohli obmedziť slobodu prejavu, a príliš široký výklad niektorých právnych ustanovení, predovšetkým pokiaľ ide o postihy proti prevádzkovateľom vysielania, vzbudzujú obavy. Prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v zosúladovaní právnych predpisov v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*. Kapacity v oblasti poľnohospodárskej štatistiky a poľnohospodárskej účtovnej dátovej siete sa zvýšili. Vykonávaním predvstupného programu rozvoja vidieka sa zlepšilo, ale je potrebné veľké úsilie, aby sa zaistilo zodpovedajúce čerpanie fondov. Faktický zákaz dovozu živého dobytká, hovädzieho mäsa a odvodených výrobkov nebol úplne zrušený a ďalej neboli definované žiadne stratégie pre zmenu orientácie poľnohospodárskej pomoci, ani pre poľnohospodársku štatistiku. Prípravy v tejto oblasti príliš nepokročili. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *bezpečnosti potravín a politiky vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti*. Pre pokrok v zmysle úplného zosúladenia s *acquis* je potrebné ďalšie úsilie. Je nutné vynaložiť značné úsilie pre modernizáciu poľnohospodársko-potravinárskych podnikov podľa noriem EÚ, ďalej vo vzťahu k dozoru nad presunom zvierat, zdraviu zvierat, predovšetkým boj proti slintačke a krívačke, ako aj k vedľajším produktom živočíšneho pôvodu. Prípravy v tejto oblasti sa nachádzajú v počiatočnom štádiu. Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *rybného hospodárstva*, predovšetkým pokiaľ ide o správne kapacity, riadenie zdrojov a flotily, inšpekcie a kontroly a medzinárodnej dohody. Je však

potrebné vyvinúť ďalšie úsilie pre zosúladenie právnych predpisov, štrukturálnych opatrení, trhovej politiky a štátnej pomoci. Zosúladovanie v tejto oblasti príliš nepokročilo.

Určitý pokrok sa dosiahol v zosúladovaní predpisov v odvetví *dopravy*, ktoré celkovo mierne pokročilo. Turecko musí zosúladiť svoje predpisy s nedávnymi legislatívnymi balíkmi EÚ v oblasti námornej a železničnej dopravy. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v oblasti ľudských zdrojov a technických kapacít pre uplatňovanie *acquis*, najmä v oblasti nebezpečného tovaru a pripravenosti reagovať na tiesňové volania v námornej doprave. Nedostatok komunikácie medzi kontrolami letovej prevádzky v Turecku a Cyperskej republike vážne ohrozuje bezpečnosť leteckej dopravy.

Určitý pokrok sa dosiahol v odvetví *energetiky*, predovšetkým v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej účinnosti. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v oblasti zemného plynu, jadrovej bezpečnosti a radiačnej ochrany vrátane zodpovedného nakladania s vyhoreným palivom a rádioaktívnym odpadom. V odvetví zemného plynu je hospodárska súťaž obmedzená. Fungovanie mechanizmu tvorby cien na trhu s elektrinou založeného na nákladoch je potrebné zlepšiť a na trhu so zemným plynom je potrebné takýto mechanizmus zaviesť. Nezávislosť a inštitucionálna kapacita regulačného orgánu sa musia posilniť. Celkovo možno konštatovať, že Turecko v zosúladovaní právnych predpisov stredne pokročilo.

Pokiaľ ide o oblasť *daní*, v zosúladovaní právnych predpisov sa dosiahol obmedzený pokrok. Došlo k pozitívnym krokom smerom k zrušeniu diskriminačných postupov v oblasti zdaňovania tabaku, k správnej spolupráci a prevádzkovej kapacite. Rozdiely vo vzťahu k *acquis* však stále existujú. Je nutné vyvíjať ďalšie úsilie v prípade spotrebných daní za liehoviny, aby sa dosiahol súlad s akčným plánom, pokiaľ ide o zmenšenie rozdielu medzi dovážanými a domácimi výrobkami. Postupné odstránenie diskriminačných praktík je kľúčom k ďalšiemu pokroku. V oblasti priamych daní nemožno konštatovať žiadny pokrok. Proces zosúladovania v tejto oblasti sa vo všeobecnosti nachádza v pokročilom štádiu.

V oblasti *hospodárskej a menovej politiky* dosiahlo Turecko určitý pokrok. Centrálna banka aktívne uplatnila rôzne nástroje na zaistenie cenovej a finančnej stability, aj keď so zmiešanými výsledkami. Súlad s *acquis* je však aj naďalej nedostatočný, predovšetkým pokiaľ ide o plnú nezávislosť centrálnej banky a zákaz zvýhodneného prístupu verejného sektora k finančným inštitúciám. Kapacita na vytváranie a koordináciu hospodárskej politiky je dostatočná. Celkovo je pripravenosť Turecka pokročilá.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *štatistiky*, predovšetkým pokiaľ ide o klasifikáciu a registre, štatistiku obyvateľstva a iné odvetvové štatistiky. Je potrebný ďalší pokrok, predovšetkým v oblasti národných účtov, podnikovej a poľnohospodárskej štatistiky. Celkovo bola dosiahnutá dostatočná miera zosúladenia s *acquis*.

Určitý pokrok, aj keď nerovnomerný, možno pozorovať v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*, najmä v oblasti zlepšovania správnej kapacity, rozšírenia sociálneho zabezpečenia, prijímania nových právnych predpisov v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci, ako aj právnych predpisov o odborových zväzoch pre štátnych úradníkov. Odborové práva zamestnancov a úradníkov verejnej správy stále ani zďaleka nedosahujú normy EÚ a Medzinárodnej organizácie práce. Ďalšie úsilie je nutné, aby sa uplatnil jasný politický rámec pre zníženie chudoby, zníženie segmentácie trhu práce, boj proti nelegálnej práci a zvýšenie miery zamestnanosti žien a osôb so zdravotným postihnutím. Celkovo právne zosúladovanie mierne pokročilo.

Turecko dosiahlo pokrok v oblasti zásad a nástrojov *politiky podnikania a priemyslovej politiky* a v prijímaní odvetvových stratégií. V tejto oblasti dosiahlo Turecko vysokú úroveň v procese zosúladzovania právnych predpisov.

Turecko dosiahlo určitý pokrok aj v oblasti transeurópskych sietí, kde miera zosúladenia právnych predpisov pokročila. Určitý pokrok možno konštatovať v oblasti dopravy a elektrických sietí. Je potrebné vyvinúť trvalé úsilie na účely prepojenia plynovodov a realizácie južného koridoru na prepravu plynu.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*. Inštitucionálny rámec pre vykonávanie zložiek týkajúcich sa regionálneho rozvoja a rozvoja ľudských zdrojov v rámci nástroja IPA bol posilnený a prevádzkové štruktúry pre operačné programy regionálnej konkurencieschopnosti, životné prostredie a rozvoj ľudských zdrojov získali akreditáciu na vypísanie verejnej súťaže, uzatváranie zmlúv a finančné riadenie. Stále je však potrebné ďalej posilňovať správnu kapacitu nástroja IPA. Prípravy v tejto oblasti príliš nepokročili.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *súdництва* po prijatí tretieho balíku reformy súdництва, ktorý zavádza mnoho zlepšení v rámci tureckého systému trestného súdництва. Sú však potrebné ďalšie kroky, pokiaľ ide o nezávislosť, nestrannosť a účinnosť súdництва vrátane trestného súdництва a veľkého počtu neuzavretých závažných trestných prípadov. Miera účasti žien v súdnictve sa musí zlepšiť. Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *boja proti korupcii*, pričom k určitému vývoju došlo v oblasti obvinení a transparentnosti financovania politických strán. Vykonávanie národnej protikorupčnej stratégie si vyžaduje väčšiu politickú angažovanosť. Situácia v oblasti dodržiavania *základných práv* je aj naďalej zdrojom závažného znepokojenia. To vyplýva predovšetkým zo širokého uplatňovania právneho rámca v oblasti terorizmu a organizovanej trestnej činnosti, čo vedie k opakovaným porušeniam práva na slobodu a bezpečnosť, práva na spravodlivý proces a slobodu prejavu, zhromažďovania a združovania.

Obmedzený pokrok možno konštatovať v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Turecko úspešne poskytuje humanitárnu pomoc sýrskym utečencom, jeho azylový systém však zďaleka nedosahuje úroveň noriem EÚ. Turecko musí zvýšiť svoju schopnosť predchádzať nedovolenej migrácii. Po tom, ako bola v júni parafovaná dohoda o readmisii medzi EÚ a Tureckom, je najvyšším dôležitým jej rýchle uzavretie, ako aj účinné vykonávanie existujúcich readmisných povinností. Prioritou zostáva aj naďalej prijatie zákona o cudzincoch a medzinárodnej ochrane, ako aj prijatie reforiem v oblasti správy hraníc. Iba obmedzený pokrok možno konštatovať pri dosahovaní súladu v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa víz. Nedostatok vhodných právnych predpisov o ochrane údajov bráni pokroku. Je nutné uskutočniť reformy v oblasti boja proti terorizmu a organizovanej trestnej činnosti. Celkovo možno konštatovať, že zosúladzovanie v tejto oblasti sa nachádza v počiatočnom štádiu.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *vedy a výskumu*. Turecko podniklo kroky k ďalšiemu posilneniu svojej kapacity a integrácie do Európskeho výskumného priestoru. Účasť Turecka a miera úspechu v rámcovom programe EÚ pre výskum (7. RP) sa zvýšili, ale je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie k zvýšeniu kvality ponúk a zlepšeniu odbornosti výskumných pracovníkov. Celkovo Turecko v tejto oblasti pokročilo.

Pokrok sa dosiahol aj v oblasti *vzdelávania a kultúry*. Naďalej rástol záujem o programy EÚ. Turecko predĺžilo povinnú školskú dochádzku z 8 na 12 rokov. Skromný pokrok sa dosiahol v oblasti kultúry, no žiadny v súvislosti so zosúladením právnych predpisov. Celkovo Turecko v tejto oblasti mierne pokročilo.

Nerovnomerný pokrok sa dosiahol smerom k ďalšiemu zosúladieniu právnych predpisov v oblasti ochrany *životného prostredia a zmeny klímy*. Turecko dosiahlo značný pokrok v oblasti vody, k určitému pokroku takisto došlo, pokiaľ ide o nakladanie s odpadmi a priemyslové znečistenie, obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti kvality ovzdušia a ochrany prírody. Takmer k žiadnemu pokroku nedošlo v oblasti horizontálnych právnych predpisov a vôbec k žiadnemu pokroku nedošlo v prípade ochrany prírody a chemických látok. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať udržateľnosti existujúcich chránených oblastí a potenciálnych miest Natura 2000. Pokiaľ ide o zmenu klímy, je stále potrebné nastoliť a uplatňovať ambicióznejšie a koordinované politiky v oblasti klímy, a to tak na vnútroštátnej, ako aj na medzinárodnej úrovni. V prípade správnej kapacity sa nedosiahol žiadny ďalší pokrok. Environmentálny program ministerstva životného prostredia a urbanizácie je potrebné posilniť, ako aj koordináciu a spoluprácu medzi príslušnými orgánmi na všetkých úrovniach. Prípravy v tejto oblasti sa nachádzajú len v počiatočnom štádiu.

V oblasti ochrany *spotrebiteľa a ochrany zdravia* sa zaznamenal určitý pokrok. Kľúčové právne predpisy v oblasti ochrany spotrebiteľa je ešte potrebné prijať a spotrebiteľské hnutie je stále nedostatočné. Turecko má zavedené nové správne štruktúry v oblasti verejného zdravia. Ich fungovanie sa musí starostlivo monitorovať. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti pokračujú dobre.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti colnej únie. Colná únia medzi EÚ a Tureckom umožnila Turecku dosiahnuť vysokú úroveň súladu s *acquis* v tejto oblasti. Je potrebné ďalej zosúladiť predpisy o oslobodzovaní od cla, o zónach voľného obchodu, dohľade a colných kvótach a práve duševného vlastníctva. Prípravy v oblasti informačno-technologických colných systémov musia pokračovať. Potrebné je vyvinúť dodatočné úsilie, aby sa zlepšili kontroly založené na posúdení rizika a zjednodušili postupy s cieľom uľahčiť legálny obchod a zaistiť bezpečnosť a ochranu. Určitý pokrok sa dosiahol vo *vonkajších vzťahoch*. Ďalšie zosúladenie je nutné v oblastiach, ako napr. systém všeobecných colných preferencií a kontroly položiek s dvojakým použitím. Intenzívne využívanie ochranných opatrení je zdrojom obáv. Celkovo je úroveň zosúladenia právnych predpisov v tejto oblasti aj naďalej vysoká.

Politický dialóg s EÚ v oblasti *zahraničnej a bezpečnostnej politiky* sa výrazne prehĺbil, a to aj vzhľadom na dôležitú úlohu, ktorú Turecko hrá v rámci regiónu pri podpore bezpečnosti, hospodárskej transformácie a procesu demokratických reforiem aj vzhľadom na nedávny vývoj v severnej Afrike. Turecko silne a opakovane odsúdilo násilie sýrskeho režimu páchané na civilnom obyvateľstve a zachovalo politiku otvorených hraníc so Sýriou a poskytuje humanitárnu pomoc takmer 100 000 Sýrčanom, ktorí utiekli zo svojej krajiny. Počas vykazovaného obdobia bola miera tureckého súladu s vyhláseniami SZBP naďalej nízka v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami. V oblasti normalizácie vzťahov s Arménskom sa však nedosiahol žiadny pokrok. Diplomatické vzťahy s Izraelom zostali obmedzené. Celkovo prípravy v oblasti zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky mierne pokročili.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *finančnej kontroly*, predovšetkým čo sa týka ochrany eura. Dodatočné úsilie je stále nevyhnutné, najmä pokiaľ ide o rozsah nadchádzajúcej revízie politického dokumentu o vnútornej kontrole verejných financií, posilnení funkcie interného auditu vo verejnej správe a posilnení tureckého koordináčného útvaru pre boj proti podvodom. Nedávne zmeny zákona o Dvore audítorov ohrozujú predchádzajúci vývoj v oblasti externého auditu. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti mierne pokročili.

V súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami*, kde sú prípravy v počiatočnom štádiu, sa nedosiahol žiadny konkrétny pokrok. Bude nutné včas ustanoviť riadne koordináčné štruktúry a správne kapacity a zaviesť vykonávacie pravidlá.

Island

Island aj naďalej plní **politické kritériá**. Island je dobre fungujúcou demokraciou so silnými inštitúciami, kde má zastupiteľská demokracia dávnu tradíciu. Islandský systém súdництва si udržiava vysokú úroveň a krajina zabezpečuje neustále zvyšovanie už aj tak vysokého stupňa ochrany základných práv.

Návrhy ústavnej rady na reformu ústavy v súčasnosti preskúmava parlament. V nadväznosti na závery osobitného vyšetrovacieho výboru sa prijalo mnoho opatrení s cieľom zvýšiť efektívnosť verejnej správy. Prezidentské voľby sa konali v júni 2012 a úradujúci prezident bol znovu zvolený na piate funkčne obdobie.

Úrad špeciálneho prokurátora efektívne pokračoval v práci na prípadoch súvisiacich s bankovou krízou v roku 2008. V apríli 2012 súd pre stíhanie vládnych predstaviteľov uznal bývalého premiéra, ktorý úradoval v dobe finančnej krízy, vinným z jedného zo štyroch obvinení, ktoré boli proti nemu vznesené, konkrétne, že pred krízou nezvolával osobitné zasadnutia vládneho kabinetu. Nevyniesol sa žiadny odsudzujúci rozsudok.

Pokrok možno pozorovať pri ďalšom posilňovaní rámca boja proti korupcii. Pokiaľ ide o oblasť konfliktu záujmov, na jar 2012 sa zaviedol kódex správania pre ústredných vládnych zamestnancov. Kódexy správania pre štátnych úradníkov sa vo všeobecnosti stále ešte nezaviedli.

Island aj naďalej zabezpečuje základné práva vrátane hospodárskych a sociálnych. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovor Rady Európy o predchádzaní páchaniu násilia na ženách a domáceho násilia a boji proti nemu a rámcový dohovor Rady Európy o ochrane národnostných menšín sa ešte musia ratifikovať.

Po dlhej a závažnej recesii sa islandské **hospodárstvo** začalo v roku 2011 zotavovať a jeho rast v uvedenom roku predstavoval 2,6 %, pričom podobný trend pokračoval aj v prvej polovici roka 2012. Orgány pristúpili k reštrukturalizácii domáceho dlhu, stabilizácii finančného sektora a fiškálnej konsolidácii. Zahraničným investorom sa v máji 2012 predal druhý medzinárodný dlhopis v období po kríze vo výške jednej miliardy dolárov s úrokovou sadzbou 6 %. Island znovu získal od všetkých troch hlavných ratingových agentúr investičný stupeň. Doteraz oslabené súvahy finančného a nefinančného sektora stále predstavujú značné riziká pre hospodársku a finančnú stabilitu. Kľúčovým politickým problémom aj naďalej zostáva odstránenie obmedzenia pre kapitál.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Island možno považovať za krajinu s fungujúcim trhovým hospodárstvom. Nedostatky vo finančnom sektore a obmedzenie pohybu kapitálu však stále bránia účinnému pridelovaniu zdrojov. Island by mal v strednodobom časovom horizonte znova získať schopnosť čeliť konkurenčným tlakom a trhovým silám pôsobiacim v Únii za predpokladu, že bude prostredníctvom vhodných makroekonomických politík a štrukturálnych reforiem pokračovať v odstraňovaní súčasných štrukturálnych nedostatkov.

Súbor politík s veľkým dôrazom na stabilizáciu výmenného kurzu a fiškálnu konsolidáciu a reštrukturalizáciu domáceho dlhu podporoval obnovenie vyššieho stupňa makroekonomickej stability. Menová politika bola sprísnená v reakcii na rastúcu infláciu a stabilita zmeného kurzu zostala vcelku zachovaná. Fiškálna konsolidácia pokračovala dodatočnými opatreniami týkajúcimi sa príjmov a výdavkov v rozpočtoch na roky 2011 a 2012. Prijali sa opatrenia na zníženie rizika refinancovania verejných financií a na posilnenie financií miestnych samospráv. Udržal sa prebytok obchodnej bilancie a takisto zhruba vyrovnaný bežný účet. Zníženie miery nezamestnanosti a nedávny rast zamestnanosti naznačujú, že podmienky na trhu práce sa čiastočne zlepšili. Krajina disponuje dobrou základnou infraštruktúrou, bohatstvom prírodných zdrojov a pružným trhom práce s vysokou mierou účasti.

Makrofinančná zraniteľnosť je však stále významná. Ročná inflácia bola vyššia oproti cieľu a inflačné očakávania sú vysoké. Zachovanie stability zmenného kurzu je aj naďalej problematické. Fiškálne riziká pretrvávajú. Zadlženosť verejného a súkromného sektoru je stále vysoká aj po reštrukturalizácii dlhu. Domácnosti aj podniky sa stále stretávajú s významnými problémami. Kvalita aktív bánk podlieha značnej neistote a prípady nesplácania sú aj naďalej veľmi rozšírené. Nezamestnanosť stále predstavuje okolo 7 %, čo je v tejto krajine blízko rekordnej úrovne. Týka sa najmä mladých ľudí a veľký podiel na nej majú dlhodobo nezamestnaní. K makroekonomickej stabilizácii dochádza v situácii dočasnej ochrany prostredníctvom obmedzení kapitálového účtu, ktorú bude nutné odstrániť. Rastu, investíciám a rozvoju stále bránia veľké prekážky pre vstup na trh v určitých odvetviach. Štruktúra priemyslu je aj naďalej málo diverzifikovaná.

Schopnosť Islandu vziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva je aj naďalej posudzovaná spolu s prihliadnutím k členstvu Islandu v Európskom hospodárskom priestore (EHP). Celková úroveň pripravenosti splniť požiadavky *acquis* EÚ je aj naďalej dostatočná, najmä vďaka účasti Islandu na Európskom hospodárskom priestore.

Spor týkajúci sa banky Icesave ešte nebol vyriešený, a to aj napriek dosiahnutému pokroku. V decembri 2011 Dozorný úrad EZVO podal proti Islandu žalobu na Súde EZVO s požiadavkou, aby súd rozhodol, že Island neplní požiadavky smernice o systémoch poistenia vkladov a článok 4 Dohody o EHP týkajúci sa nediskriminácie. Island tieto tvrdenia odmietol a trval na tom, že by žaloba mala byť zamietnutá. Niekoľko členských štátov EÚ a EZVO zaslalo Súdu EZVO písomné pripomienky. Európska komisia už na Súde EZVO podniká kroky na podporu Dozorného úradu EZVO. Medzitým boli v decembri 2011 a v máji 2012 vykonané dve čiastočné platby prioritným veriteľom z obchodnej likvidácie banky Landsbanki Íslands hf.

Prístupové rokovania ďalej pokročili. Počas vykazovaného obdobia sa otvorilo 14 kapitol a z nich bolo osem predbežne uzavretých. Viac ako polovica kapitol rokovania (t. j. 18) je teraz otvorená, pričom 10 z nich už bolo predbežne uzavretých.

Celkovo prípravy pokračovali v oblastiach, na ktoré sa čiastočne vzťahuje EHP, ako aj v kapitolách, ktoré EHP nepokrýva, aby krajina bola schopná vziať na seba povinnosti vyplývajúce z členstva. Island stále vykazuje do veľkej miery zosúladenie právnych predpisov s *acquis* a jeho značnú časť uplatňuje v oblastiach, ktoré na ktoré sa vzťahuje EHP, ako je voľný pohyb tovaru, voľný pohyb pracovníkov, právo usadiť sa a sloboda poskytovať služby, verejné obstarávanie, právo obchodných spoločností, právo duševného vlastníctva, hospodárska súťaž a informačná spoločnosť a médiá.

Správa o pokroku potvrdzuje mnoho problémov v týchto oblastiach: finančné služby, poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, životné prostredie, rybné hospodárstvo, voľný pohyb kapitálu, potravinová bezpečnosť; veterinárna a fytosanitárna politika, dane a clá.

Z hľadiska administratívnych kapacít by sa pozornosť mala sústrediť na to, aby finančné a ľudské zdroje boli k dispozícii počas celého obdobia nevyhnutného pre prípravné práce súvisiace s procesom prístupu k EÚ.

V oblasti *voľného pohybu tovaru* sú právne predpisy Islandu v značnom súlade s *acquis*. Je nutné vyvíjať ďalšie úsilie, pokiaľ ide o horizontálne opatrenia a právne predpisy pre výroby v rámci „starého a nového prístupu“, ako aj o správnu kapacitu, a to aj oblasti trhového dohľadu.

Island si udržiava vysoký stupeň zosúladenia s *acquis* v oblasti *slobody pohybu pracovníkov*. Značný pokrok možno pozorovať v oblasti koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia. Island bude musieť rozšíriť pravidlá koordinácie sociálneho zabezpečenia aj na štátnych

príslušníkov tretích krajín s oprávneným pobytom a pokračovať v prípravách na zavedenie elektronického systému výmeny údajov.

Právne predpisy v oblasti *práva usadiť sa a slobody poskytovať služby* sú aj naďalej vo veľkej miere v súlade s *acquis*. Zosúladňovanie s treťou smernicou o poštových službách je stále potrebné dokončiť a súčasné obmedzenia v odvetví rybolovu je nutné zrušiť.

Island uplatňuje časti *acquis* v oblasti *voľného pohybu kapitálu*. Výnimky pretrvávajú, a to najmä v súvislosti s investičnými obmedzeniami a rozsiahlymi kontrolami kapitálu, ktoré Island uplatňuje.

V oblasti *verejného obstarávania* je Island na veľmi pokročilej úrovni. Úroveň zosúladňovania a implementácie v tejto oblasti je stále uspokojujúca, s výnimkou smerníc o opravných prostriedkoch a verejnom obstarávaní v oblasti obrany.

V oblasti práva *obchodných spoločností* už Island dosiahol vysoký stupeň zosúladenia a uplatňuje hlavnú časť príslušného *acquis*. Plné zosúladenie s *acquis* v oblasti práva obchodných spoločností a s účtovnými a audítorskými normami sa ešte nedosiahlo.

Island si udržiava vysoký stupeň zosúladenia právnych predpisov s *acquis* v oblasti *práva duševného vlastníctva* a disponuje aj potrebnými administratívnymi kapacitami na ich uplatňovanie. K úplnému zosúladeniu so smernicou o presadzovaní práva zatiaľ nedošlo.

Pokiaľ ide o *hospodársku súťaž*, Island dosiahol vysokú úroveň súladu s *acquis*. Opatrenia štátnej pomoci, ktoré Island prijal v reakcii na finančnú krízu boli v súlade s príslušným *acquis*.

Zosúladňovanie právnych predpisov v oblasti *finančných služieb* je značné. Napriek dosiahnutému pokroku je potrebné pokračovať v zosúladňovaní s novým *acquis*, ako aj zabezpečiť účinné presadzovanie práv a primeraný dohľad. Doteraz nebol vyriešený spor o banku Icesave. Žaloba Dozorného úradu EZVO proti Islandu stále leží na Súde EZVO.

V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* už Island dosiahol vysoký stupeň zosúladenia a uplatňuje podstatnú časť príslušného *acquis*. Je potrebné riešiť niekoľko nedostatkov vo vykonávaní predpisov v oblasti audiovizuálnej politiky a služieb informačnej spoločnosti.

Prípravy začali v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*, kde celkovo politika Islandu nie je v súlade s *acquis*. Ešte sa musí prijať stratégia a harmonogram opatrení, ktoré sa majú prijať, s cieľom zaistiť súlad s požiadavkami EÚ v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka. Je potrebné zriadiť vhodné správne štruktúry na vykonanie všetkých aspektov spoločnej poľnohospodárskej politiky.

V oblasti *bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytozoohygienickej politiky* sú právne predpisy Islandu a jeho administratívny rámec len čiastočne v súlade s *acquis*. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti všeobecnej bezpečnosti potravín a pravidiel pre bezpečnosť potravín. Je potrebné riešiť nedostatky v predpisoch v oblasti zdravia zvierat a rastlín, geneticky modifikovaných organizmov, nových potravín a živočíšnych produktov, ktoré nie sú určené na ľudskú spotrebu.

Island aj naďalej uplatňuje systém riadenia *rybného hospodárstva*, ktorý má podobné ciele, ako sú tie v rámci EÚ, ale niektoré pravidlá sa podstatne líšia. Existujúce obmedzenia v odvetví rybného hospodárstva, pokiaľ ide o slobodu usadiť sa, poskytovať služby a voľný pohyb kapitálu, nie sú v súlade s *acquis*.

Island už disponuje značnou úrovňou zosúladenia právnych predpisov v oblasti *dopravy*. Pokrok sa zaznamenal, pokiaľ ide o pravidlá bezpečnosti cestnej premávky. Transponovanie

príslušných právnych predpisov EÚ týkajúcich sa leteckej a cestnej dopravy do vnútroštátneho práva sa musí dokončiť.

Právne predpisy v oblasti *energetiky* sú naďalej čiastočne zladené. Ďalšie úsilie je potrebné pri zosúladovaní s *acquis* v oblasti ropných zásob, energetickej účinnosti a vnútorného trhu s energiami, ako aj pri posilňovaní nezávislosti a správnej kapacity regulačného orgánu.

V oblasti *daní* má Island svoje predpisy čiastočne zladené s *acquis* a naďalej vykazuje dobrú úroveň správnej kapacity. Pre potreby zdaňovania je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie pre dosiahnutie vzájomnej prepojenosti informačných systémov a interoperability s informačnými systémami EÚ.

V oblasti *hospodárskej a menovej politiky* Island dosiahol značnú úroveň zosúladenia s *acquis*. Je potrebné stále riešiť existujúce rozdiely vo vzťahu k *acquis* v oblasti menovej politiky, vrátane posilnenia nezávislosti centrálnej banky a zákazu menového financovania verejného sektora.

Island čiastočne aplikuje *acquis* v oblasti *štatistiky*. Do značnej miery sa už dokončilo sčítanie ľudu, domov a bytov na základe registrov. Je potrebné sa ďalej zaoberať pridelením dostatočných zdrojov pre štatistický úrad.

Island aj naďalej uplatňoval a vykonával hlavnú časť *acquis* v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*. Začali prípravy na zapojenie sa do Európskeho sociálneho fondu a pripravuje sa komplexná stratégia zamestnanosti. Je potrebné dokončiť zosúladovanie právnych predpisov v oblasti boja proti diskriminácii a rovnakých príležitostí.

Napredovanie Islandu, pokiaľ ide o prípravné práce v oblasti *podnikania a priemyselnej politiky*, si udržiava vysokú úroveň. Finančná kríza stále negatívne ovplyvňuje prístup k financovaniu malých a stredných podnikov.

Island má aj naďalej dobrú úroveň zosúladenia s normami EÚ v oblasti *transeurópskych sietí*.

Prijali sa komplexný akčný plán a časový rozvrh, ktoré sa týkajú plnenia požiadaviek EÚ v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*. Island musí určiť budúci riadiaci orgán a pripraviť stratégiu a programové dokumenty vyžadované v rámci politiky súdržnosti.

Island má aj naďalej vysokú úroveň v oblasti *súdnicstva a základných práv* a jeho rámec protikorupčnej politiky sa ešte viac posilnil. Island takisto naďalej posilňuje svoju vysokú úroveň ochrany základných práv. Právne predpisy týkajúce sa občianskych práv a ochrany údajov nie sú ešte zosúladené s *acquis*.

Island aj naďalej uplatňuje schengenskú dohodu a krajina veľmi pokročila v procese zosúladovania s *acquis* v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zosúladenie právnych predpisov s *acquis* v oblastiach, kam patria migrácia, azyl a súdna spolupráca.

Island sa naďalej aktívne podieľal na rámcovom programe EÚ v oblasti *vedy a výskumu*. Island značne pokročil, pokiaľ ide o prípravy na pristúpenie k EÚ a integráciu do európskeho výskumného priestoru.

Island dosiahol vysokú úroveň súladu právnych predpisov v oblasti *vzdelávania a kultúry* a aj naďalej sa zapájal do niekoľkých programov EÚ v oblasti vzdelávania a kultúry.

Právny a správny rámec pre životné prostredie a zmenu klímy zostáva vo veľkej miere v súlade s *acquis* a ďalej sa posilnil. Ešte nedošlo k dosiahnutiu plného súladu s *acquis* v oblasti ochrany prírody, kvality *vôd* a zmeny klímy. Island ešte musí ratifikovať Dohovor z Espoo a Rotterdamský dohovor.

V oblasti ochrany spotrebiteľa a zdravia už Island dosiahol vysoký stupeň zosúladenia a uplatňuje hlavnú časť príslušného *acquis*. Ďalší pokrok možno zaznamenať v oblasti verejného zdravia. Dodatočné úsilie je nutné, aby sa odstránili zostávajúce nedostatky v zosúladovaní s *acquis* v oblasti ochrany spotrebiteľa.

Island vo veľkej miere uplatňuje *acquis* v oblasti colnej únie. Prípravy na účinné vykonávanie právnych predpisov EÚ po pristúpení sa už začali. Ešte je potrebné odstrániť nedostatky v zosúladovaní s *acquis* EÚ v oblasti colnej únie, a to vrátane colného sadzovníku, všeobecných colných pravidiel, pravidiel pôvodu, režimov s hospodárskym účinkom, bezpečnostných pravidiel a odstránení colných poplatkov. Je nutné pokračovať v prípravách rozvoja vzájomného prepojenia s príslušnými počítačovými systémami EÚ.

Pokiaľ ide o vonkajšie vzťahy, Island disponuje vysokou úrovňou zosúladenia s *acquis*. V tejto oblasti možno zaznamenať pokrok, pretože Island a EÚ sa dohodli, že povedú pravidelné konzultácie o obchodnej politike.

Island má aj naďalej vysokú úroveň zosúladenia v *oblasti zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky*. Dôraz, ktorý Island kladie na politiku pre Arktídu, podčiarkuje jeho záväzok zohrávať aktívnu úlohu v regionálnych organizáciách v severnej Európe.

Islandský systém finančnej kontroly je čiastočne v súlade s medzinárodnými normami a osvedčenými postupmi EÚ. Musí naďalej pokračovať práca na príprave politického dokumentu o vnútornej kontrole verejných financií, ako aj na vytvorení interného auditu, zaistení dodržovania štandardov INTOSAI v oblasti posilnenia externej kontroly a ochrany finančných záujmov EÚ.

Island má naďalej značnú úroveň súladu v oblastiach politík spojených s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami*. Administratívne prípravy je potrebné posilniť a je nutné zriadiť systém vlastných zdrojov. Takisto je ešte potrebné formálne zriadiť koordinačnú štruktúru.